

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXIX • БРОЈ 459.

БУДВА, 28. ФЕБРУАР 2001. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 0,50 ДЕМ

ПЛОДОВИ ТАШТИНЕ

„Добру вољу треба сагледати, а не чути“. (Адлер)

Све је више лоше, умјесно добре воље. Као што је за све што радимо Јошребна добра воља, шако је и за добру вољу Јошребно добро, здраво, окружење. Друштвене прилike, политичке и економске, у којима данас живимо, умногоме дотрине нашој лошој вољи. Стали smo, као никада до сада, на ниске тране добре воље. Међуљудски односи, самодовољност и небрија за друге, вишак љубави према себи, а мањак љубави за другог - условљавају нашу добру и лошу вољу као основну нишко која се превлачи низ руб наших дана, налик мржњи, а не љубави.

Наша самодовољност почине од једног дијела са мојима приликом врха и појави некој омамљујећи сјука на сам народ, на његове пропаште и кораке који се све више сајлију у конфузији једног априорног, а нежоживљеног схватања политичке стварности, оличеној у све најлашенијој, прије све та вредбалној, мржњи према другој националној, политичкој, државној ојици.

Добрим врхом, данас и овде, појачане су штобож све наше намјере. Чујемо их са званичних и објекторских мјеста, мање их видимо у пракси. Позивајући се на демократију као на превасходни и основни услов нашег друштва у коме треба да живимо боље, све мање показујемо добре воље за човека и његове свакодневне животне проблеме. Појелег нам је ујерен, високо изнаглавија цијела народ у неке далеке и, бојим се, негосањане хоризонте иза којих нас чека бијели свијет као обећана земља. Чујемо добру вољу да живимо боље и покушавајући да је сајлемамо видимо све више сиротиње.

Бољи живот је, изгледа, постапајући лошијих људи, а лоши живот оних болих, поштенијих, скрутулознијих, досљеднијих људским нормама живота. У данашњем животном бесспјајајују свакојаких „шанса“, прије свеја политичких, слича нашеј живота сасвим се деформисала и поштамјела, па су мноје обичне фаце од своје превелике важности постале избечене и непријатне, врло накосните, сјремне да залажу и уједу ако треба, најрадије иза леђа и из живице, да описују и љујуну не знајући, притом, да се не може прегалеко љујунути а да гише љујувачке не падне и на сопствене пешеве, и на сопствене брке.

Вјештина олајавања и љујувања другоја уз обавезно ословањавање са ђосдине, најчешће без чврших артумена, искључиво је посљедица разноразних ускраћености: негоспјатка домаће и оштите власништва, политичке и оштите неписмености, љујости и примитивизма, задивљености и подгости, болесне амбициозности... Та морална и духовна сиротиња изградила је љујуће своје личне власти у жељи за моћи, имајући говорнике и форуме који нас, у окриљу Јојединих брајалија и њихових паршија, уче памети, сматрајући што нашом посљедњом шансом да се коначно дозвовемо памети.

Своје опозиционе пројекти неке паршије нам нуде као да су то у најмању руку трешње, црвени и слатке, или исувише киселе и незреле, без мириса и укуса, као, уосмалом, сви љубови шаштине. Непознати и немериторни, досјели у Јулијику са бувљим шијацима шаштине, емотивно и заценено за Југовицом сричући своје Јулијсмене оштуже Југује појечији Јулијији који се, уз неподношљиву шкрију, кваре микфорони, огчији се зајајурењима лица преирајују камере, преирајују блицеви. Тај свијет бијелих оковрајника, са Јуловом уреверу свој листер примитивизма, обраћа се народу као његов заштитник, а уствари му је злочвор чију „добру вољу“ коначно треба сајлемати, а не само слушати.

Бошко БОГЕТИЋ

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ ПРЕДСЈЕДНИКА ОПШТИНЕ ЂОРЂИЈА ПРИБИЛОВИЋА

БРАТИМЉЕЊЕ БУДВЕ И ПРАГА

● По јавнишку из Праја предсједник оштите Будва Ђорђије Приболовић ујутичио конференцију за новинаре
● Предсједник овом првилком навео и јавнишке о законском јашту рјешавања проблема блокаде оштите жиро рачуна

Општина је Привредном суду у Подгорици поднијела Предлог за одређивање привремене мјере обуставе даље наплате по акцентним налозима који је одбијен од стране овог органа. Након одбијања Општина је поднијела Приговор против рјешења о одбија-

њу Предлога за одређивање привремене мјере, наглашавајући чињеницу да је „Монтенегробанка“ неликвидна, па ће и без привремене мјере код ње бити отежана наплата потраживања. Међутим, Привредни суд није реаговао, па је Општина поднијела Правосудном

инспектору Министарства правде РЦГ Представнику на рад Привредног суда јер оваквим не-поступањем по Закону додатно се увећава штета.

- Ми смо, заиста, исправили све правне могућности - каже Приболовић. - Изгледа да је једини циљ пошто-пото узети новац од будванске општине. Продјајом земљишта у Светом Стефану деблокирајемо рачун код „Монтенегробанке“ и отворити нови у некој другој банци, али остаће посљедице блокаде. Стога морамо наћи прави начин да надокнадимо и платимо све оно што нисмо могли током посљедња два мјесеца.

Нова стара сарадња

Други дио конференције био је посвећен посјети Прагу и братимљењу Будве са највећом прашком општином Праг IV која броји 460000 становника. Сарадња ове двије општине траје већ 66 година, а споразумом о партнериству стећи ће се услови за размјену искустава и за понуду обостраних знања и дистигнућа из области туризма, образовања, спорта, културе, науке и умјетности, екологије и архитектуре, те услови за организацију разних семинара, симпозијума и конгреса.

Према ријечима Приболовића, почетком маја у Прагу ће се одржати „Дани Будве“, а већ крајем априла, на 10. Међународној туристичкој берзи у Будви, биће присусти и највећи чешки тур-оператори Чедок и Фишер.

- „Друштво пријатеља Будве“ - истиче предсједник Приболовић - обновљено је 10. фебруара у хотелу „Атлантик“ у Прагу, чији је власник и предсједник Павел Тобишка.

Конститутивној сједници, поред представника Будве, присуствовали су представници чешког Министарства за развој, заступници за културу и представници агенција „Чедок“ и „Фишер“. У поменутом хотелу налази се и канцеларија „Друштва пријатеља Будве“.

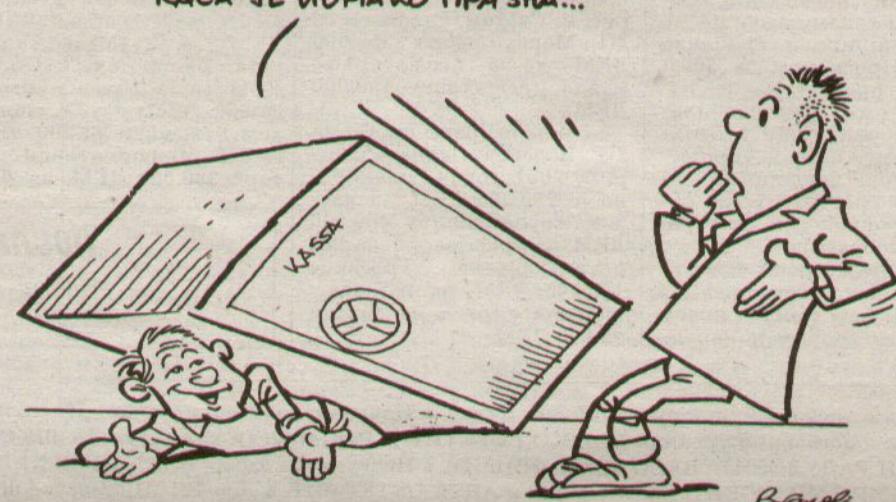
Покренута је и иницијатива да се у Будви оснује „Друштво пријатеља Прага“ и вјероватно је да ће ова идеја наћи подршку Будвани, тим прије што су први страни туристи у нашем граду увршили из Прага.

Код Пражана постоји

Племенске општине

Замољен да прокоментарише захтјев СДП-а и једне групе грађана из Петровца за формирање Паштровске општине, предсједник Приболовић је рекао да нема ништа против уколико је тај захтјев заиста у интересу грађана, али да о томе, ипак, треба да одлуче Влада и народ. - Међутим, сматрам да би то изазвало појаву захтјева и других племена (Грбљана, Маина, Брајића, Побора) за формирањем посебних племенских општина, а оне, ипак, припадају нашој прошлости - рекао је на крају конференције Ђорђије Приболовић.

МА НИШТА НИЈЕ,
КАСА ЈЕ ИОНАКО ПРАЗНА...

Карикатура Бранислава Николића

велико интересовање за организована љетовања чешке дјеце која имају проблема са респираторним органима. Такође један вид сарадње успоставиле су и средње школе из Будве и Остраве.

Могуће је и учешће умјетника и позоришта из Прага на овогодишњем фестивалу Град театар, а популарна чешка пјевачица Леона Михалкова ће, највероватније, бити гост наредног фестивала „Пјесма Медитерана“.

Ана КОСТОВИЋ

Скуштинска хроника

ШТА САДРЖИ ОДЛУКА О ПРОДАЈИ НЕПОКРЕТНОСТИ ПУТЕМ КОНКУРСА

ПРОДАЈА ЗЕМЉИШТА ЗА ИЗЛАЗ ИЗ БЛОКАДЕ

Скупштина општине је већином гласова донијела Одлуку о продаји непокретности путем конкурса која се односи на неурбанизовано земљиште означене као катастарска парцела 1455 КО Свети Стефан, површине 24.799 квадратних метара у власништву Општине Будва. Конкурс ће спровести и услове конкурса одредити посебна општинска комисија, а конкурс ће бити објављен нагласној табли у просторијама Скупштине општине и у дневном листу „Победа“.

Одлуком Скупштине општине утврђено је да је најнижа (популарна) цијена за ово земљиште буде 1.138.250 ДЕМ. Цијена је утврђена према процјени вриједности земљишта на катастарским парцелама 1455 и 1456/1 КО Свети Стефан коју је урадила општинска комисија за процјену тржишне вриједности непокретности 7. априла 1998. године. Услов за учешће на јавном надметању је

претходна уплата 10 одсто износа најниže (почетне) цијене. Рок уплате укупне цијене земљишта из најповољније понуде је 3 дана од дана закључења уговора о купопродаји земљишта на жиро-рачуун Општине Будве.

Катастарска парцела 1455 писана је у листу непокретности 62 за КО Свети Стефан с правом својине Општине Будва 1/1, без терета и ограничења. Од 24799 м² по катастарској култури 20203 припада шуми друге класе а 4596 м² неплодној површини. Та парцела одговара по старом катастру дјелу честице земљишта 287 КО Врба, ЗУ 116. Први упис власништва био је на порезну општину Врба. Укњижба је исправљена 28. 9. 1963. на име општенародне имовине са правом управљања на име Општине Будва.

На продају непокретности Општина се одлучила због блокаде жиро-рачуна која је

извршена 11. јануара на износ од 434.935,73 ДЕМ и још траје. Општина је тако дошла у ситуацију да није у могућности да обавља своје основне функције (инвестиционе и друге активности, исплате плате службеника и корисника општинског буџета и друго). С обзиром на Закон о привременој забрани расpolaganja бившом друштвеној имовином која је као друштво постала одузимањем законом, другим прописима и противправним радњама одлучено је да предмет продаје буде земљиште чији је Општина искуљиви и земљишњокњижни и катастарски власник.

Одлука о продаји непокретности заснована је на Закону о промету непокретности, Закону о имовини Републике Црне Горе и Закону о грађевинском земљишту, који прописују могућност продаје непокретности у државној својини на основу понуда прикупљених јавним

огласом.

Увијек смо ми приморци били окренути према мору, али очи су нам се умориле гледајући стално низ пучину, тамо где се море и небо додирују. Трептали ние смо, жељни бољег живота и изласка из сиромаштва јер смо се бојали да што не покваримо, да нам сан не измакне.

Најприје су нам обећавали да је тамо на хоризонту комунизам у коме ће имати свако свега колико му треба. Педесет година смо комунизам чекали. Сигурно је да, за то пола вијека, нијесмо хоризонту ни за милиметар пришли ближе, али се из дана у дан живјело све боље. Радили су људи, али и имали и кућу да ограде и дјецу да школују и пријатеље да дочекају, на одмор да оду, једном ријечу није било несигурности и неизвјесности, ни за сјутра, ни за прекосутра. Но, дође рат, распад државе и промјене. Сви смо били за демократију, за тржишну привреду, за то да више радимо, а да још боље живимо.

Основаше се политичке партије и обећаше нам пут у Европу, неко са Југославијом, а неко без ње. Погледи нам опет почеле лутати хоризонтом нећемо ли видјети најближе обале Европске уније. Опет поче игра наконице, ко ће дуже издржати, а да не трепне.

Мени се све нешто чини да би боље било да смо оборили поглед, а засукали рукаве јер се у Европу не води народ фериботом, већ припрема држава увођењем свјетских стандарда и доношењем закона и других прописа који ће стимулисати развој демократије и тржишне привреде. А што се у ствари десило, нама је средство (са Југославијом или без ње) постало циљ, а прави циљ (да постанемо дио развијене Европе) лута негде хоризонтом. Слушам приче да се ништа није могло урадити јер је био рат и диктатура у Србији. Понекад исти људи тврде да је наша највећа заслуга што смо сачували мир и да смо преузели све државне функције од Београда, па већ четири године живимо као потпуно самостална држава. Не знам шта да вјерujem. Све ми се помalo измијешало, али резултат је јасан: нити смо се ми приближили Европи, нити је она дошла код нас.

Јесмо ли стварно ишта више могли урадити, него смо урадили? Мислим да је смо. Могли смо донијети Закон о реституцији имовине (враћање у прејашње стање, обнова, накнада). За то је постојало много разлога, нарочито ако се прихвати као логичан начин приватизације, у дјелу у коме се преклапају. Набројају само неке аргументе:

- разлог правничности: вратити имовину ономе од кога је одузета, праведније је него је подијелити свим грађанима, радницима неког предузећа или је повољно неком продати;
- разлог рационалности: ово је потенцијално најефикаснији облик приватизације који се може извести уз минималне трошкове;
- разлог повјерења: овим се поступком доприноси изградњи система владавине права, а без тога нема тржишне економије;
- разлог сигурности: реституција је природан облик санације учинјених повреда начела неповредности својине, односно међународно признатог права на мирно уживаша имовине.

Постоје и разлоги који говоре против реституције имовине, међутим они указују само на потешкоће које се нужно морају појавити у њеној реализацији. Разлоги који говоре у прилог реституцији су општији и снажнији, али је у суштини проблем у томе да ли смо си спремни да учимо први корак у рјешавању овог наслеђа. Да би реституција била оправдана, ранија национализација (конфискација, експропријација) мора бити квалифицирана као неоправдана. Ако то нијесмо спремни урадити, онда нам је Европа заиста далеко.

Вјерујем да смо више могли постићи и у развоју локалне самоуправе, а ми смо радили обрнуто; централизовали многе послове који су били у надлежности локалних заједница (Закон о морском добру, Закон о имовини Републике Црне Горе и сл.). Ако стварно желимо да будемо дио развијене Европе требало би размисљати на други начин и покушати дати одговоре бар на нека битна питања развоја локалне самоуправе:

- како и у ком правцу треба добрајивати систем локалне самоуправе ради потпунijег остваривања циљева привредне и укупне друштвене реформе;
- како успоставити оптималан однос централних и локалних органа власти, при чему у пуној мјери мора бити заштићена аутономија локалних власти;
- које функције у привредној сфери мора да обезбеђује локална заједница;
- како обезбиједити активније учешће и утицај локалног становништва на вршење послова од заједничког интереса;
- на који начин обезбиједити фискалну аутономију и фискални суверенитет локалних заједница;
- како обезбиједити стабилност и професионалност локалне управе независно од политичких промјена;
- како извршити даљу техничко-технолошку модернизацију процеса рада у организацијама локалне управе.

Умјесто расправе и рада на поменутим питањима опет форма добија примат над суштином, покрећу се иницијативе о оснивању нових општина по Црној Гори. Зар је битно, имамо ли 21 и 22 „закрпе на капуту“, или је можда важније да схватимо да је тај капут толико стари, да је уопште смјешно више појављивати се у њему.

Оваквих примјера сигурно би још могли да наводимо, али расправа о њима није сама себи циљ. Све ово има смисла и сврхе ако схватимо да времена за чекање немамо јер смо већ толико у заостатку за развијеним светом да морамо знати да нас овакве они неће прихватити. Никакво заобилажење тешких суштинских питања такође не рјешава ствар, већ је одлаже и чини још тежом. Наша непријемљеност за сусрет са Европом неће се ријешити никаквим великим и значајним одлукама о државном статусу. Како год одлучимо сви побојани проблеми и даље чекају рјешења. У економији и друштвеним развоју нема чаробних штапића и чаробних формулара. Просто је неприхватљива најновија мода набрајања природних ресурса којима располажемо да би грађане навели на овакву или онакву одлuku. Ко год се иоле разумије у економију зна да то уопште није економија, већ географија - привредна географија, а то нема много везе са профитом и стандардом живљења. Има много земаља богатих природним ресурсима (Конго, Бразил) где је друштвени стандард низак и обрнут, пуно земаља без великих природних богатстава (Јапан, Швајцарска) где грађани имају висок стандард живљења. Све је у људима. Сиромаштво је стање свијести.

Ђорђије Приболовић

ОБЕЋАЊА СА ХОРИЗОНТА

РАД СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ У ПРОТЕКЛОЈ ГОДИНИ

СЕДАМ СЈЕДНИЦА - 28 ДАНА

Програмом рада Скупштине општине за 2000. годину било је предвиђено за разматране 80 тачака, од којих 44 у тематском и 36 у нормативном дијелу. Од тога разматране су 49, а није разматрана 31 тачка. Поред тога Скупштина је у 2000. години одржала седам сједница које су укупно трајале 28 дана и на којима је укупно разматрано 112 тачака дневног реда. Према информацији о реализацији програма рада СО Будва за 2000. годину, Програм у знатном дијелу није реализован у дјелу просторног планирања, а углавном је реализован тематски дио рада Скупштине. С обзиром да је Скупштина разматрала и 63 тачке које нису наведене у Програму рада може се закључити да је активност Скупштине била већа од планиране и изузетно интензивна у 2000. години.

изузимању и давању земљишта.

Скупштина општине је у 2000. години одржала седам сједница које су укупно трајале 28 дана и на којима је укупно разматрано 112 тачака дневног реда. Према информацији о реализацији програма рада СО Будва за 2000. годину, Програм у знатном дијелу није реализован у дјелу просторног планирања, а углавном је реализован тематски дио рада Скупштине. С обзиром да је Скупштина разматрала и 63 тачке које нису наведене у Програму рада може се закључити да је активност Скупштине била већа од планиране и изузетно интензивна у 2000. години.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА ПРИВРЕМЕНОГ КОРИШЋЕЊА НЕИЗГРАЂЕНОГ ГРАДСКОГ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА И ИЗГРАЂЕНОГ ЗЕМЉИШТА У ОПШТОЈ УПОТРЕБИ У 2000. ГОДИНИ

ОД ПРИВРЕМЕНИХ ЛОКАЦИЈА - 719.145,28 ДЕМ

Програмом привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта и изграђеног земљишта у општој употреби за 2000. годину било је предвиђено 61 локација на општинском земљишту. Секретаријат за урбанизам је издао рјешења за 55 локација док за шест локација није било заинтересованих корисника (киосци и тезге у Петровцу, киоск у Буљарици и локација за одлагање чамаца у Петровцу).

У складу са Програмом на основу захтјева заинтересованих корисника издато је 15 рјешења за постављање столара, столица, тенди и рекламирање паноа за угоститељске објекте

у Старом граду.

Мимо Програма Секретаријат за урбанизам је издао рјешења за 39 локација од чега 15 на шеталишту (9 локација за продају лименки, 3 локације за продају сладоледа и 3 локације - изложбени пано) 11 локација за урбанизација за ЈУ „Музеј, галерија, библиотека“ и ЈП „Информативни центар“ (осам изложбених паноа за књиге и три изложбена паноа за продају дискова и касета), 7 локација за киоске (Бијели До, Дубовица, БИП и код Тргног центра), 2 локације за аутиће за дјецу, локација за сладолед у Петровцу и три локације за пијачне тезге које су предвиђене детаљним урбанистичким пла-

ном Пржно-Каменово.

У току новогодишњих празника Секретаријат за урбанизам је издао 36 рјешења о локацији за тезге на потезу од старе аутобуске станице до Старог града.

Током 2000. године на земљишту с правом коришћења физичких лица издато је 80 рјешења за локације, а на земљишту с правом коришћења правних лица 28 рјешења за привремене локације.

За коришћење привремених локација у 2000. години укупно је наплаћено 719.145,28 ДЕМ (накнада за коришћење градског грађевинског земљишта 639.961,73 ДЕМ и Комунална такса 79.183,55 ДЕМ).

НОВА ОДЛУКА О ЈЕДНОСМЈЕРНОМ САОБРАЋАЈУ

Одлуком о допуни Одлуке о регулисању саобраћаја одређено је да се једносмјерни саобраћај одвија улицом Јадрански пут из правца Котор - Бар од раскрнице улица Јадрански пут, Топлишки пут и 22. новембра до раскрнице улица Јадрански пут и Кањићи Мајдановића (тј. од семафора до раскрнице у Подкошљуну) и из правца Бар-Котор улицама Кањићи Мајдановића, Жртава фашизма и Топлишки пут до раскрнице Јадранског пута и Топлишког пута (тј. заобилазницом од Подкошљуну од сем

Актуелности

**СОЦИЈАЛИСТИЧКА НАРОДНА ПАРТИЈА ЦРНЕ ГОРЕ
КЛУБ ОДБОРНИКА СНП У СО БУДВА**

САОПШТЕЊЕ ПОВОДОМ 20. СЈЕДНИЦЕ СО БУДВА ОДРЖАНЕ 6.2.2001. ГОДИНЕ

Клуб одборника СНП-а у СО обављештава јавност да је након распада коалиције „Да живимо боље“ у Скупштини општине која је вршила власт у Општини, дошло до „парализе“ у функционисању органа локалне самоуправе. Власт је изгубила већину у односу на опозицију.

Ради превазилажења насталог стања клуб СНП-а је предложио начин изласка из кризе, тражећи да се о његовом предлогу отвори расправа на сједници СО. Заправо, по СНП-у постоје само два могућа начина изласка из кризе:

1. Да Скупштина општине скрати себи мандат и распиши се локални избори који би се одржали са парламентарним републичким изборима или

2. Стварање неке нове коалиције „остатка“ власти и дијела опозиције ако такво рјешење неко од опозиционих структура би прихватио.

По СНП-у оваква техничка могућност постоји, али је она са становишта моралних, политичких и демократских принципа неприхватљива.

Значи прави излаз су само нови локални избори.

Но, „остатак“ власти, са дијелом опозиционих структура, као гласачка машина је одлучио да се о овом предлогу чак и онемогући расправа на СО, чиме су прекршене елементарне норме као и Закон о локалној самоуправи члан 44 став 2.

Такође за поменуту сједницу СО клуб одборника СНП-а је био припремио Предлог одлуке о образовању комисије за контролу и праћење демократских правила у предстојећим парламентарним изборима.

Но, нажалост, ад-хок тајном коалицијом „остатка“ власти и дијела опозиционих одборника и тај предлог је одбијен, да је у дневни ред, чиме се омогућава реактивирање инфраструктурне мреже, да се у наредним парламентарним изборима, нови стање насиља, присиле, уцјена, злоупотреба, подмићивања, превара и обмана који су опредијелили изборну побјedu ко-

алицији „Да живимо боље“ у 1998. години.

Такав неприхватљиви и ризичан политички чин сада већ нелегитимне власти у Општини опредијелио је одборнике СНП-а да напусте сједницу СО.

Међутим, тој нелегитимној власти која више не одражава стварну вољу грађана општине Будва, ни најмање није засметало да настави у новим вјештачко конституисаним односима (ДПС-НС-ЛС) да доноси незаконите и поражавајуће штетне одлуке по опште интересе грађана општине, а у корист енормног богаћења појединача и група из власти и оних близских властима.

Ту је посебно карактеристично Одлука о продаји градског земљишта на Светом Стефану од око 25.000 m² по цијени од 30 ДМ по једном метру квадратном, чиме је Општини Будва нанесена економска штета од око 14 милиона марака, што значи да је од стране оних одборника који су гласали за исту (ДПС) или чинили кворум да се таква Одлука донесе (Народна странка и Либерални савез) омогућено неосновано богаћење онима којима се то земљиште уступа.

Ради објелдавања истине, Одлука о јавном конкурсу је још једна велика безобзирна обмана јавности, јер је уговор о продаји тог земљишта склопљен још 1998. године, а значајни дио представе купац већ уплатио Општини Будва о чему су писала средства информисања.

Овакав непримјеран акт, којем је прибегла актуелна нелегитимна власт (ДПС-НС-ЛС) има све атрибуте државне пљачке и криминала, те се очекује од државног тужиоца Црне Горе да цио овај корумпирани чин расвијетли и предузме одговарајуће хитне мјере.

Када је ријеч о незаконитом раду нелегитимне општинске власти, неопходно је истаћи располагање новчаним средствима и њихово неприказивање у будуту.

Овом приликом износили податак да се у „Про-

граму уређивања градског грађевинског земљишта за 2001. год“, истиче да ће се од прихода - комунална утрошити 6.693.095 ДМ, а у буџет се приказује да ће приходи од комунална износити 5.054.845 ДМ. Значи, индиректно се признаје да ће се утрошити више од 1.638.250 ДМ него што се то приказује у буџету.

Сљедећа карактеристика незаконитог расподјељивања општинским финансијама су и груби примјери изјегавања приказивања у буџету средстава од 740.000 ДМ од продаје национализованог објекта „Јадранска страж“ затим износ од 900.000 ДМ од продаје национализованог објекта тзв. „Жута зграда“, преко пута хотела „Могрен“ или примјер неприказивања камата као расхода финансирања од узетих кредита.

Ових дана објелдањен је износ од 430.000 ДМ као цифра која је у предходне 3 године настала због невраћања кредита, а кроз завршне рачуне никада се није исказивала.

Најновији примјер незаконитости у раду је и неопштовање Одлуке Уставног суда РЦГ, којом су оспорене одредбе Одлуке о регулисању саобраћаја на подручју општине, којим је уведен режим једносмјерног саобраћаја на дијелу магистралног пута кроз саму Будву.

Усвајањем нове Одлуке на сједници СО од 6.02.2001. године фактички се легализује стање које је оспорио Уставни суд РЦГ. Заправо, други дио пролаза-пута на који се измјешта саобраћај (заobilaznica) по новој Одлуци ограничен је за једносмјерни саобраћај, што је и била суштина Одлуке Уставног суда РЦГ да оспори одредбе претходне Одлуке СО.

Све у свему наведени примјери из праксе рада актуелне власти СО недвосмислено указују да је њена активност садржајно испуњена противставним и противзаконитим дјеловањем која наноси огромне друштвене штете општини Будва и њеним грађанима.

Будва, 9.02.2001. године.

● Економски интерес је разлој да Црна Гора остане у заједници са Србијом ● Предсједајући избори једни од најпресуднијих у Црној Гори ● За предсједника Општинског одбора НС поново изабран Драган Лижевић

У Будви је 3. фебруара одржана 5. редовна изборна скупштина Народне странке на којој су изabrани општински одбор и предсједник ООНС. Скупштина је имала свечани и радни дио, а у првом дијелу изборну скупштину НС поздравили су и пожељели успјешан рад Станко Гиговић, у име Општинског одбора Социјалистичке народне партије, Драган Иванчић у име Општинског одбора Социјалдемократске партије, Пере Бајковић у име Општинског одбора Демократске партије социјалиста, Лука Баљевић у име Општинског одбора Српске народне странке, Рајко Кузман у име Општинског одбора Српске радикалне странке и Мирољуб Ивановић у име Удружења за враћање и заштиту приватне својине Црне Горе.

- Кад је била утврђена Црна Гора, бранили смо Црну Гору. Сада је утврђена Југославија и бранимо Југославију. Сачували смо Црну Гору, а желimo да сачувамо и Југославију - рекао је Предраг Дреџун, предсједник Извршног одбора Народне странке Црне Горе истичући да је економски интерес јајвећи разлог да Црна Гора остане у заједници са Србијом. - Економија Црне Горе може бити боље валоризована само у заједници са Србијом, рекао је Дреџун посебно наводећи у том смислу Луку Бар, жељезару, дрвопрераду и електро-

ИЗБОРНА СКУПШТИНА НАРОДНЕ СТРАНКЕ

НЕМА ОПАСНОСТИ ОД СРБИЈЕ

привреду.

Предсједник Народне странке Црне Горе Драган Шој је на почетку свог излагања нагласио да нам предстоје једни од најпресуднијих избора у Црној Гори.

- Идентитет Народне странке у протеклих десет година није споран. Били смо изложени ударима и споља и унутра, али све смо издржали. Многа питања смо први отворили, али остајали смо без

Попово на кормилу:
Драган Лижевић

подршке већине у Црној Гори. Сада смо и први напустили власт да би сачували свој програм - рекао је Шој истичући да таква политика Народне странке не може да се не цијени на предсједачким изборима. - Они су напустили Драган Лижевић.

НАРОДНА СТРАНКА ЦРНЕ ГОРЕ ОО БУДВА

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

Народна странка сматра да општина Будва и у садашњим границама спада у ред малих општина, са не баш значајним економским, демографским и другим потенцијалима, те да за даљу дезинтеграцију овог простора не постоје рационални разлоги. Ипак, уколико би нас заговорници идеје о издавању Петровића и Св. Стефану као посебних административних јединица, аргументано, убиједили су у вељању њиховог предлога, а након проведене јавне расправе и, разумије се, општинског референдума који би дошао, а не било веће изјаве о издавању Петровића и Св. Стефану као засебних општина ми у НС сматрамо да из свега стоји одређена параполитичка структура која, изгубивши сваки утицај на креирање актуелних

политичких токова (из другог плана) у Будви, покушава наћи нови простор за своје дјеловање. Циљ овакве спрете је да се, путем административне дезинтеграције, општина Будва политички, економски и културно маргинализује, односно држи у сталној подвојености и завади. Разлога за дјеловање у том правцу је више, али за ову прилику само три.

Подручје Паштровића, као и остатак будванске општине, доминантно опредељено за живот у заједничкој држави Србије и Црне Горе, прије евентуалног референдума, обавезно треба развојити. Тако мале локалне заједнице много је лакше „политички обрадити“, и, ако не милион онда силом, остварити пројектовани референдумски резултат.

По попису становништва из 1991. године, општина Будва се налази на трећем мјесту међу црногорским општинама по највећем проценту оних који су се тада изјаснили као Срби. У тајкому амбијенту Паштровићи као доминантно српско племе

заузимају централно место. Да би се оваква национална структура пореметила, прије наступајућих догађаја (избори, референдум?), из наше општине потребно је издвјодити још двије. Тада би Паштровићи, из Маине, Грбаљ, Поборе и Брајиће и формално били проглашени за дукљанска племена.

Економски моменат при остварењу речене намјере, тајкође, треба да одигра веома значајну улогу. Наиме, пратољници овога плана врло озбиљно рачунају на што скорију „приватизацију“ хотела на најатрактивнијем дијелу наше области (Милочер, Св. Стефан), као и на евентуалне инвестиције у Буљарици.

И на крају, треба рећи да постоје индиције које упуњују на закључак да је „мастер план“ за реализацију пројекта нових општина на подручју Паштровића, ипак, скован у одређеним круговима моћи у самом врху црногорске власти.

Предсједник
ОО НС Будва
Драган Д. Лижевић

ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА ОО СДП У БУДВИ

СОЦИЈАЛДЕМОКРАТИЈА-БУДУЋНОСТ ЦРНЕ ГОРЕ

• У Општинском одбору Социјалдемократске паршије Црне Горе у Будви, 23. фебруара, одржана конференција за новинаре. О активностима и заједњима ове паршије говорио члан Општинског одбора Нико Лижевић

Лижевић је истакао да се СДП у својим програмским начелима залаже за изградњу слободног демократског друштва у коме је слободан човјек у центру пажње, за остваривање циљева демократским путем а не силом, борбу за мир и изградњу слободног економског система у коме ће стваралаштво сваког појединачника добити шансу. Социјалдемократска партија се у својој пракси строго држала ових принципа, рекао је

Лижевић, и прва дигла свој глас против рата на просторима бивше Југославије. Предложила је повраћај црногорских војника - рергута са ратишта у Црну Гору, Закон о амнистији за војне обвезнике који нису хтјели да учествују у братобуличим ратовима и на тај начин доказала своју мирљивицу и антиратну оријентацију.

У привредном животу СДП се борила за поштену приватизацију, њен јавни и

водећих људи или посланици ове партије није укључен у неку од мештарских радија, рекао је Лижевић.

Сви посланици ове партије у Скупштини Црне Горе пријавили су своју имовину, а то ће урадити и након истека свог мандата, казао је између осталих Нико Лижевић, члан Општинског одбора СДП Црне Горе истичући да је увјерен да је социјалдемократија будუћност Црне Горе, као што је то случај и у Европи. П.

СРПСКА НАРОДНА СТРАНКА

ОСВЕШТАНА СТРАНАЧКА КАНЦЕЛАРИЈА

На велики хришћански празник Света три јерарха, 12. фебруара, освештана је страначка канцеларија Српске народне странке. Освештавање су обавили паро

Актуелности

ОСВРТ

ДЈЕЦА У ПРОЦЈЕПУ

(Нацрт ДУП „Дубовица I“ погод за јиштање: Да ли се и колико може зарадити на рачун - дјеце?)

Сасвим је неуобичајено да школе реагују на нацрт једног урбанистичког плана, да гају промјене и прегледе, да пропуштају. Сматра се да оне о томе не треба да воде рачуна, да има ко да мисли за њихове потребе, а да школе имају пречака посла - да власништавају и образују или обрнуто. Нацрт дештаљног урбанистичког плана „Дубовица Г“, међутим, поштвио је да више ништа није као што је било, па ни државна брига за - дјецу. Баш тако, за дјецу, а не за школство или образовање. О чему се, зајраво, ради.

Умјесто да се уцртавају у планове и траде нове школе (а према схемадарима, кажу, за оволики број ученика требају нам још двејве основне и једна средња школа) скраћују се - школска дворишта. Стамбено-пословни објекти, приватни и рент-хотели, паркини и саобраћајнице, све је пречака нео - дјеца. По шим „прочачима“ школе осим што ради у грађевине смјене треба ускоро да распореде ћаке да и велики одмор користе у више смјена јер у скраћеном дворишту за њих више неће бити доволно простора. Основци у фискултурној сали изводе наставу и два одјељења истовремено и то само они от 4. до 8. разреда, док они млађи „лове“ леђиште вријеме када могу користити ошворене терене. Средњошколци, пошто немaju своју салу, чекају на рег у Медијерском спортишком центру. Да се заокружи слика о томе како поштенцијална спортишка мештровала брине о свом спортишком подмлатку и будућим спортистима треба додати да је и у вишију фискултурну салу претворена у просторију за рад једине у низу прекобројних васићних група. То, иако, не треба да мио чуди јер се прије јар година и са скучиштинске говорнице чуло да је важније што млади моју да тренирају у нашим спортишким клубовима него што средња школа нема фискултурну салу. А не шако давно, прије шећнастак година, када се традила средња школа (како смо са щада били радосни, озарени, што ћемо добити СРЕДЊУ ШКОЛУ У БУДВИ) планирало се да се уз њу траде, као саставни дио, фискултурну салу и инђернай за смјештај ученика, шада зајршаног регионалног школског центра за образовање спортичко-пословних школских кадрова. Није коме је речено нео коме је суђено, па је умјесто фискултурне сале за средњошколце никла (гдоже са вишегодишњом задржком) спортишка дворана. Заједничко је што је пошијуша на земљишту дашом и намијенено за средњу школу и њене потребе. Сада се више и не јомише инђернаш нео, умјесто њеа, рент-хотел за спортиште и још један приватни хотел. Па још и јаркин. И све то на школском земљишту, читај - дворишту.

Основци, иако, по овом плану треба да се заједију, „стамбено-пословним објектима P+2“ да не виде ни мајсторалу, ниши ишиша према мору. Само - небо. И да добро пазе да не излете пре нека кола која ће по новом плану добити предност и кроз њихово сајашње - двориште. Нову школу, нову фискултурну салу, како би као љуба нормална дјеца ишли у школу у првијеодневној смјени, још ће да причекају.

Све ово је из ула наших днију школа па, ваљда, и те дјеце збијој којих и постоје те школе. И не, ваљда, само школе. А из чије ула је ово сакање школских дворишта, сабирање дјеце у још шећесније кавезе? И то поштуйу равнотречно и равномјерно - од вртића до средње школе. Изледа трубо речено, али зар није шта?

Сасвим је реално да постоје они којима је интерес да сваки квадратни метар овлашће земљишта што боље уновче, као и да је образовање у надлежности Републике. А чија су онда наша дјеца? Јесу ли она у тој поједији друштвених сната и инђереса остало неизједу, у првијеју? Република (с првом) очекује да бодаја Будва сама ријеши проблем простира за своју дјецу усјемјеравајући средство којима расподаже (па и она из наше ојештине) у друје, споромашине, средине. Будва, иако, очекује (с првом) да то ријеши Република као надлежна, а у међувремену, налази и начин и средство и за оно што не мора. Односно, за оно што, чини се из овог ула, није пречака објашњана услова рада образовних установа у Будви - од вртића до средње школе.

Мојо би се овако још расправати, али је, заиста, све више забрињавајући како се дјеца - маринализују. Да јоново најласимо - дјеца, јер збијо њих и постоји систем образовања и још поштуйо уз то. И како све више труку за своју - будућност. Нихову и нашу, и(ли) обрнуто, свеједно је. Извјесно је само да их, спортички речено, туром у офај. Само превијамо да је то офај замјеник ислажка за све нас. Зато је мање битно шта је чија надлежност - дјеца су, иако наша. Преостаје (само) да им то својим радом и поштврјујемо и доказујемо. Па и на примијеру дештаљног урбанистичког плана „Дубовица Г“.

Васо М. Станишић

НИЈЕСМО МИ СИЈАМСКИ БЛИЗАНЦИ
НЕГДА НАМ ЈЕ ТИЈЕСНО У УЧИОНИЦИ...

ИСТИЧЕМО

ПРЕДСЈЕДНИКОВА ШЕТЊА

Лијеп, сунчан фебруарски дан, послијеподне. Петровчани које је топло вријеме извело у шетњу, главном улицом уз море према пристаништу, застају изненађени. Загледају у познато лице госта и један другом потврђују: јесте, он је. Гост примјењује збуњеност и смијешком је одагони. Зајстаје, рукује се с онима који су пришли да га поздраве.

Високи гост је др Војислав Коштунцица, предсједник СРЈ. У Петровцу се тог поподнега обрео случајно. Поншто је са најближим сарадницима слетио на тиватски аеродром, на путу за Херцег Нови, који је раније најављен, Коштунцица је прихватио предлог свог савјетника за унутрашњу политику Слободана Самарџића да на кратко посјете Петровац. Самарџић је, наиме, везан за Петровац, одакле је његова мајка и предсједник који очигледно не пати од крутих регула протокола се сложио. Неколико тренутака су провели у атрактивном ресторану „Бонаца“, који држе Слободанова браћа од ујака Саво и Марко Медиговић, прошетали на кратко градом и наставили пут за Херцег Нови. Предсједник Коштунцица, који је и почасни предсједник овогодишњег Празника мимозе, је поншто је обишао манастир Савину и на кратко се задржао у ресторану „Белведере“, присуствовао те ноћи академији у дворни „Парк“ која је била посвећена дјелу два црногорска великане - Петра II Петровића Његоша и Марка Миљанова.

И за вријеме кратког боравка (свега неколико часова) у Херцег Новом, сличне слике као и у Петровцу. Предсједник, без гламорне пратње на какву смо навики, зајстаја је на више места да поздрави мјештанске који су му прилазили ради стиска руке и по које поруке. Уз топло смијешак, неусиљено, срдично. Као обичан човјек, који тренутно обавља важне послове, свјестан да су они пролазни, као и сам живот. И да много дуже живе мудраје, лијеп гест, љубав према човјеку.

Потписник ових редова, који је у дугогодишњем новинарском раду био у ситуацији да „прати“ путовања разних државника, мора и ово да каже: по први пут је без претходних најава, замолница и препорука, могао предсједника једне државе да пита директно оно што је занимalo његову новину. Такође и остали колеге извјештачи.

Нешто ново у земљи нашој, заиста.

КОМЕНТАР

КЛИЗАЊЕ ГРЕШАКА

Љекари, нарочито они старији, знали су јонека да умјесто српској пречизне дијјанозе за сашава извјесној пајајеншти, кажу „комилекс шећоба“. То је, оштирилике, значило да је човјека који трагаши поомоћ, одједном најало више болки, што, дакако, подразумијева специфичан начин лијећења.

Поређење, можда не баш злогод, али доста адекватно, намеће се за „случај Шумеш“, који је простиохлих негдеља био дежурна тема у будванској ојештини. Информације из овог насеља најдомак трада-хотела Свети Стефан, пуниле су српнице дневнога чинећа и „узимале“ минуће и минуће на радио и телевизијским српницама.

А како је то, и када оболио Шумеш, има ли лијека?

Да одмах на почетшку кажемо: велико клизиште, које је утробило кућу у овом лијепом насељу, прорадило је прије три године, и активирано након великих јануарских киша, дакле ове зиме. Разне српчуне екипе које су обилазиле шерен и још увијек што чине слажу се у једном: више је разлоја за клизање земље у овом насељу, које је донијело прилично штету и још више - брија.

*Насеље Шумеш „никло“ је на испојеној јадини, изнад испочине свејштепанске плаже, прије десете, три деценије. Пончело је са градњом кућа од струне мјештана, да би касније увеклико зидали и викендаци. Пришом се није водило рачуна да је плажа у овом насељу досада нестабилни шерен, јер се ради о једној врстии насија.

*Када је градња инспирисана до те мјере да су куће најпростије додиривале једна другу, шакоће јаких киша, прије три године земља је кренула ка мору. Није што издржало и шада су порушени неки поштарни зидови, пукле шерасе, поштакани племљи више кућа. Завладали су, што је и разумљиво, српци и Јанка ког они који ту имају куће.

*Рејонала је шада ојештана Будва, апажајући српчунаке Грађевинске факултета из Подгорице и друге, који су прво снимили шерен и добро анализирали узроке појаве клизишта. Урађен је и квалиштепански пројекат санације шерена који, узгређен, кошћа и јаркин. Радови су оштаки и оштаки који ту имају куће.

*Санација клизишта у насељу Шумеш, према предлогима српчунака пребрало је да крене рано са градњом. Но, каснило се јуна три мјесеца и трајевинске машине су зазујале усрд јаркин. Разлог кашњења, као и у другим ојесловима: недостапак новца.

*Радови су се оштаки и оштаки су јануарске кише ове зиме. Клизиште је прорадило јоново и то усрд. Симало нису запршане куће близу саме плаже, још једном су добро уздрмани племљи десетак кућа, брија се јоново овде настанила. „Кренуо“ је чак и дио београдског зига који је основ санације, изнад којег шерен да се уреди улица, која шерба да учреди јоново. Српчунаци Грађевинске факултета из Подгорице, који су то који јући обишли шерен, констатовали су да се извођачи радова нису срптоја прораджавали пројекатом. Ријеч је о мајстеријалима: није у пракси примијењена технологија „нацртана“ у пројекту, што је условило да и санацији здјеле.

*Кише су сашале, замијенило их је сунце, које дуго већ појада и штекако традицијима. Но, јавио се нови проблем: земља, шут, камен и други матерijали са клизишта „штаки“ су на испочину, симизорнасту плажу трада-хотела Свети Стефан. Права дежонија, сашорена је шамо јоје би то најмање смјело да се дотиједи. Услиједила су прво упозорења, а поштаки и оштаки загађуји најдужним орланима за инђервенију, од спретељеног „Морско добро“. Градишили су обећали да земљу и оштаки оштаки уклониши брзо, али то још није учињено. По својирици штак када се заврши радови, а то ће бити крајем градње, и оштаки ће бити уклонијен. А, како кажу у предузети „Морско добро“ иловача и други матерijали сасуђу на плажу, добро се „везује“ за љијесак и штако уклапа. То значи да ће туристи ове сезоне, умјесто на чистом љијеску, (која ријечом грујо), сједети на земљом „украшеном“ појезу радови чеја ће наравно бити прости.

Вјерујемо да ће коначно шерен у Шумешу бити квалиштепански санаторијан. И да неће бити нове градње на штом поједу. Вјерујемо и да ће плажа бити очишћена, што је најбоље мотије. Но, ако се све то дојоди, оштаки и оштаки ће сајијаји поједији. Да се није градило прекомјерно на „несијурном“ шерену, да је санација почела на вријеме, да је појештован пројекат у поштуйности, да...

Због свеја тоја, чини нам се да ова пртица наша, има једино едукативни, па чак и дигактички карактер. Да се слично не појоди неизједу грујо. Ту око нас, уз обалу.

Саво ГРЕГОВИЋ

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“

ПРИПРЕМЕ ЗА СЕЗОНУ

•У првијему хоћела за овој години шуришку сезону, ХТП „Будванска ривијера“ ушрошиће 3,5 милиона марака, а поштакан новац обезвиђене прегузеће.

Радови на реновирању хотела „Авале“ у Будви су у току, а поред замјене намјештаја и увођења клима уређаја, биће реновирани и виле овог хотела који ће за госте бити отворен 25. марта, уочи почетка овогодишњих сајамских манифестија у Будви.

До почетка туристичке сезоне значајна средства биће уложена и у реновирање туристичког насеља „Словенска плажа“ у Будви. Биће обновљен намјештај у собама, промијењене дотрајале шкуре и срећена фасада.

БРЖЕ С ТИМ ПИЈЕСКОМ,
ГДЕ ГЕ НАМ СЕ ГОСТИ
НА ТВЕТО СУНЧАТИ!?

Интервью «Приамурских новин»

МИРОСЛАВ ИВАНОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК УДРУЖЕЊА ЗА ВРАЋАЊЕ

Враћање одузете имовине. Да ли, коме, када, како... питања су која већ годинама интригирају јавност али и њене (бивше) власнике. Нада циклично сплашњава и расте, али, ипак (бивши) власници се све више организују очекујући и међународну помоћ у рјешавању вишедеценијске неправде. Тако су општинска удружења повезала у Удружење за враћање и заштиту приватне својине у Црној Гори надајући се да ће тако бити успјешнији. Зато смо се и обратили Мирославу Ивановићу, предсједнику Удружења, нашем суграђанину, да за читаоце „Приморских новина“ изнесе основне податке о активностима и погледима Удружења.

• У протеклих педесетак година грађанима наше земље одузимана је разна непокретна имовина (главном земљиште и објекти) на различите начине (национализација, експропријација, сексвестер...). То је „откривено“ прије десетак година колико и трају обећања власти да ће се та неправда исправити, а тако одузета имовина вратити или реално надокнадити. Обећања су пристизала и од опозиционих партија, а све некако најчешће уочи избора, али се није отишло много даље. Сматрате ли да, заиста, постоји озбиљна спремност власти да се одузета имовина врати или реално надокнади. Односно, колико то кошта и да ли је власт стварно спремна да се одреќи од нечега што јој сада користи и, на одређени начин, (п)одржава?

- Ваше питање које нас у удружењима прати већ десетак година увијек ме подсјети на један истинити догађај који се забио 1962. године, у Америци. Тадашњи предсједник САД, Џон Кенеди, враћао се са својим сарадницима из војне базе у Кејп Канавералу. У предсједничком хеликоптеру се

Када је човјек свој на своме он је економски независан-слободна личност која бира власт онакву какву жели, а ако не испуњава његове захтјеве он је мијења. Дакле, у друштвима где влада приватна својина моћ није у државној администрацији већ код оних који власт бирају

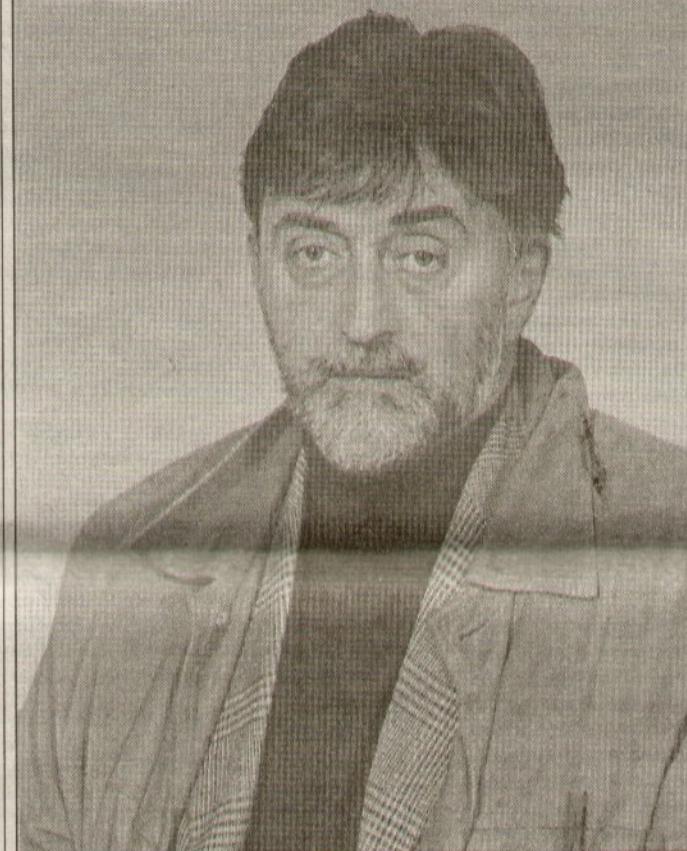
десио квар и Кенеди је на наговор својих сарадника наредио слијетање. Нијесу били такође ни пар минута на земљи када је из једног шумарка истрачао непознат човјек са упереном пушком, вичући како ће пуцати уколико одмах не напусте његово имање. Кенеди је моментално наредио полијетање његовог и пет војних хеликоптера који су били у пратњи, јер је знао да би сваки даљи останак у овој ситуацији довео до инцидента. Овај догађај, ма ко-

лико звучао нестварно, показује сву парадоксалност наше ситуације у погледу статуса приватне својине која је од легалних власника одузимана послије Другог свјетског рата.

Својину - право власника на ствар коју он може држати, њоме управљати и њоме рас-

може држати, њоме управљати и њоме рас- полагати симболично изражава мисао познатог правника Валтазара Богишића: „Кажеш ли о некој ствари моја је - рекао си највише што можеш”. Декларацијом о правима човјека и грађанина из 1789. године, својина је утврђена као неприкосновен и свето право, а чувени Code Napoleon, који

[View all posts by **John**](#) [View all posts in **Uncategorized**](#)

По юрнцијима јавичне накнаде: Мирослав Јовановић

● Ресийшнција својинских права, односно уређење посушка повраћаја одузете имовине, представљала је прву фазу приватизације у земљама транзиције ● Државно-паријски представници у управним одборима „трансформисаних“ прегузећа не сносе ни финансијски ни власнички ризик ● Ми смо сиромашви - својинско право не засниваче ● Очекујемо да нам и власници стапова израђених на изузетном земљишту пруже подршку која је, до сада, изостала ● Закони о трајевинском земљишту и експропријацији из децембра прошле године најзначајнији реформски потези актиуелне власништва ● У госадашњој приватизацији айсолушно замарено и и порисано учешће бивших власника земљишта, хотела, фабрика, прегузећа, приватних фондова... ● Комилетан процес приватизације петрихвашњив до доношења Закона о праведној ресийшнцији и, након штоа, промјене власничке структуре ● Имиће и до Европског суда за људска права у Стразбуру ● Међународна конференција о инвесицијама у туризму - добра или преурађена идеја ●

стицај страним инвеститорима. Зато се и у тим земљама, као у осталом и у свим развијеним демократским земљама, може чути сљедеће размишљање и тумачење (када је приватна својина у питању): када је човјек свој на своме он је економски независан - слободна личност која бира власт онакву какву жели, а

ратном периоду изграђен је на одузетом земљишту. Бар када су у питању важнији друштвени и државни објекти и колективне стамбене зграде. Како ту обештетити раније власнике. Посебно како обештетити власнике земљишта на ком су изграђене колективне стамбене зграде а станови у међувремену откупљени. Није сувишно ни питање утицаја власника тако „плаћених” станова и, уопште, садашњих корисника (власника) одузете имовине на њено враћање?

- По нашем предлогу Закона о праведној реституцији који је прихваћен од стране свих удружења у Црној Гори, ранији власник за одузето земљиште које

је приведено намјени остварује право на обештећење. Оно може бити остварено институтима сусвојине, замјене, дјелимичне реституције у натури уз надокнаду разлике у вриједности, у новчаном обештећењу у висини тржишне вриједности, дionицама, обвезницама или другим хартијама од вриједности, а све по избору корисника реституције, а то је ранији власник.

Обвезник реституције, а то је важно за власнике откупљених становица изграђених на изузетој земљи, је Република Црна Гора. Да-кле, терет обештећења ранијих власника изграђеног градског грађевинског земљишта преузима Република

Вјерјем да више никада нико неће бити „имовински развлашћен“ по принципима правичне накнаде коју једносмјерно одређује снага државног монопола, а због јавног интереса који ће бити или неће бити остварен у предвиђеном року.

Црна Гора. Очекујемо да нам и власници стављених изграђених на изузетном земљишту пруже подршку. Она је, најважније, до сада изостала.

• Општина Будва је донијела одлуку да стави ван снаге своја акта о одређивању градског грађевинског земљишта које у законом предвиђеном року није приведено намјени. Донијето је у складу с тим и више појединачних решења која треба да омогуће повратак одузете имовине. То, међу

тим, не иде ни много брзо ни успјешно када је у питању заштита права ранијих власника. Како и зашто, шта о томе мислите у Удружењу. Скупштина РЦГ је крајем прошле године донијела и нове законе о експропријацији и грађевинском земљишту. Шта они, заиста, ново доносе и како их оцењујете у Удружењу с аспекта заштите права ранијих власника одузете имовине?

- Одлуке о стављању
ван снаге одлука о од-
ређивању градског гра-
ђевинског земљишта
скупштина општине до-
нијела је на наш за-
хтјев и инсистирање, на
основу Закона о грађе-
винском земљишту из
1980. и 1986. године.
Тим Законом који, мо-

— 1 —

нијум реформским по-
мацима актуелне вла-
сти. Дакле, вјерујем да
више никада нико неће
бити „имовински раз-
влашћен“ по принципи-
ма правичне накнаде
коју једнострano одре-
ђујe снага државног мо-
нопола, а збog јавног
интереса који ћe бити
или нећe бити остварен
у предвиђеном року.

Норме старог система постоје још само у главама заљубљеника и приврженика друштве-не својине који, на жа-лост још увијек, функ-ционишу у органима власти несхватајући, несрећници, да највећу штету праве управо тој власти чији су дио а убијеђени притом да јој чине добро. И да закључим, не постоји више ни један разлог да се власницима неизграђеног градског грађевин-ског земљишта не вра-ти изузетно земљиште и да се они не уведу у по-сјед. О томе и то да на-гласим, појединачна рјешења треба на захтјев странака да донесе подручна јединица Дирекције за некретни-

• Приватизација и продаја објекта (хотели, ресторани...) у нашој општини често је критикована од Удружења за враћање и заштиту приватне имовине. О чему се ту, заправо, ради, шта је суштина критике и како видите рјешење сада спорних питања?

- Разлог што је у свим бившим комунистичким земљама прва мјера била реституција својинских права и пр-

Интервју „Пријоморских новина“

И ЗАШТИТУ ПРИВАТНЕ СВОЈИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ:

ви корак на путу транзије, је, прије свега у тумачењу да транзија значи пут од колективног ка индивидуалном поимању свијета. Пут приватизације, а то су показала искуства у протеклих 10 година у источној и централној

Пут приватизације, а то су показала искуства у протеклих 10 година у источној и централној Европи, по много чему је неиспитан. Лутања су присутна и код нас. Наравно, одговорни за тај процес најчешће то не признају.

Европи, по много чему је неиспитан. Лутања су присутна и код нас. Наравно, одговорни за тај процес најчешће то не признају. Чињеница је да је велика већина трансформација изведена стварањем мешовитих друштава у којима доминира државни капитал. Учешће бивших власника земљишта, хотела, фабрика, предузећа, трговачких фондова и тд. са једне стране као и јединица локалне управе са друге стране је тим процесом апсолутно занемарено и игнорисано,

међу осталих и из сопствене акумулације стварали ту имовину, изгубила је радна мјеса и постала баласт осталим већ преоптерећеним пословним јединицама. И на крају, бивши власници неких од тих објекта са тугом

који посједовање имовине грађана и ван данашњег пребивалишта и државности, показало се необично важним да се питање реституције у овим државама уреди на приближно једнак или сличан начин са истовјетним правилима. Закључак са овог скупа о умрежавању свих удружења која постоје у овим државама, цијевимо, створиће јаки фронт отпора актуелним владама а самим тим и релевантан саговорник међународним институцијама, како би се питање реституције пријешло на задовољавајући начин.

• Почетком децембра у Загребу је одржан скup о обнови и заштити власништва на коме су се окупили представници удружења са подручја бивше СРЈ. Усвојена је и декларација

сећајући се својих предака свим тим новим власницима, и сви ми заједно поручујемо „од туге туга бије“. Ипак, морамо јасно поручити - сва ова питања прије или касније отвориће се ако не пред домаћим судовима, сасвим сигурно пред Европским судом за људска права у Стразбуру.

• Почетком децембра у Загребу је одржан скup о обнови и заштити власништва на коме су се окупили представници удружења са подручја бивше СРЈ. Усвојена је и декларација

којом се захтијева да све државе настале из бивше СФРЈ донесу законе о повраћају имовине у складу са међународним правом. Колико се, заправо, урадило на враћању одузете имовине на територији бивше Југославије, какве су ту сличности и разлике. Какви су реалини домети скупа у Загребу?

- Осим у Словенији и недавно у Македонији, у осталим државама наследницама бивше СФРЈ, питање реституције је ријешено или неквалитетно (Хрватска и БиХ), или уопште није ријешено (Србија и Црна Гора).

Наравно, одређене замјерке постоје и на Словеначки Закон о реституцији, али вјерујем да ће они то питање

имовином која је као друштвена постала одузимањем законом, другим прописима и противправним радњама. То је један од ријетких законова донијет мимо одлуке посланика Демократске партије социјалиста која има нај-

предузећа су почела убрзано да се ослобађају од имовине њеном продајом или давањем у дугорочни закуп. Продаја ове имовине је обављена лицитацијом али цијена која је за њу постигнута, није ни приближна тржишној.

Заједнички седамдесетогодишњи живот омогућио је посједовање имовине грађана ван данашњег пребивалишта и државности, па се показало необично важним да се питање реституције у овим државама уреди на приближно једнак или сличан начин са истовјетним правилима.

више посланика у републичкој скупштини. Како ће то, по вашем мишљењу, утицати на спровођење Закона, тим прије што су неки ис-

А то су и купац и продавац добро знали!

Једини правни начин да се заустави процес који ће за последицу имати огромну матери-

Својинско право не застаријева

такнuti чланови ДПС одмах по доношењу Закона рекли да је он не-прихватљив и непримјенијив. Каква су та ваша очекивања посебно ако се има у виду попштовање препоруке сличне садржине републичке скупштине, усвојене годину дана раније?

- Покушај Скупштине РЦГ са сједнице одржане у новембру 1999. године да препоруком у форми Закључка свим државним и судским

јалу и другу штету по Државу и грађане, јесте доношење овог Закона о привременој забрани располагања овом имовином док се не донесе одговарајући закон којим ће се трајно и на уставан начин ријешити својински и други односи.

• Поменути закон предвидио је и да сваки грађанин који има доказ о ранијем власништву или доказ учиније вјероватним може поднеском суду или другом

Предузећа су почела убрзано да се ослобађају од имовине њеном продајом или давањем у дугорочни закуп. Продаја ове имовине је обављена лицитацијом али цијена која је за њу постигнута није ни приближна тржишној. А то су и купац и продавац добро знали!

организама у Републици стави у обавезу, као и свим другим правним и физичким лицима, да имовину која је као друштвена постала одузимањем Законом, другим прописима и противправним радњама, не продају, оштећују или уништавају није, у пракси, имао никаквог одјека. Шта више, најаве препоруке Скупштине РЦГ, многи субјекти, нарочито

надлежном државном органу затражити заштиту, извршење или обезбеђење било које правне радње којом се заштићује та имовина. Колико ранији власници вјерују у снагу те норме и да ли се, према нашим сазнањима, обраћају надлежним органима?

- Код нас постоје велике резерве према спровођењу тог Закона, ипак он нам за сада

пружа одређену заштиту и морам нагласити да је усвојен на нашу иницијативу и његово усвајање представља велику побједу наших удружења.

Према нашим сазнањима још увијек се нико није обраћао надлежним институцијама ради заштите свог права по основу овог Закона.

• Приближавају се парламентарни избори у Црној Гори. Раније је била практика да се у широком спектру обећања бирачима нађе и враћање одузете имовине. Послије избора власт нађе важнија и пречна посла, опозиција, иначе, ништа не одлучује и све, мање-више, остаје по старом. Шта у том смислу очекујете од предстојећих избора, да ли се нешто промијенило и да ли ће се овог пута изборна обећања више остварити?

- Дефинитивно је већ јасно да ће се избори одржати 22. априла ове године. У предизборним промоцијама политичких странака јасно ћемо инсистирати да ће партије које у свом програму садрже и реституцију својинских права (а то декларативно садрже програми готово свих странака) јасно одреде прихватају ли или не наш Закон о праведној реституцији и његова начела. На тај начин ћемо и опредијелити наш однос према тим странкама уочи избора.

• У мају у Игалу треба да се одржи међународна конференција о инвестицијама у туризам. Влада РЦГ страним инвеститорима планира да понуди продају и реконструкцију постојећих и градњу нових туристичко-угоститељских објеката и других објеката у функцији туризма. Да ли је то у складу с новим прописима и политиком која се презентује и како та кве планове Владе РЦГ оцењујете у Удружењу за враћање и заштиту приватне својине?

Како се не бих понашао с обзиром на све што сам рекао о досадашњој приватизацији, страним инвестицијама и др., („Могрен“, АСОР, и сл.), а имајући у виду размјере деструкције у Црној Гори-институционалне, технолошке, социјалне, економске, конференција о инвестицијама у туризаму у Игалу маја ове године, наравно ако су у питању озбиљни инвеститори, представљаће још један фијаско. Зар је било који озбиљни инвеститор са запада спреман да купи хотел или пак да инвестира у градњу хотела а да при том нема јасну власничку ситуацију. Сама идеја конференције је добра или преурађена. Разговарао: Ваис М. СТАНИШИЋ

Имајући у виду чињеницу да је за сваког иоле озбиљнијег страног инвеститора било да је ријеч о куповини хотела или изградњи на слободним локацијама, основни предуслов испуњавања најмање три елементарна факта-политичка стабилност, подстицајна економска сигурност и власничка сигурност-онда је сасвим јасно због чега су се случајеви продаје хотела „Могрен“ и уступања менаџмента француском „АКОР“-у у претворили у лакридију

билност, подстицајна економска сигурност и власничка сигурност, онда је сасвим јасно због чега су се случајеви продаје хотела „Могрен“ и уступања менаџмента француском „АКОР“-у претворили у лакридију. О већ пројавим вилама и ресторанима баш и нема што похвалимо да се каже, они као какве исцијеће-не кртије прелазе из закупа у закуп, а стоти-не радника који су из-

лакше и једноставније ријешити и одређене нејасноће исправити. Скупу су присуствовали и представници међународних институција који имају сједиште у Загребу. С обзиром да је имовина одузимана у свим овим државама на основу Савезних револуционарних закона послије Другог светског рата, а имајући у виду чињеницу да је заједнички седамдесетогодишњи живот омогућио

Актуелности

Зашто касни завршетак радова на стамбеној згради коју у насељу Голубовина гради „Меркур“

СПОРОВИ ОДЛАЖУ ГРАДЊУ

- Радници ћекаре незадовољни одузвлачењем радова и инсистирају да се што брже реше спорна питања и они уселе са својим бородицама • Бивши власници онемоћавају настравак радова док не добију одузвајућу накнаду за изузето земљиште, а одлука у надлежности Суда • Бројни урбанистички проблеми и пропуси не могу се решити без урбанистичкој инспекције

Радови на стамбеној згради у насељу Голубовина, коју гради „Меркур“ а у којој станове треба да добију радници „Житокомбината“ Бачка Топола - пекара Будва, „Меркур“ и Општина Будва, не могу да се наставе док се не реше спорна имовинско-правна и урбанистичка питања - епилог је разговора радника и представника будванске пекаре, која је одскора у власништву предузећа „Орибис“, и предсједника Општине Ђорђија Приболовића, одржаног 17. фебруара.

Радници пекаре, њих 18, који треба да добију станове у тој згради обратили су се предсједнику општине са захтјевом да се убрзају радови на завршетку зграде, да се реше спорови са бившим власницима и урбанистички пропусти. Радови на згради, која се гради на земљишту које је 1990. године доđио у власништво „Житокомбинату“ Бачка Топола, почели су 1999. године на основу грађевинске дозволе

и са свим плаћеним накнадама и таксама. Прије годину дана јавили су се бивши власници с образложењем да им земљиште није плаћено и ограђивањем онемогућили наставак радова. Сматрајући да су у праву и да не треба да сносе последице за нечие евентуалне грешке радници инсистирају да се радови што прије наставе и тако онемогући усљеђање њихових породица.

Предсједник општине Ђорђије Приболовић је изразио разумевање за захтјеве радника, али и указао на бројне проблеме који онемогућавају да се ти захтјеви број реше. Тако, није плаћена накнада бившим власницима за изузетно земљиште, направљено је више пропуста у урбанистичко-планском документацији и о свему томе коначну пријеч треба да дају Суд, односно урбанистички инспектор. У нашој општини, како је истакао предсједник Приболовић, усталала се практика да они који граде

стамбене зграде на изузетом земљишту прво постигну договор са бившим власницима земљишта па на њему јасно заштиту у овом случају урадило другачије.

Комуналите за ову зграду су плаћене по троструком низоко цијени и то, по ријечима Приболовића, није спорно јер је то урађено како би радници што јефтије дошли до стана. Но, како је истакао предсједник Општине, попуст за комуналите значи и да Општина неће дозволити да се ти становници продају на тржишту. У овој згради, иначе, 25 становника припада радничима пекаре, 15 „Меркуру“ а 10 становника Општине Будве за станаре из тзв. „жуте зграде“ код хотела „Монгрен“ која је продата „Меркуру“.

Представници и радници пекаре су истакли да им, пак, није јасно како су се одједном створили многи проблеми око завршетка радова на овој згради јер је земљиште плаћено по тада

важејим прописима (и дејнована средства у зато предвиђени општински фонд пошто су власници одбили да приме надокнаду за земљиште, а добијена грађевинска дозвола треба да буде и гаранција да су сва спорна питања решена).

На крају разговора са радницима и представницима пекаре предсједник општине Ђорђије Приболовић је нагласио да је најважније да урбанистички инспектор што прије изађе на терен и реши сва спорна питања око парцеле на којој се зграда ради, а Општина ће затим, на првој наредној сједници, дојиније решење о изузимању и давању земљишта послije чега ће радови мочи да се наставе. Што се тиче односа са бившим власницима о томе ће одлучити Суд, а предсједник Приболовић је изјавио да је спреман да учествује у договору представника и радника пекаре са бившим власницима земљишта.

В.М.С.

Представници и радници пекаре су истакли да им, пак, није јасно како су се одједном створили многи проблеми око завршетка радова на овој згради јер је земљиште плаћено по тада

VII СЈЕДНИЦА ОДБОРА УДРУЖЕЊА ТРГОВИНА ЦРНЕ ГОРЕ

- У Будви 14. фебруара одржана VII сједница Одбора удружења привредне коморе Црне Горе • Сједници, поред предсједника Одбора Вукашине Марковића, присуствовали је помоћник министра привреде Радоје Тијанић, поштавни предсједник Привредне коморе Љубо Рондовић, представници Дирекције јавних привреда и представници већих привредних привредних привреда

Одбор Удружења привреде на расправљаје је, између остalog, о пословању привредних привредних привреда у 2000. години, о раду Одбора у прошлјој години и утврдио оквирни план свог рада за 2001. годину.

Према информацији о раду привредних привреда у Црној Гори регистровано је 111 привреда која су раније била у друштвеној својини, а од којих су 47 приватизована, 9 их је у стечају, док је неприватизовано 55 привреда. Највећи проблеми у привреди су у тим привредама у прошлјој години, а који су присутни у овој години посљедњих 10 година, јесу недостатак обртних средстава, а тиме и изражени несклад између трајног и варијабилног капитала, нарочито код акционарских друштава. Затим, недостатак кредита, проблематика функциони-

ЛОШЕ СТАЊЕ У ТРГОВИНСКИМ ПРЕДУЗЕЋИМА

сања робног и платног промета са Србијом и другим земљама, као и високе пореске и друге дажбинске стопе. Једну од великих потешкоћа у привреди представља и непропорционално велик број запослених у односу на обим послова и недостатак квалификоване радне снаге. Проблем је и смањена куповна моћ становништва, присуство неложалне конкуренције и веома сивог тржишта.

Изналажење средстава за потрошачке кредите
Као пример негативног пословања наведено је предузеће „Југопетрол“ - Котор због губитка на набавној цијени, односно супстанци. На ову констатацију приговор је дао помоћник Министра привреде Радоје Тијанић обраћајући да у Црној Гори постоји низ других привреда која су у много горој ситуацији од „Југопетрола“ што показују и њихова редовна лична примања.

У циљу подстицања садржајних, квалитетних и брзих

привредних промјена у области привреде, Одбор Удружења и Стручна служба ће усредсредити своје активности током 2001. године на анализирање пословних резултата и услова пословања у привреди, затим на сагледавање достигнутог степена процеса својинске и управљачке трансформације у области привреде, те праћење снабдевањености тржишта и обима промета. Одбор ће посебно обратити пажњу на спољнотрговинско пословање предузећа и нелегално привређивање. Покушаје да сагледа могућности изналажења средстава за потрошачке кредите и покренути активност обезбеђења недостајућих обртних средстава.

Након усвајања оквирног програма рада Одбора у 2001. години говорило се и о увођењу регистар каса у малопродајним привредним објектима.

Регистар касе против привреде на Црној Гори

Према ријечима представника Дирекције јавних

прихода Велиборке Чампар, сви малопродајни објекти ће морати да купе регистар касе са фискалном меморијом, чиме ће се омогућити финансијским инспекторима лакша контрола продаје. Касе је обезбедијело предузеће СЕКАС, а цијene су 1100 и 600 ДЕМ. Увођењем привредних каса спријећила се ће привреда на Црној Гори да прво бити уведене уговоритељима због најмање евидентираних дневних промета, а велепродаје су ослобођене Владине уредбе о увођењу регистар каса. Уколико привреде не прихвате ову уредбу биће им блокирани рачуни или затварани објекти.

Због неусклађеног мишљења представника привредних привреда око увођења привредних каса, представник Одбора Вукашине Марковић је предложио да одбор уговори саставак појединачно овог питања са директором републичке Дирекције јавних прихода Петром Марковићем.

А. КОСТОВИЋ

НА ВРХУ ПЕРА

ЛАЖНИ СЈАЈ НОВЦА

Мало је примјера да неки народ, како се то нама дододило, унутар само једног стоећа, доживи велики успон и још већи суноврат. Иако процес назадовања обично траје дugo, ми смо за само једну деценију пали на дно понора. Ми као да се пропадају радујемо и на њему предајемо.

Шта све није обolioло по-сљедњих година? Од привреде, која готово и не постоји, до здравства, просвете и свега осталога.

У тој сивој стварности и општем срозавању морала и добрих обичаја, један број људи, углавном блиских власти, безобзирно се окористио независно од

сопствене вриједности и доприноса општем добру. Они су преко ноћи постали власници до јуче друштвених привреда, хотела, не-кretnina, па чак, на жалost, и наших судбина. На другој страни, огроман број људи једва саставља крај с крајем, један немали број живи на граници сиромаштva, а један једва преживљава.

Ти новопечени богаташи нашу стварност одавно не виде, већ уживају у свом благостању и осмјехују се, блајзени у свом незнанju. Они су одани једино каријери стицања материјалних богатстава, сакривени иза потребе за гомилањем не-

материјалних добара може да проузрокује духовну и моралну деградацију личности. Не потврђује ли то све више наша стварност?

Стари Артур Шопенхајер је давно закључио да срећа припада онима који су сами себи довољни. Богатство које потиче из извора спољашњег свијета, нестално је, ефемерно, несигурно и слично политичкој моћи, служи само да нам покаже како све што посједујемо, или мислим да посједујемо, овде и сада, нема никакве вриједности никада више и никада. Другим ријечима, све је самообмана.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

КРЕНУО ЖИВОТ - УЗБРДО

Фебруарско сунце милује земљу коју је јануар тако натопио да је, чини ми се, влаге доста до наредне зиме. Пролеће пријекалендарско, пролеће усред зиме, извукло оне преостале, ријече житеље четири села атара Крушевице, високо у брдима изнад Петровца, на вртаче оскудне. Пријужују им се рођаци, највише они који живе у Петровцу, али стижу и из других оближњих места. Да нешто пораде на својим имањима, испуште на чистом ваздуху цигар дувана, попричају мало о временима прошлим. И данима који долазе.

- Вријеме лијепо богами, да је руку добрих, отпухује старица Саво Медиговић, испред куће своје у Жуковици.

- Имalo bi се што чинити, али мало нас је у селима. Дођу још млађи, раде и око кућа и на ливадама, враћају се.

Лазо Медиговић, један од највреднијих, готово стално је на путу Петровац-Жуковица. Обновио је кућу и имање, милина је видјети то дјело вриједних рук. Долазе и остали из Петроваца Бранко, Иво и Милан, Марко и Саво, Томо и други Медиговићи. И Илија Стевов из Будве је често на очевом имању, такође и доктор Иван. Мало јужније Јован Душанов обнавља каменолом, очева кућа је раније ојачана и проширила.

- Кад младост рукаве засука, брзо се село мијења, прича стари Саво. - Потјерају и мене овако оронулог напоље. Не толико на раду, него на причу. Ја жељан разговора, они и приче и после и лијепо нам је. А сваки утршени сат овде доноси им корист. Долазе и моји, како да не, из Будве, мало је подаље, али ваља им.

Нови темељи и кровови у Жуковици свједоче да село добија и нове становнике. Викендаци и старосједиoci очигледно имају намјеру да врате живот овдје, уз широки магистрални пут који повезује море и Подгорицу.

У Новоселу, мало височије слична слика. Греговићи и Вукотићи, који су углавном преселили у Петровац, пре доје са се на својим имањима. Сложеном акцијом довели су воду, појачали струју, обновили куће. У плану још неке акције, село предвиђа широки асфалт.

- Највише времена проводим овдје, прича Крсто Вукотић, учитељ и својевремено активни друштвени политички радник у Петровцу. - Гајим козе, уживам у природи, чувам здравље. Препоручам и другима који имају времена, сличне активности. Јесте да нема много земље, али је плодна, дарује ја се обрађује.

И Брда, село одакле „пуца“ јединствен погled на већији јужне обале све чешће „потреса“ разговор. Долазе Павловићи и Срзентићи, који су такође прије коју децензију пришли самој обали. Не да би овде живјели стално, него да пораде око кућа и вртача. Пробили су кроз љуту камењар пут који од села води до магистрале, тако да се аутом стиже до кућа. И до чуvene „куле Срзентића“ којој је Јивко Николић водио филмско коло, која је мета фотопроттера, професионалаца, али и аматера.

Живот се новим путем који одваја од асфалтног друма, враћа и у Грабовицу. Греговићи стижу свакодневно из Петроваца. Најреноноји су Бран

Актуелности

РАЗВОЈ ТУРИЗМА НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ХХ ВИЈЕКА (1)

Географско - саобраћајни положај

Општина Будва (чији је алтернативни туристички назив Будванска ривијера) као најраскошија фасада Црногорског приморја, обухвата приобални појас у његовом средишњем дијелу, чија је дужина око 21 км, ширина 3-5 км, а укупна површина износи око 122 км². Без обзира што захвата само 0,88 проценат укупне територије Црне Горе, природне и географске карактеристике подручја ове општине чине не-процењиво амбијентално богатство разноликих погодности и мотива од фундаменталног значаја за њен друштвено-економски, а првенствено туристички развој.

У односу на Црногорско приморје, као ширу географско-туристичку регију, Будванска ривијера представља посебну територијалну целину или субрегију, уоквирену прије свега, природним границама и с доминантно туристичким карактером.

Будући да заузима средишњи дио Црногорског приморја, треба рећи да је саобраћајна позиција будванске подручја релативно повољна, и ако квалитет изграђене саобраћајне инфраструктуре не задовољава потребе савременог туризма. Свакако, Јадранска магистрала представља окосницу (кичму) друмског саобраћаја, посредством које је Будванска ривијера, преко успостављених попречних саобраћајних веза, повезана с ближим окружењем (Боком, Цетињем, Подгорицом и Баром), као и даљим емитивним туристичким тржиштима. Њеним пуштањем у саобраћај средином шездесетих година ХХ вијека снажно су динамизирани туристички токови на овим просторима. „Тек њеном изградњом туризам овде добија карактер масовне појаве“!¹⁾

Међутим, за туризам ХХI вијека техно-експлоатационе могућности Јадранске магистрале веома су скромне и ограничene (мали радијуси, велике кривине и успони, ограничene брзине, непосредни пролаз кроз урбана насеља, недовољни капацитет у туристичкој сезони и др.). Стога Црна Гора, а тиме и Будва, морају исказати витални интерес за изградњу Јадранског аутопута, као модерног саобраћајног коридора, који би, што се Будванске ривијере тиче, прошао највероватније висинским котама од 500-600 м над морем. Разумије се, попут Јадранске магистрале шездесетих, односно седамдесетих година, тако би Јадрански аутопут у ХХI вијеку био онај снажни генератор динамизирања туристичких кретања према нашим приморским љетовалиштима, што би резулти-

рало у осјетном повећању економских вриједности од туристичке дјелатности.

Што се тиче осталих видова саобраћајне инфраструктуре Будванска ривијера је, у садашњим условима, упућена на постојеће аеродроме у Тивту и Подгорици (авионски саобраћај), пругу Београд-Бар (жељезнички саобраћај) и Луку Бар (поморски саобраћај).

У погледу побољшања гео-саобраћајне подобности и доступности простора Црногорског приморја, посебно када се ради о иностраном туризму, од великог је значаја потпuna нормализација друмског саобраћаја са сусједном Хрватском за интензивнија туристичка кретања у оба правца.

С обзиром да ће, у односу на најзначајнија европска емитивна тржишта, Црногорско приморје и Будванска ривијера „још дуго остати класична туристичка авио-дестинација“ (пројектана из Стратегије развоја туризма Црне Горе до 2010. године, Подгорица, 1996.), веома јебитно да се дубровачки аеродром Ђилипи (удаљен од Будве око 80 км) што прије укључи у прихват иностраних туриста и за наше хотеле. Јер, добро је познато да је у вријеме постојања оне друге, велике Југославије посредством овог аеродрома, организованим чarter-аранжманима, долазило и преко 80% иностране клијентеле на Црногорско приморје. Овакво чињенично стање није било резултат ничије воље или неког надређеног политичког диктата, како се то неријетко и из необавијештености мислило, него је представљало производ дјеловања објективних економских законитости у тржишном функционисању међународног туризма.

Природно-туристички ресурси

Природни ресурси Будванске ривијере представљају онај највриједнији потенцијал и капитални фактор за интензивни развој туризма у овој субрегији, као најквалитетнијем и најатрактивнијем туристичком простору Црногорског приморја.

Драматично разуђен рељеф, који карактерише, с једне стране, бисерни ѡердан од чак 35 већих и мањих пјешчаних и шљунковитих плажа и, с друге стране, голи и сиви црногорски крш динамичног Ловћенског масива, азурно плаветнило мора, блага и топла медитеранска клима са обиљем сунчаних дана, раскошни вегетациски декор и низ других природних погодности чине „јединствени спектар колорита сликовитог пејзажа Будванске ривијере“²⁾.

Овако разноврсни и живописни природни

ВРИЈЕДНОСТИ ТУРИСТИЧКИХ РЕСУРСА БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ

Пише: Владо ДУЛЕТИЋ

потенцијал, који се ријетко где друго може срести на обалама Медитерана, Будву, Бечиће, Милочер, Свети Стефан и Петровац сврставају у ред најактрактивнијих и напрекспективнијих туристичких дестинација и одредишта „савремених номада“.

Морфолошко-рељефне погодности

Геоморфолошке погодности Будванске ривијере спадају у групу примарних природних вриједности релевантних за њену туристичку

Буљарица (2.150 м), Бечићи (1.950 м), Јаз (1650 м), Словенска плажа (1.500 м), Свети Стефан (750 м), Петровац (650 м), Могрен (370 м), Каменово (350 м), Перазића До (300 м), Дробни пјесак (270 м), Милочер-велика плажа (260 м), Пржно (260 м), Лучице (250 м), Милочер-мала плажа (130 м), Завала (110 м) и Трстено (100 м).³⁾

Укупна површина плажа на Будванској ривијери износи 358.000 м². Полазећи од наведене површине и норматива од 6 м² простора

својства највише туристичке вриједности. Наиме, то нијесу само најљепше и најатрактивије плаже на Црногорском приморју, него су многе од њих непопуларне и јединствене на цијелој обали Медитерана.

„У целини узето, геоморфолошке особине Будванске ривијере представљају, заједно са климом, најбитније природне атрактивне факторе њене туристичке понуде и један од одлучујућих елемената у конкурентској борби на туристичком тржишту.“

на за човјечји организам, а самим тим је - уз атрактивни плажни појас - један од опредељујућих природних погодности за развој туризма на овој ривијери. Главне климатске одреднице поднебља Будванске ривијере су следеће:

- средња годишња температура ваздуха износи 15,8°C (љета 23,1°C, јесени - 16,9°C, прољеће 14,0°C и зиме - 9,3°C);

- годишња амплитуда од најхладнијег мјесеца јануара (просјечна температура 7,7°C) до најтоплијег јула (средња мјесечна температура 24,1°C) износи 16,4°C;

- средња годишња температура морске воде износи 18,5°C (дуже од пет мјесеци температуре воде су изнад 20°C);

- с просјечно годишња 110 ведрих дана (најманаја облачност је у љетњем периоду) Будва је једно од најсунчанијих подручја Средоземног базена;

- просјечна годишња релативна влажност ваздуха износи око 71% мјесеци) и

- најзад, релативно повољна ружа вјетрова (врло је карактеристичан љетњи вјетар маестрал, који дува са сјеверозапада и веома је пријатан, јер освежава).

Према томе, у погледу два најважнија климатска елемента (температура и падавине), Будванска ривијера припада типу медитеранске климе, с топлим и сувим љетима, а благим и кишовитим зимама. У том контексту, а имајући у виду изнаде климатске показатеље, може се закључити да је клима овог поднебља веома стабилна, блага, пријатна и здрава, што повољно утиче на људе, њихов живот, исхрану облачење, становање, одмор и рекреацију. Уз много бројне ситнопјешчане плаже, погодни климатски услови играју прворазредну улогу за развој туризма на Будванској ривијери, јер омогућавају да сезона купања почине већ у априлу и траје све до краја октобра.

(Настави се)

Разноврсни и квалиштени природни појавијацијал Будванске ривијере

валоризацију. Као што је познато, оне детермињишу обим и структуру туристичке понуде и, уједно, због рекреативних својстава представљају један од најзначајнијих мотивационих чинилаца за привлачење туристичке тражње.

Посебну природно-туристичку вриједност ове ривијере чини 12,7 км њене обале прикладне за купање. Од 38 км развијене дужине морске обале (са острвима), чак једна трећина отпада на најљепши збир од 35 медитеранских плажа (од којих су 23 приступачне с копна, а 12 само с мора). Дужина пјешчаних плажа износи 9,4 км, док се шљунковите плаже простиру у дужини од 3,3 км. Треба рећи да су 16 плажа Будванске ривијере дуже од 100 м, и то (поређане по дужини):

по купачу, потенцијал ових плажа а омогућава истовремени прихват око 60.000 купача. Уколико се око 7.000 места купача резервише за стално становништво, примјеном кофицијената истовремености броја туриста и купача од 1,4 (који је утврђен у Регионалном просторном плану Јужног Јадрана, Дуборник, 1968.) долази се до података од око 70.000 могућег истовременог приhvата туриста на Будванској ривијери. То је, несумњиво, импресивни показатељ који на најбољи начин илуструје колико су плаже, као особити природни ресурс, значајне за туристичку валоризацију.

Поред импозантног просторног капацитета, плаже на Будванској ривијери карактеришу изузетна амбијентална

најзад, рељеф не представља само елеменат туристичке рекреације, већ и конкретну предиспозицију за туристичку изградњу. Благе топографске форме у приморској флишиној зони пружају различите услове за изградњу репрезентативних капацитета, угоститељских, спортско-рекреативних, саобраћајних и других објеката.

У том погледу најповољнији локалитети су поља: Мрчево, Будванско и Буљаричко, а затим блажи нагиби у западну лучних затона, па чак и на неким заравњеним ртовима⁴⁾.

Климатске погодности

Подручје општине Будва налази се у области изразито средоземне (медитеранске) климе која је веома благотвор-

1) Mr. Борислав Ускоковић: „Туризам као фактор привредног развоја Црне Горе“ Титоград, 1975, стр. 48.

2) Душан Ј. Мартиновић: „Будванска ривијера“, Цетиње, 1973, стр. 8.

3) Подаци о дужини плажа преузети су из „Ревизије Генералног урбанистичког плана Будве - Основе плана“, Будва, 1983., стр. 15.

4) Душан Ј. Мартиновић: „Будванска ривијера“, Цетиње, 1973, стр. 39.

Актуелности

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

СТАРТОВАЛИ ЕКО РЕНЦЕРИ

• Будвом од 12. фебруара започијају еко-ренџери са циљем не само да чисте град већ и да page на заштити животне средине и њеног заштите. Поред тоја, становницима Будве, Тивта и Подгорице на распоредају је и еко телефон отворен за сугестије и пријаве праћана саопштењем на промоцији еко-шарола и еко-телефона у хоштелу „Мојреј“ у Будви

До промоције је дошло захваљујући пројекту и помоћи невладине организације „Норвешка народна помоћ“. Јавно комунално предузеће из Будве прво је у Црној Гори почело са еко-патролама које ће, поред чишћења града, биљаки и у информативни центар предузећа проследијати еколошке проблеме у општини.

Такозвани зелени телевизори, чији је број 9823, осим у Будви, Тивту и Подгорици, биће активирани и у другим општинама на Црногорском приморју. Грађани ће мочи да се јављају како би надлежне службе ефикасно интервенисале и решавале проблем чистоће и евентуалног загађења.

Циљ овог пројекта, како су казали представници „Отвореног света“ и

фон, чији је број 9823, осим у Будви, Тивту и Подгорици, биће активирани и у другим општинама на Црногорском приморју. Грађани ће мочи да се јављају како би надлежне службе ефикасно интервенисале и решавале проблем чистоће и евентуалног загађења.

Циљ овог пројекта, како су казали представници „Отвореног света“ и

ДОГРАДЊА ШКОЛЕ

Министарство просвете и науке Црне Горе, одобрило је почетком фебруара, пројекат додградње три нове учионице, школске библиотеке и стоматолошке ор-

динације на згради средње школе „Данило Киш“ у Будви.

Радови ће, по ријечима Срђе Поповића, директора школе, почети првих дана марта, а завршетак је планиран за почетак наредне школске године.

Вриједност поменутих радова износи 320.000 марака.

ХОТЕЛИ НА ПРОДАЈИ

• Агенција за преспуштавирање привреде и страна улађања у Влади Црне Горе објавила 2. фебруара позив домаћим и међународним инвеститорима заинтересованим за куповину неколико хошела и објеката са земљиштем у власништву хошлеско-туристичкој прегузачи „Будванска ривијера“.

Ријеч је о хотелу и вилама „Авале“, хотелу „Ас“ са вилама у Перазића Долу и хотелу „Маестрал“.

Заинтересовани купци су позвани да посетеје понуђе-

не хотеле и да ради добијања потребних информација контактирају америчку фирмом „Флег“ која је стратешки савјетник Владе Црне Горе.

Рок за достављање понуђа је 30 дана, а отварање понуда, како је саопштено, обавиће се у року од десет дана од завршетка међународног тендера.

ОБНОВА МАСЛИЊАКА

• Обнова маслињака уничтешених у пожарима током пролећног љета у Режевићима један од приоритетних задатака на плану пољопривреде у овима Будва током ове године.

По ријечима Вaska Милановића, савјетника за пољопривреду у општини Будва, планирано је да се обнови већи дио од укупно 7 хиљада

маслинових стабала страдалих у пожарима. Заинтересовани грађани добиће кредите за ту намјену од Министарства за пољопривреду

Црне Горе. Надлежно министарство, поред тога, даваће и сву потребну стручну помоћ да би се овај значајни посао урадио како ваља.

ПУНО НЕЗАПОСЛЕНИХ

• Према евиденцији Завода за запошљавање у Будви још је на подручју ове општине 1.153 лица, од чега 723 жене.

Највише незапослених (499) је са средњом стручном спремом, 267 је квалификованих, 211 неквалифиикованих и 70 полукавалифи-

кованих радника. На евиденцији будванског Завода 52 лица су са високом стручном спремом, 42 са вишом, а 50 лица првима новчану на-

кнаду. И ако стечаја предузећа у Будви није било, по том основу новчану помоћ преко Завода користе само два лица.

Припремио: Р. П.

САСТАНАК „ЕВРОПСКОГ ДОМА“

• У хоштелу „Мојреј“ 10. фебруара одржан састанак Скупштине и Управног одбора неправилне организације „Европски дом“ из Будве.

Договорено је да ова организација ускоро буде организатор Међународног научног симпозијума „Маслина и маслиново уље као

извори еко хране у Црној Гори“. Руководилац семинара биће др Ксенија Мироновић из Бара. Састанку су присуствовали и пред-

ставници „Европског дома“ из Дубровника и Тивта.

Припремио: Р. П.

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА ДЕКОНТАМИНАЦИЈА

АРЗЕ

На полуострву Луштица у Бококоторском заливу у току су радови на деконтаминацији терена који је у пролеће 1999. године био изложен пројектилима НАТО снага, приликом бомбардовања СРЈ. Радови се изводе на рту Арза, на површини од 3.500 квадратних метара. Средства за овај подухват у износу од 287.000 марака обезбедила је Влада РЦГ.

Прије почетка радова извршена су мјерења стручњака на земљи, пјеску и морској води и утврђено је да је подручје Арзе погодно пројектилима чији су поједини дјелови израђени од осиромашеног урана 238. Након тога је Министарство за заштиту животне средине Владе Црне Горе формирало експертски тим који су чинили стручњаци са Универзитета Црне Горе, Института Винча, Центра за екотоксиколошка истраживања и Војске Југославије, који је урадио пројекат деконтаминације овог изразито ту-

ристичког простора.

Радови на деконтаминацији Арзе биће завршени до 15. априла ове године.

ЗАВРШТАК КАНАЛИЗАЦИОНОГ СИСТЕМА

Воде „невјесте Јадрана“ ће најзад бити - чисте. Завршетком изградње канализационог система Котор-Тиват-Траште, отпадне воде с обала Боке Которске више неће теки у морско плаветнило.

Завршетак радова на овом систему, који се гради више од деценију, омогућиће је својом донацијом од 1,2 милиона марака Влада Аустрије. Након што на јавном конкурсу буде одабран извођач радова, у априлу креће посао, који треба да буде окончан до јула ове године.

Канализациони систем је дуг 14,5 километара, има два хидротехничка тунела и све потребне уређаје за пречишћавање отпадних вода које ће дугачким испустом ићи у отворено море у заливу Траште.

НОРВЕЖАНИ У ИГАЛУ

Институт „Др Симо Милошевић“ отворио је, након једномесечне зимске паузе, своје капије. Први овогодишњи гости су из Црне Горе и стигли су посредством Фонда за здравство Републике.

- У току су озбиљне припреме за дочек страних гостију, кажу у Институту. - Већ у мају стићи ће гости - пациенти из Норвешке, иначе традиционални посетиоци ове куће, који су изостали последњих година због кризе у СРЈ.

У објекте Института у Игалу госте ће доводити и агенције ИТС Кауфхоф из Њемачке, чешки туропрератор „Витковица турс“, „Релакс“ из Словеније и други. Посебно интересовање за објекте здравственог туризма у Игалу показала је агенција „Р'турс“ из Москве.

Једномесечна пауза искоришћена је за оправку котларнице, крећење простираја и друге послове који ће омогућити удобнији боравак гостију у објектима Института.

Припрема: С.Ш.Г.

Записи

Јужном страном
дана

автор:

САВО ТРЕГОВИЋ

ДАЛИ НАШЕ ЧАРШИЈЕ

1.

Др Милан Ранковић у својој књизи „Трагични Јесењин“ износи дио истраживања из скрије прасти, која говори да је бриљантни поет убијен. Дуго се, наиме, сматрало да је плавокоси метеор извршио троструко убиство у лењинградском хотелу „Англетер“ у ноћи између 27. и 28. децембра 1925. године.

Серђоја Јесењин је живио само тридесет љета и то - лудачким темпом. Стакао је огромну славу и признања за живота, али и свој мир па ни стан. Обожавале су га жене, Исидора Данкан и Зинаида Рајх су као велике dame онога времена биле и инспирација руском „бомбардеру“ ријечима, а Галина Бениславска се убила на његовом гробу. Био је и под сталном присматром полиције, увијек немиран и у бежању од самог себе. Стога је и остављао жене, које је замјењивао алкохолом, увијек са јесени зајужи и када током зиме буре почну да завијају проморјем, у њеној унутрашњој одјаци окованој даском. Увијек ми је било криво што јој нисам био кум, јер сигурно не би носила име „Адријатик“.

Ту су ме налазили, остављали ми поруке, ту сам изводио пријатеље на чашу и поради приче која кријепи душу. У друштву новинара, пјесника, сликара увијек су некако били и њих двојица.

Никола Ђуричковић, риједак боем међу шефовима, управницима и директорима, својом разбарањом појавом, уносио је ред и склад међу зелене одаје „Адријатику“. Исправљали смо ту за дугих зимских ноћи туристичке и друге будванске „криве Дрине“, скидали прашину с бурне историје наших племена, наздрављали пуним бокалима и пјесмама Диса, Јесењина, Бранка Мильковића, Ранка Јововића, који бијаше и Николин друг из војске... И како кад: некад знали да ћутимо уз кафу, а некад да потегнемо, одвалимо пјесму не баш по нотама и не угодну за префињене уши. Понекад бијали и под „присматром“ оних који су имали задатак да чују шта ми то причамо. И против кога.

Готово редовно је с нама био и сликар Радован Ријечки. Сјајни цртач каквог може само да изњедри нахија поред Скадарског језера, истински сабрат по духу и чаши, али и наш вјечити опонент. Ми бисмо у клин, он у плочу, било о чему да се зачне. Никола и ја знатно грлатији, бивали смо понекад напорни, он знатно тиши и врло убједљив, стављао би тачку на расправу тако што би засукао увис своје далијевске бркове, отпљувну устраницу и ставио чашу за други сто. И онда нас дуго миловао строгим погледом.

Бијаше јесен, неку годину прије него што ће се распасти друга Југославија. Радован се таман бијаше вратио из Париза, где је боравио више од годину

дана. Фешта у част његовог доласка трајала је у „Адријатику“ цијело пријеподне и уморни сликар је пошао да прилегне. Ми смо били забацили сидро, онако на цијој дан. Пошто се увече није јавио на обавезну „прозивку“ помало смо се забринули. Мој предлог да одемо до стана, који се налазио у непосредној близини „Адријатика“ Никола је одбио уз објашњење „боље је он сада него ми“. Мој колега из подгоричке „Победе“ Васко Радушић, који нам је тих дана увељао правио друштво, кренуо је са мном и покуцали смо на врата. Дуго се није оглашавао иако смо били „легли на звоно“.

- Не примам госте у овом пријеме - прозбијао је кратко, у свом стилу, након што нам је отворио врата, десетак минута након што смо стigli пред његов дом.

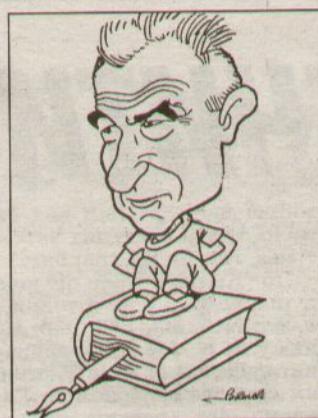
Вратили смо се у кафану и уз гласан смијех примијетили да је „мали“ попримио француске манире. Убрзо се и он појавио, сјео кобајагиљутит због узнемирања за други сто, наздравио лозовачом сам себи, а онда су и наши коментари били нешто гласнији. Све је постматрао из кафанској углу и репортер сарајевског „Аса“, извјесни Ђосовић, родом из Пљеваља, који је тога дана стигао у Будву и пошто се распитао за колеге, стигао је у „Адријатик“. Скинуо је Радованов скалп новим „никоном“, нашу причу схвatio сасвим обиљно и потом нам се придружио у тајањењу пивских кригли. У његовом листу за који дан се појавила прича о сликарку који је у Француској научио да поподне не прима госте, макар му били и другари. Испечак из новина дуго је стајао на зиду „зелене одаје“ кафане наше у коју смо и даље редовно свраћали.

Необични становник Будве, „ориј

Култура и цијетност

ЕРИХ КОШ:

ИЗМЕЂУ РЕДОВА (13)

Књижевност, упоредо са човечанством, изводи бургије, кругове и премете. Појединости, карактеристичне ситнице, биле су оно чиме су градили своје ликове и ситуације велики писци грађанској реализма: Балзак, Стендал, Дикенс. Затим је то ишло све до Пруста и Цојса, до одломка покрета и до делића времена. Сад се пишу екстреморалне и екстериторијалне, безличне књиге. Док и оне не додију.

„Трагика је воља за пркосом“.

Стефан Цвајг

„Он неће ништа да буде, њему је довољно да све само изгледа“.

Стефан Цвајг

Моја срећа је била: никад ништа нисам добио на лутрији или коцки. То није мала срећа! Да је другачије било навико бих се да срећу очекујем споља.

Контрацептивна пилула, дозвољени и плаћени побачај, неудате мајке као признати статус, сексуална слобода и ране дефлорације девојака, лаке и вишератне раставе брака, амерички „свингерски“ парови, промискуитет - све је то више утицало на литературу и на живот. На пример: сви љубавни романи XIX века изгубили су смисао.

Кажу да је Лаву Николајевићу Толстоју негде у његовој дубокој старости, а пред саму његову смрт, стигло аниономно писмо које га је веома потресло јер је отворено порицало његову теорију љубави као лека људских, друштвених сукоба и несрена. Тако нешто могу да кажу - стајало је у том писму - само добро васпитани и увек сити људи. Али шта ћете рећи онима који од младости гладују и цели свој живот оскуђују под јармом тирана? Они ће се борити и настојаће да се ослободе ропства. А ја вам кажем... да ће свет још да се дави у крви и да ће људи више него један пут поубијати не само господу без разлике на пол, већ и њихову децу растргнути на комаде, како земља не би више морала да од њих очекује какво зло“.

Не зна се ко је написао то писмо, али је познато да су се његова претећа претсказања испунила.

Пре више од 20 година, приликом објављивања познате загребачке „Декларације о језику“ рекао је један наш сликар и повремени писац, који је добро познавао прилике у Босни, да тада „кад почину да се свађају око језика, падају главе“. Нису се много обазирали на његова упозорења, а сад се тамо, у Босни, дешава оно што је предсказао. Јер, ма шта ми добронајмерно мислили, мржња је покретач људских борбених акција, а љубав је само завој на ране. Усталом, ми и пишемо о мржњи - о гневу Ахилејевом - но о љубави са којом се, као с племеним осећањем, „прави лоша литература“.

Писац који не жели да постане највећи и најбољи боле да и не почине да пише. Писац који се сматра најбољим и највећим боле да није нузео да пише.

„Бол увек пита за узорке, док је ужијавање склоно да стоји у месту и не осврће се“.

Ниче

Ничеову изреку: „Змија која не може да скida свој свлак пропада. Исто тако и духови које спречавају да мењају своја мишљења престају да бивају духови“. - Код нас су то дословно схватали, па се сад једнако пресвлаче као херлекини и Пантолони у позоришту, од змије задржавајући само отров.

„Обнављање живота можда се не остварује без велике помоћи насиља“.

Томас Ман

„Народ и његови пешици, који су се упршћавали политиком, налазе се у стању одвратне и сасвим неумесне загрејаности. Једном речју - ужас!“

Томас Ман

Фројдов „Едипов комплекс“ примењиван у средње-европској литератури, сукоб између оца и сина, односно, на политичком плану, између ауторитарног оца, монарха или председничке републике, и побуњеног сина, младог интелектуалца (код Кафке, Верфела, Мусиља и Брох) на пример, такође је обишао у ропотарницу искоришћених, преважених, а пре свега, неактуелних, измишљених тема. Поготово у нашим

условима у којима су подједнако угрожени животи оца, сина и унука.

Тако, пошто смо отписали љубав, поготово ону сеоску и романтичну, националну и социјалну побуну, породичне проблеме и ратна збијања, наша централна и готово још једина, преостала књижевна тема је сад још само - чекање. Секире иза врата или неког другог волшебног решења.

Наша главна невоља је у томе што су наши паметни људи махом луди. Или што мисле да такви треба да буду да би их сматрали паметним.

Смоква даје плод и без цветања. Без лепоте, без боје, без украса. Зато и рађа сваке године и ништа јој не могу ни рани мразеви ни велике кишеве. И још је при том најслађе воће.

Ко нам је крив што смо толико градили, па сад имамо толико послана око рушења. Могло се то много једноставније постићи обичним нечињењем.

Требало би потражити и прочитати роман старијег немачког писца Лудвига Бехштајна због наслова, за нас занимљивог и актуелног: „Луда година“, па, можда, и због садржаја који говори о смутњама, нередима и сукобима у граду Ерфурту године 1509.

„Кад разговарам са пријатељем, заинтересован сам за откривање говорникove намере, а кад примим посао, заинтересован сам за оно што је писац желео да каже“.

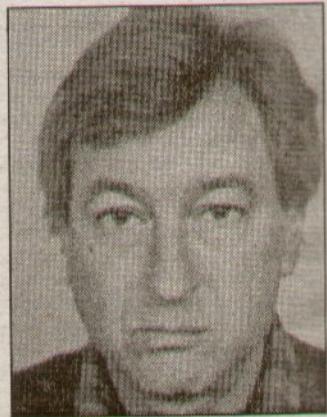
Ето ти сад! То је написао један од савремених најистакнутијих представника модерне структуралистичке критике - семиотике и семантике - чврти Умберто Еко који, очигледно, интересује шта му говори пријатељ и, рецимо, шта му пише жена, али га не занима шта писаца романа жељи да каже.

„Ко данас пише кратку песму наслеђује дугу традицију“ каже Чарлс Симић, амерички песник нашег порекла. А шта наслеђује песник који би се подухватио да пише другу песму? Кратак прекор, највероватнији и дуг заборав.

АНКЕТА: ШТА СТЕ РАДИЛИ ОВОГ МЈЕСЕЦА

СЛОБОДАН СЛОВИНИЋ, СЛИКАР

ПАРАЛЕЛНО ВИШЕ СТВАРИ

Радни дан сваког ствараја и креативца је веома богат и садржајан, готово да траје свих двадесет четири сата. У току једног радног дана, који је подијелен у два блока од по шест до осам часова, правим скице, цртам, сликам, уписујем, читам, како стручну литературу тако и дневну штампу и часописе. Уз све то волим да слушам тиху класичну музику, понекад погледам и на ТВ неки добар филм.

У претходном периоду, радио сам на дизајну и реализацији два типа „календара 2001“, зидног и стоног које је издала СО Будва. Колорни календари обликовани су тако да је за сваки мјесец препродуковано по једно дјело, 12 буџанских ликовних уметника. Мислим да је то веома важно за валоризацију и афирмацију културе овог краја.

Већ дуже вријеме радим на једном великом триптиху под радним насловом „Мит о Будви“. То је веома замашан пројекат, захтевао је много истраживања, читања, записивања, скрећирања, цртања, али понајвише креативног набоја и сликарске егзекуције. Посао је у току, када га приведем крају, саопшћу и више података о свему.

Паралелно, радим и на једном великом триптиху из циклуса „Le corps“. Такође, управо сам завршио једно платно, које ћу излагати на Традиционалној изложби Удружења ликовних уметника Црне Горе у априлу у Подгорици. Уз

све, направим паралелно по неки акварел, који ме напросто одмори, та техника захијева брзину и жестоку енергију у реализацији.

Пратим ликовна збивања у Црној Гори, па и шире, правим ликовне записи есеистичког карактера које објављујем на страницама културе у дневном листу „Вијести“, али и у „Ликовном животу“, једином професионалном часопису који се бави ликовном културом код нас. У посљедњем циклусу објавио сам текстове о Херцегновском ликовном салону, о изложбама Крста Андријашевића, Милована Микића Радуловића, Михаила Јовићевића, Славице Гвозденовић, Ратка Одаловића, као и о изложбама „Париз-Израел“ и „Јесењем салону“ у Паризу.

Свакако у периодима релаксације дружим се са књигама, поново ишчитајам Антуна Којовића и Крста Ивановића, али одушевим се и књигама попут „Дневник имагинарног“ Умберта Ека, „Тишина четвртог печата“ Младена Ломпарда, те књигом „Мартири и пелегрини“ Сретана Асановића.

Такође, већ дуже вријеме радим на књизи есеја под радним насловом „Париски сусрети“, о париским ликовним збивањима прије пар година. Књига ће имати четрдесет текстова, о изложбама, сусретима са уметницима, монографијама, каталогозима и слично. Очекујем да ће могла бити у штампи идуће године, ако се све буде

одвијала како планирам.

Свакако размишљам о једној самосталној изложби, у неком већем излагаčkom простору, највероватније у Подгорици, јер од моје ретроспективне изложбе, 1993-1994, нијесам фактички имао замашније представљање свог стваралаштва. Али у томе никада не журим, када се створе услови, када завршим слике, те ако оцијеним да је то оно што сам желио, биће и изложбе. Конечно, мој ликовно креативни стаж одијста је веома дуг, од првог јавног представљања на изложби 1961. у Подгорици, протекло је 40 година, уз то имао сам тридесетак самосталних изложби, тако да одијста нема никакве потребе да јурим за излагањем.

На организационом плану, већ дуже вријеме, затједно са сликаром Драгом Дедићем, који преко тридесет година живи и ствара у Паризу, који има кућу у Будви, ради на презентирају дјела црногорских ликовних уметника управо у граду свијетlostи и умјетnosti у Паризу, али у професионалној галерији и на традиционалној поznatoj ликовnoj mafijestaciji, то је да биде вријеме, саопштићу детаље.

Ето то би у најгрубљим цртама било оно чиме сам се бавио у посљедњем периоду, можда изгледа да је превише разуђено, али то је све широки круг ликовne умјетnosti, којој сам се у потпуности посветио и због тога сам веома срећан.

О УМЈЕТНОСТИ ЈЕ РИЈЕЧ

СВАКИДАШЊА СИМФОНИЈА

У часовима када нам свакодневни живот постаје досадан и обичан, потражимо бар на kratko излаз у свијету умјетности. Часови проведени у добру књигу, праву поезију уз класичну музику или неку старију, добру пјесму постапају нам драги, посебни и јединствени у некој својој узвишености.

Док поново читам омиљене странице „Антологије свјетске поезије“ и имам надахват неке давно остављене касете класичне музике, размишљам о споју ове двије умјетности: поезије и музике. Заиста, међу њима постоји невјероватна аналогија - и једна и друга су изрази универзалних осjećaja, обије без граница и вјечне.

Прше сјећања на часове књижевности, музичког васпитања и образовања из школе, док сам се спремала за педагошки позив, часове на којима сам учила о љепоти и значају умјетности, о њиховој универзалности. За мене и моју генерацију они су били од великог значаја за стицање кул-

турног и духовног концепта наших личности.

„Бежећи“ од свакодневице овакве какве јесте уз најене касете, као да из сјећања чујем оне „валове музике“ које нам је својим музирањем на клавиру даровала професорица Олимпија. Трудим се да скупим на једно мје-

КАО ПРИВИД

Круже мириси и сушони за брезама идемо

у зенићи биљурне каћи кад привуку

о бљешћећа шако на карийи свијешта

у одјеку некој другој сна из дубине свијетла расцеш ли

Даница КЛАЂ

која нам је она тада свијала и сјећања их доносе: „Пасторална симфонија“ Бетовена, „Лијепа млинарица“ Шуберта, „Облаци“ Клода Дебисија и многе празничне, пригодне пјесме, које као и поезија изражавају једноставну и искрену човјекову радост.

И, поезију Ракића, Дучића, Прешера, Пушкина, Лорке, Гетеа коју поново ишчитавам, повезујем са овом музиком.

Како би било лијепо и изврсно, да човјек има што више оваквих часова и то баш у овом „сивом времену“, пуном неизвјесности, негативности, апсурда.

Да, била би права срећа, да сваки човјек издвоји времена за класичну музику, за добру књигу или пак за само уживање у богатству природе и мора! Човјек ће

Култура и цијетност

ПИСЦИ НАШЕГ ПОДНЕБЉА

О Ђамилу се има чега сјетити и шта рећи. Био је један од наших најбољих приповедача и романсијера. На себе је скренуо пажњу првом књигом приповедака „Рам Буља”, која је у првим послијератним годинама представљала прави књижевни догађај. Из тога редају се збирке приповедака и романни „Зелен арслен на води”, „Бигорци”, „Наша снага и момци”, „Француски јамук...”

У књигама Сијарић пише о завичају, о људима и њиховим судбинама. Те су судбине горке. Онакве су како их је „мијесио” живот. У свима њима пулсира жеђ за љепшим сновима који се не остварују, будући да се много хоће, а мало може.

Писац је највећима тематски везан за Бихор. Ријеч је о широком планинском узвијшу између Бијелог Поља и Колашина. Тамо се увијек живјело по мјери нужде, оскудно. Али у свим тим неувљама Сијарићеви јунаци душу су сачували. У људској бризи и разумијевању тражили су искуш за животне непогоде и одрицања.

Бихор до Сијарића није био предмет литературе. Он га је у њу увео руком искуног казивача, који мишљу и изразом осјетљава животну помрчину овог сиромашног краја, богатог људским драмама који су по много чему равне страдалништву. Описујући завичај и људе, Сијарић је у њима открио жилаву трпеност и мудрост. Бар кад је у питању одољевање животним неизгода.

Теме су на изглед знане, али је у њих писац уткао посебност опсервације и нарације, тих препознатљивих одлика Сијарићевог приповедачког поступка. Поред завичајних тема, које је подигао до степена универзалности, Сијарић обрађује и историјске теме, као што је роман „Мојковачка битка”. Писац као да црта људе и догађаје, уносећи у причу страст расног наратора. То плијени читаоца, јер његоваја прича и прича је дубоко доживљени живот. Тиме и литература највишег ранга.

Држао до свога важења

У сјећању на незаборавног писца, изнијећу неколико фрагмената, који бацају светло на Ђамилову личност, склону да сваку близку везу опитом добротом

и разумијевањем.

Са Ђамилом сам се често сусретао, највише у Сарајеву, Београду и Бијелом Пољу, где је долазио на „Ратковићеве вечери поезије” и где је увијек био у центру пажње. Он је морао бити у центру пажње јер је лијепо и мудро причао. Рекао бих да је у причи био без премира.

Причање је схватио и као врсту театра, у коме рјечни наратор попут фењера осјетљава узбудљиву драму приче. У свако његовој причији је драма неког догађаја, не клонећи се ни еротизованим детаљима, ако хоће саговорника да забави. Нико није умислио да се прилагоди њиховој знатијели као он. Био је прави фасцинатор причања. Посебно је младе опчињавао слојевитошћу разговора. До младих му је билостало. Знао је да су они будући преносници његовог виспреног и благородног духа. Волио је да прича о литератури, о свему онемо што она са својим валовима носи. Јунаке својих књига преузимају је из живота и враћају је у динамичном и комплексном облику. Он је у један лик уносио особине више ликова. Тако је, по властитом исказу, одређени лик добио жељену дубину.

Било му је стало до важња. Све што је чинио чинио је да га уздигне до највеће скале. Није посриједио тајност, него процјена властите вриједности. Најпријатнији се осјећао кад је неко проналазио додирне тачке између Андрића и њега. А таквих је било више, са правом. Упоређења су логична када се радио о литератури. Међутим, што се тиче њихових приroda, разлике су уочљиве. Андрић је био мудри ћуталац, а Ђамил неуморни причалац. Андрића сам у башти Удружења књижевника Србије како га помно слуша, не изговарајући ниједну једину ријеч. Био је очито очаран Ђамиловом маестралном реториком, која жубори попут најнемиријег слапа.

Везаност за корјен земље

Једном док смо разговарали у његовој уредничкој соби у Радио Сарајеву, улица Данијела Озме 3, главни акценат у причи стављао је на проблем завичаја у литератури. Јер све што се по-

несе у живот, непроцјењиве заслуге за то, истицдао је Ђамил, имају родни крај и дјељивост. Живе у писцу до краја живота. Оно што се упило тамо, послије се размотава у најчудније клупко судбине. Своје и туђе. А ликови живе на матрици судbine.

Најугодније се осјећао на Бихору. Издавају неке додаткове издање за њега. Сељани хоће да знају о чему Ђамил размишља, шта сања? Да ли призыва Алаха кад му је тешко? Ђамил им је рекао да призыва. Са њиме се, вели, тешкоћа брже

мирис цвијећа. Још кад би имао Аладинов тепих за лjetnje, где би му крај био.

По Ђамилу мало је која душа ведра. Као што није ведар ни живот. Сељани му кажу да ће све Алах поправити. Да, говорио је Ђамил, ал само уз моју помоћ. Говорио је арапски текови. Знанци би га радо слушали. Тај језик сматрали су божјим језиком. Кад је све тако како је, предложе Ђамилу да се прихвати позива ходе. На тај би начин спасили Ђамила да се не потуца по бијелом свијету и тамо не скuplja људске муке. Да би

пуну, али душа мора, медијирају је писац са Бихора. Претежни дио Ђамилове

литературе везан је за село. За аргатлук и невољу. Обожију их је бојом сјете. Понајвише у „Рам Буљи“. За писаца са карактеристични описи природе. Они су срећна допуна лица. И атмосфере, у целини. Ту пројектност природе и човјека Ђамил је дао у свим дјелима.

Ђамилова стваралачка звијезда

Сједио сам са Ђамилом за јељтњих дана у башти „Парка“ и „Багрема“ више пута. Кад је човјек са њим, има срећу да слуша мудру причу. Појединим ријечима даје посебне нагласке, ваљда да појача њихово значење.

Сједели смо тамо и оне године кад је добио велику „Пробивтину“ награду за роман „Бихори“. Велика се прашина узвилала око тога. Критичари су истицали да се предност дала егзотичној теми. И да роман не садржи оне квалификативе које је дао жири при оцени тога дјела. Не смије се сметнути са ума да се ради о изузетном књижевном дјелу, које је помјерило распоред звијезда у небу тадашње литературе. Ђамилова звијезда најснажније је сијала. Мислим да је то био преломни тренутак у каријери писца. Са тим романом ушао је у круг бесмртника, иако је и оно што је додат написао било високог домета. Било је и заједљиваца којима Ђамилова награда није била по вољи. Више пажње су посветили милиону читача који је добио за роман, него самом роману. Прозвали су га Ђамилионом. Залажање које се граничи са држкошћу!

Кад год сам био са Ђамилом, причи никад краја. Причаје је неуморно о литератури, политици, срећи, породици, пријатељима, школовању. Дотакли смо се и његовог студентовања у Београду. Каже да није припадао сиромашном слоју. Имао је просторан и удобан стан, доволно новаца за исхрану, облачење и провод. Друштије се искључиво са људима лијеве оријентације јер је и сам био

љевичар, истина умјерен, завршавао је квалификацију о себи.

Из тих година добро памти Ђоновића, Бањевића, Костића и Лалића. Лалић му се највише урезао у сјећање. Он се најтеже пробијаја кроз живот, Ђамилову се ријечи. Радио је као колпортер новина, а кад му је то измакло из руку прихватао се конобарског рада у једној кафани у улици Мајке Јевросиме. Лалић је тада писао пјесме са епским штимунгом, али се у њима, истакао је Ђамил, могао препознати његов дар за литературу.

Знајући да сам радио на жељезници тражио је од мене да му набавим неке предмете који су употреби у жељезничком саобраћају: лопарић, фењер, минијатурни прототип скретница и слично. Набавио сам му фењер са стаклима у три боје. Био је тиме одушевљен, мада је био заинтересован да му набавим велики фар који је стајао на прочељу локомотиве. Ишли смо скупа код директора за вучу возвоза ЖПТ Сарајево и пронашли такав фар. У њега је монтирана сијалица велике волтаже. Ђамил се поклонује радовању, рекавши да ће по њега другом приликом доћи. Обавијештен сам да није долази.

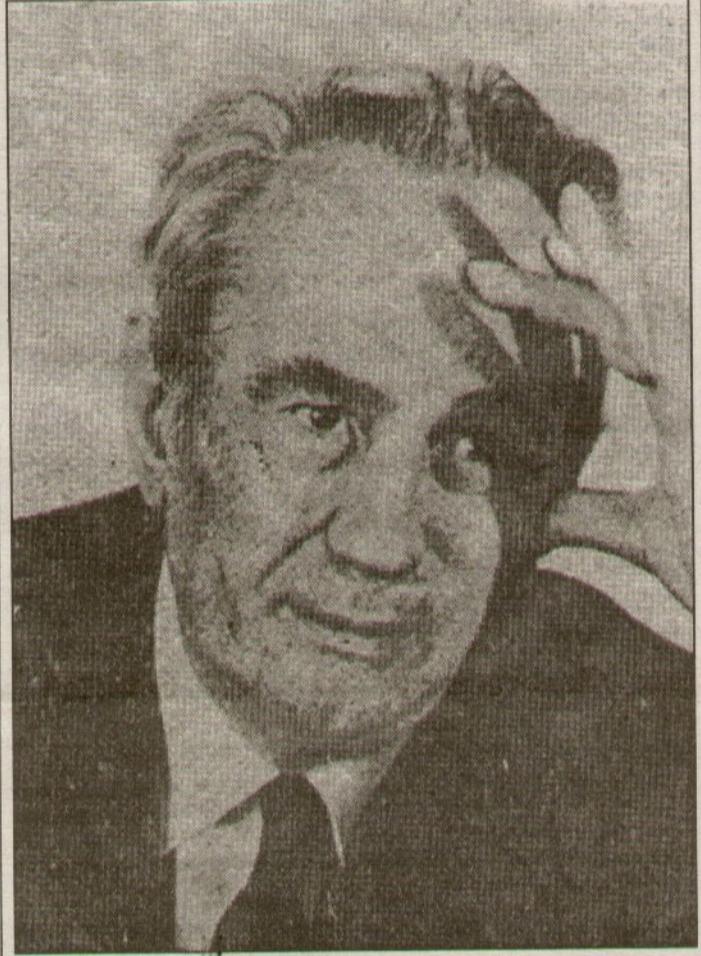
Ђамилов стан у Сарајеву лично је на музеј. По зидовима су висиле сабље, мачеви, кубуре и други драгоцености. Стално се трудио да обогати колекцију предмета, који су били саставни дио наше историјске традиције.

Последњи пут видио сам Ђамила у Бијелом Пољу. Рече да му тешко пада што се ковитла вријеме. А кад се оно ковитла, узима скупданак. Тада су почеле да настају дибое и Ђамил је дјеловао веома брижно.

Не много из тога услиједило је вијест да је Ђамил погинуо од несавјесног вожње на једној од сарајевских улица, чиме је властите трагизам довео у везу са трагизмом бројних ликова у свом обимном и вриједном дјелу.

Ликова који се памте. И аутора који се воли.

Жарко ЂУРОВИЋ

Слрасни наратор:

Ђамил Сијарић

отклони. Таман једна мине, друга дође. Увијек су у новом сазвежђу. Рекли би му да се клони невоља, а то може Ђамил да оствари ако се буде одмарao на планинским пропланцима, уз ведро огледalo неба и ливадски

то послије преноју у своје књиге.

Ђамил му у разговору каже да људи на селу дубље воле од градске чељади. Разлоге за то налази у њиховој везности за корјен земље. Не морају уста бити

**Волим да путујем трећом класом
на броду, возу и трамвају:
ту људи сваком називају бога
kad дођу и оду
и суседу руку дају.**

Ународу српском, као ретко где, а можда и нигде, леп обичај јест: величајне људе своје, људе-појаве у националној историји, политичкој, културној, свеукupno, именују једноставно звањем, именом или надимком, чак. Ту приснот могуће је разумети као својеврсну духовну привилегију народу, као готово непоновљиву особеност.

Ослушнимо нека од тих прелепих имена: Раствко, Лазар, Милош, Доситеј, Вук, Бранко, Вожд, Прота, Његош, Змај, Ђура, Иво, Исидора, Надежда, Дис, Десанка, Добрица, Таса, Стева, Матија...

За Десанкино име се зна од давне појаве њене, од метеорског успона њеног у саме врхове наше литературе и наше културе. Отад, оно је у самој српској народној бићи, све до оног једанаестог фебруара десетесеттреће, кад се склопио песникин животни и стваралачки лук. Ни у том трену, ни касније, не верујем да се у силном народу песникин поштовалаца могао наћи ико ко би изустио пригодну реч: нема више Десанке Максимовић. Јер, Десанке има и биће је док буде живела њена поезија, а то ће рећи - док буде трајала људска реч на овим просторима.

Са песникин опоруком, заветном: „Оставију вам једино речи“. Није рекла какве, али знамо какве би морале бити кад извиру из творачког бића песникиње која је само поезије богу / љубимица била, како би сама рекла у песми *Поезија*.

С разлогом названа од сабрата песника Матије Бећковића, најмилијом кћери српског језика и најомиљенијим песником народа који толико воли песнике, Десанка Максимовић се својим сваког поштовања достојним делом настанила у свевреме. Охрабрујуће, с обзиром на беспокоје у којима живимо. Јер, разумeli smo, примили са срцу и поверили без остатка у њене искрено молитве за људе, ма били и грешници, за које је усрдно тражила помиловања. И јер smo поверили, с разлогом заиста, у исцелитељску моћ њених молитвених речи, које су нас испуњавале надом и кад би се учинило да нађе нема; које су будиле веровања и кад би се учинило да веровања посустају и да се пред људима открију суноврати. У томе је све времена моћ уистину народног песника, прве dame српске поезије и њеног као биљур чистог лирског светла.

„Moje pesme su moj живот“ - говорила је Десанка Максимовић. У њима нам је подарила себе. Њиховим трагом, најпоузданijim, стиже се у сваку луку њеног живота: у детињство, младост, у зрело доба; па до њених радости и патњи (њих нарочито); до немира које је доживљавала у време народних невоља и по-

треса, али и узношења и ведријих пламсања; најзад, и до оних забитих кутова интиме која нам открива цевиту, од овога света, човека. И све чега би се дотакла њена реч и мисао, бојила је својом људском топлином од које остаје траг у души: племенитост којом бисмо хтели да подаримо друге, како је Десанка и са- ма чинила, за свога дуга живота.

Својим човекољубљем, ма колико самосвојним и препознатљивим, била је у духовном сагласју и блиска идеји Толстојевског о апсолутном хуманизму.

Таква, Десанка Максимовић је,

Култура и цијетност

ПРЕД ЧИТАОЦЕМ

БРАТСТВО ПО ДУХУ

● Дара Секулић: „Брат мој Тесла”, Нолиш, Београд, 2000.

Позната и призната још је ондашњих југословенских простора, поетеса Дара Секулић аутор је бројних пјесничких књига и добитник значајних књижевних награда, међу којима се издвајају Годишња награда „Светлости”, Златна струна (Смедеревска пјесничка јесен) и Заједнице награда за 1997. годину. Једна је од ријетких коју (сем врсних литеарних посленика) зна и шире читалачка публика.

У новој својој збирци „Брат мој Тесла”, храбро нам саопштава како чудни могу бити путеви животни, путеви страдања и стварања, они се укрштају или подударају, па и разилазе, наравно, а да би свој поетски искас поткријепила она успоставља просторну и временску паралелу са славним претходником и земљаком својим - Теслом. У реченом би могла лежати клица настанка порива за изједиравањем ове књиге, но приликом њеног ишчитања схватамо да она носи дубљу, а свеопшту, људску поруку и симболику - симболику БРАТСТВА ПО ДУХУ. Дара Секулић успјела је особеном сликовном имагинацијом да преточи готово сву могућу снагу Теслине научне мисли у струјно коло ријечи и тако оствари поетско предиво за свјетлосну потку садашњих и будућих трајања. Отуда на смишоја братства по духу указује стиховима: „Род мој си, у побочној/ и узлазној лијнији крвотоку;/ у високо и у широко- /брат јеси мој”. (Пјесма „Ријечи за Теслу”).

Такође, Секулићева се потврђује и као изузетан зналац Теслиних проналазака, уочљиво је понирање у његове изуме, а све потом бива стиховно преточено и у поезију укомупоновано маниром вјештим, узвишеним и префињеним. Готово све творевине ове књиге лирски

су монологи човјека Николе Тесле, тог великане, научника и физичара и генија електротехнике. Просто је чудесно како је Дара Секулић успјела да Теслине маштартске визије „преобуче” у поетско руко, да се „увуче” у Теслу; стога кад она проговори њиме, он бива наново оживљен и освијетљен муњинама поетске лабораторије. И није необично да нам се Тесла тако враћа - и да кажемо - ако је Тесла био проводник сопствених експеримената, онда је засигурно и Секулићева проводник тих истих открића - а до бића читаочевог: „Кад прекијим распснушће, / замор мозга над понором,/ из сна кад вратим се и одмормим”, саопштава нам Тесла, да би преко свеколиког неба сунчаном зраком дошао до жеље да врати се у живот из којег је рођен! Јер иста је молитва и Теслина и пјесникиња само с другачијом смисаоном конотацијом: „Пепео-

сам/ Мајко, роди СЕ поново-во”.

Најзад, мора се констатовати каквом се лексиком, а Теслиним ријечима користила поетеса за зидање ове, надасве фасцинантне поетике; такође проникла је она и у суштину Николиних изума, „уловила” је, наиме, код Тесле повезаност - воде и ватре, и то да са водених извора и ваздушних океана потичу његова свјетлосна треперења, а читалац ће их доживјети као симболе снаге и опирања спутаностима свих врста и облика. Прво је Тесла „пламен у луку, срце/ свијеће, и путоказ” - да би потом зажарила се сијалица „У стакалцу од млијека,/ златна се купа ријека”. Теслине струје - „струјом мјерљиво коло времена”, систем за бежично управљање - „пријем гласова на године хода”. А о жртви коју земни подносимо, а о жртвовању зарад радости открића тајне (иако: „свијет

је тајна, једноставна”) - Тесла нам поручује: „своје сам око издужио до сунчевих извора;/ и јасно видио откуцаје постојања./Врхови видног нерва одсјев ми шаљу... „Са-владају те, страшина ватро”, да би се након свих успења и уздигнућа и полета запитао: „Може ли се створити/што могаје са-мо Бог,/ а да не дира се у божије”. Великан Никола Тесла - свјетлости се свјетлошћу покорио, покретао покретала, стврдњавао попут зрака од хладноће и притиска, био свјестан брзине своје мисли, и био сигуран да све што замисли, он већ види саздано и оживљено. Па ћемо из писма прочитати: „непојмљиво, ја сам УСТВАРИО”... „Ја сам, невидљиво, ИМЕНОВАО”.

Такав је Тесла поета, та-ко доживљавамо Теслу пјесника свјетлосног а освијетљеног изнутра, и свјесног да на концу битија: „Тешка је моја кост, у земљишту, /иако сам себе земног/ сагорио до пепела”. Ово јесте поезија високог иjakovog нерва, а онолико колико су то диктирала Теслина мисао-на снозијења и склоњења. И тако, испишујући Теслу њим самим, Дара Секулић стиже до трансформира-кета, опет се преобраћа у себе и сад она пише и по-кљана Тесли пјесме: „Бес-кућнија, молитва друга (Теслина ненаписана пјесма)”, „Ријечи за Теслу”, „И ријечи за Теслу”, да би након „Сјеменке за голубове” услиједио Теслин „Опроштај”. За нас.

Ово јесте магическа и чудесна књига, јер ви-зионарством ријечи немогуће постаје могуће, неос-тварљиво - остварено, а прилази на Теслу из даљина, из историје и небеских дубина, да би забли-стao и вратио се натраг у свој бескрај, у живот из којег је рођен.

Јасна Ч. ВУКОВИЋ

ДЕСЕТ НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА
БУДВАНСКЕ БИБЛИОТЕКЕ
У ФЕБРУАРУ

- Горан Петровић: „Ситничарница код срећне руке”, Београд, 2000.
- Ник Хорниб: „High fidelity”, Плато, Београд, 2000.
- Мајк Гејл: „Моја легендарна дјевојка”, Плато, Београд, 2000.
- Мирјана Бобић Мојсијовић: „Дневник српске домаћице”, ауторско издање, Београд, 2000.
- Исидора Ђелица: „Дорђол - Менхетн; Сарајка у Београд” Књигакомерџи, Београд, 2000.
- Јасмина Ана: „Срби као љубавници”, Народна књига, Београд, 2000.
- Исидора Ђелица: „Вереница ратног злочинца” Књигакомерџи, Београд, 2000.
- Владимир Пишић: „Миленијум у Београду”, Народна књига, Београд, 2000.
- Мирослав Лазански: „Увек постоји сутра „Књига комерџи, Београд, 1999.
- El Saadaui: „Жена на нултој тачки”, Плави јахач, Београд, 1999.

ДЕСАНКА

торске стране ка Његушима и Ловћену, на поклоњење владици Раду. Ни припека ни врлете планине нису их могли зауставити. Симболика је очита: још као девојка започела је свој успон ка Његошу. У младости, видесмо, походила му је гроб, да би, потом, целим својим стваралачким бићем, наставила свој духовни успон ка великим брату свих песника, како би о Његошу рекао савремени маг поетске речи, и сам славодобитник Његошева имена, Стеван Раичковић.

Десанка Максимовић је часно прошла и најзамрше-ње стазе животне. И искорачила из овогемаљског живота тихо, како одлазе преведници. Ипак, с тешким немиром, забринута за судбину свога народа.

За свада сам упамтио песникињин вапај, пред сам крај живота: Боже, хоће ли се Срби спаси?! Хоће ли овај напаћени народ изаћи из јада који га је скolioса свих страна?! Богу се молим да се Срби склоне, сад или никад!

Таквом својом бригом за људе и народ оплодила је, оплеменила, своју поезију, сваки свој стих. Но, овакву њену љубав неки су, истину занемарљиво мали број, рђаво разумевали као знак некаквог национализма, с негативним предзнаком, дабоме. Та-квима, Десанка је узвраћала без злобе, смирено, уверено, мудро, како би свака мајка, сестра или кћер из саме сржни народа, а дословце: „Ако се под национализмом подразумева љубав према сопственом народу, са свим његовим врлинама и манама, а при том да љубав не угрожава нити повређује било која другог, онда сам ја националиста од главе до пете, и врло поносна због тога!”

Мудрост која би, данас, и увек, могла да буде веома драгоценна.

У таквом промишљању, чији су корени колико у до-маћем васпитању толико и у дубоком разумевању суштине народног бића којем је припадала потпуно, морална је утемељеност хуманистичког става њеног: чи-нити све да људско добро покаже надмоћ свакад и свугде.

Песникиња која је била дубоко свесна трагике свога народа и његовог чак геноцидног истребљивања, која је не написала већ целог свог живота боловала и не одболовала своју Кrvavu бајку и На грому стрељаних ћака; не скривала да јој је жао човека; певала о Србији, великој тајни, молила се, у свом Патриотском разговору са Србима да се мисао о освети потисне и отворе се простори широкој народног души:

Не говорим овако као песник или жена,
као Србин с вами разговарам.
Ми били смо увек књига отворена,
ни за кога нисмо имали мисли скрите.
Као пушку неверну после боја
ви злопамћење преко колена пребите,
ви мржњу у срца не закопавајте...

Ко зна колико је оваквих и сличних немира носила у

ПРЕДСАНИЦЕ

Позна несаница би себе да успава, али сан бежжи од прича предсаница

ОБЛУТАК

Ево, море мисли на мене.

Тражим школјке - гар високих шаласа. Но, море ми наређује:

Враћам се дома и тиши о камену! О било којем - мноштво их је на жалу око тешбе! О било којем тиши!

Узмем најближи облутак. На длану ми тешак - тешки је што би се рекло. Хладан - хладнији но што сам очекивао.

Заделам свој камен. Обичан, сивобијел. Само, тле, са једне стране трана се црвена жилица.

Вршици прснију осећају - камен је мраморно тла-дак, заобљен.

Принесем та уху - нема јеке као из школјке.

Очекујем да ми бар нешто шаће о својем праста-ром роду и завичају. Или ћу сага доћући одјеке мно-штих бура и шаласа који су ваљали овај трумен смије-не - ка дубини, па на сухо. Или ћу наслућиши како се камен о камен љушто креше у наметнућу окријају - између сјокова штрома дубина и олујних бјесова. Или ћу ослушнући хујање морских еона и шаласе вје-штрома који се обдијају од торских висова...

Исконско тушање на мојем длану.

Облутак сам собом све о себи говори.

Али, он и море у мојем свијету?

Одлазим празнорук. У шаци сјискам само сијуџену сјенику смије-не.

Сјисиже ме млати шаласа. Знам - море се срди на мене.

Какав си ми тиши писац, Вуковић? Нијеси схватао!

нијеси написао: шај облутак је моја косиј! Тај камен је у сржи мора!

Поумих да почијетам лисић, још што ћаја ог ријечи.

У руци не би смјелосић.

МЕСЕЧЕВ ПОДАРИК

Месечев подариће, не заборија дуж.
Бусиши мало на волуј Сунцу
и рашири крила џо обиму светлости.

Светиј је свима даш а некоме задаћи
и колико пустишмо у наша плућа зрака
штолико ће наше срце и сијаћи.

Не џо мери мале већ разумне савеси
отрћемо кабаницу и меримо кораком
време и његове пристоје и ушоје!

Светији загајак је дарове селенске
поделиши са инима и изабранима
који ће, коначно, нас пронаћи и изабрати.

Драгиња УРОШЕВИЋ

свом срцу наша песникиња, тај вечно радознали и у саму срж живота загледани Путник Треће Класе! И копала по својој души, трагајући за њеним дном, ма знала да ће погинути, као онај њен Копач бунара који је страдао дубећи земљу до неке жице преко које му Земља није дала!

А кад је у Бранковини, у сусрету с Песником Народа Српског, велики румунски песник Ђео Богза застасао задивљен, сваја се одмах је сместио у стихове:

Зашто у Србији
јабланови
расту тако високо?
Зато да би се
тако дубоко, и најдубље,
поклонили
Десанки.

(С румунског, Адам Пуслојић)
Бранковина. Гробови Ненадовића. Вајат Љубоми-ров. Десанкина школа. Сад, и Десанкина хумка. До-стојанствени склад великане. Сред шуме витких стабала узнетих к небу, између бранковинске цркве и школе. И крај маленог сеоског потока, врела же-вота, и трајања.

Нек пути ка новом српском светилишту буду ва-век отворени, како је и песникињино срце, за њена дуга живота, било отворено за сва људска добра!

Велизар БОШКОВИЋ

Култура и цијетност

ПОВОДИ

АВАНТУРА
ЧИТАЊА

Љубитељи лијепе ријечи у Будви, имали су задовољство да 14. фебруара у Модерној галерији присуствују промоцији најновијег романа „Ситничарница код срећне рuke“ Горана Петровића, награђен добио НИН-ову награду за 2000. годину.

Петровић је аутор књиге „Савети за лакши живот“, „Атлас описан небом“, „Острво и околне приче“ и „Опсада цркве Светог Спаса“. Живи и ствара у Краљеву.

- Драго ми је што сам у овом дивном мјесту где су се срећно срели божји и људски дар - рекао је на почетку своје књижевне вечере у Будви након које је и настao овај разговор.

• У Вашем роману „Ситничарница код срећне рuke“ за који сте добили „НИН-ову“ награду као и „Виталову“ награду „Златни сунцокрет“, међу судбинама Ваших јунака као да се налази прича о нашем XX столећу, прича и питање о томе да ли смо ту или негде далеко?

- То је свакако један од нива романа. Љубавне приче јунака и јунакиња романа уходи историја. Историја је та која даје форму тим причама. Та форма је за нас, током XX века била изузетно ограничавајућа. Отуда су те љубави у овом роману узадудне љубави јер се мени учинило да је српски народ провео XX век у залудним љубавима према династијама, према вођама, према идејама које су повремено биле племените, али нису биле оствариване, љубавима у које смо улагали преко мере коју себи можемо да допустимо, љубавима у којима смо се врло често приказивали већим него што јесмо.

• На одређен начин то је и прича о трагичној историји која је обиљежила наше просторе и душу сваког од нас, на свој начин?

- Дијелом заиста говори о томе. Не са неком намером да расветљава све оно што се дешавало код нас. Мени се учинило, као генерална особина, да смо ми народ крајности и да нас је она највише коштала. Ми смо народ који је врло често знао да заложи своју стварност за неску фикцију и нешто што је ирално и, врло често, народ који није препознао ту стварност и самог себе, а самим тим није препознат ни од других.

• Ваш роман, са друге стране, говори да је читање облик постојања у коме књига уз читаоца добија неслучјена пространства.

- Ја тако доживљавам књижевност. Јер, свака моја књига извире из претходне књиге и оне су повезане неким танким нитима. Једна од основних осећаја које сам имао после романа „Опсада цркве Светог Спаса“ јесте да никад написао књигу која има неких 360 страница, него да она далеко већа

када имале. Књижевност и литература су у том смислу важни за једно друштво, за један народ јер подсећају на право значење речи.

• Да ли је због свега читање, како сте казали, једина преостала авантура савременом човјеку у свакодневици која нимало није весела?

Право значење ријечи:

и да је сваки читалац дописао ту књигу својим читањем. Сваки читалац на посебан начин, не видећи који пут он што сам ја мислио да је важно и, још чешће, проналазећи мозда оно што ја нисам рекао. Отуда сам захлелео да напиша姆 књигу која није нова у књижевности, али је можда ново само то што овај роман доследно тематизује тај феномен читања. Желео сам да израчунам површину тог троугла читалаца - дело - публика, тај Бермудски троугао у који ми повремено улажемо своје часове, понекад и ноћи, не били добили тек неки тренутак вредан за свакодневницу која врло често није весела.

• Док се чита Ваш роман стиче се утисак да Ви вјежирујете у мој ријечи и мој књиге?

- Наравно. То је нека моя опсесивна тема која варира на одређен начин и у мојим ранијим књигама. То колико ја верујем је посебно питање. Ја покушавам. Мислим да је то мој задатак, ако се сме говорити о задацима у оквиру књижевности, у оквиру литературе. Покушавам да вратим речима смисао који су оне без сумње не-

вероватно једна од тих преосталих авантура. Авантура када Ви остајете заиста потпуно сами са књигом, где нема посредника. Јер, ја књижевност доживљавам као један за себан континент. Стопу по стопу тог континента ми сви имамо у својим кућним библиотекама. Када то све саберете, то изађе једна велика територија, једно велико подручје са засебним временским и просторним законима. Ми се сви повремено срећемо у тим просторима, иако често нисмо свесни тога.

• За Ваше романе добили сте значајне књижевне награде. Шта за Вас значи НИН-ова награда и какве Вам могућности отвара, будући да живите и радијте у Краљеву?

- Након свих ових награда, ја сам једном у шали рекао да писац више не мора да брине о својој биографији. Али баш зато, треба да више брине о својој библиографији, да размишља да ли ће наредне књиге оправдати ту врсту повериња коју су људи од струке и читаоци имали према његовим књигама.

Разговарао:

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

УЗ СТОПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ ЊЕГОШЕВЕ СМРТИ

НАЈВИШЕ ПАЖЊЕ
ГЛАВНОМ ДЈЕЛУ

Познато је да је и Његош имао проблема око штампања својих књижевних дјела без обзира што је био и владика и владар и уживао глас даровитог пјесника. У томе су му послу помагали његови пријатељи. Штампарија, коју је 1833. године купио у Русији, била је кратког вијека, а није била ни кадровски ни технички најбоље опре-

Рукопис „Огледала српског“ Његош је послао по извесном Вуковићу, својем човјеку, Василију Берару, директору Штампарије Књажевства српскога и препоручио се „за красоту изданија“. Берар је прихватио рукопис „Огледала“ и оно је изашло из печатње српске књажевине 1845. године. „Лучу микрокозму“ Његош је посветио свом не-

зуроком велике и незапамћене суше. Глад је пријетила као куга, а скадарски паша неће мрорати као што и није мроровао. Упркос томе сајетима Његош није хтио одустати од путовања. Писма која су му стизала из земље у Беч о грозном стању у земљи нијесу га поколебала да посао око штампања свог спјева приведе крају. Напустио је Беч тек почетком фебруара наредне године кад су из штампарије јерменског манастира већ излазили први примјерци „Горског вијенца“.

Његош је зацијело у Беч донојио прилично несрћен рукопис „Вијенца“. Морао је стога вршити различите интервеније, исправке, преправке, додавати нове стихове, одредити наслов, писати посвету. Уз то, коначно уобличен и редигован рукопис морао је бити преписан јер словослагачи нијесу могли с лакоћом читати Његошев рукопис. Препис је несумњиво урадио секретар Медаковић. И рукопис „Посвете“, са којега је извршено слагање, писан је руком Медаковића. Исто тако може се са сигурношћу тврдити да је Његош лично вршио коректуру. Он је, иначе, држао много до коректуре као важног сегмента у стварању књиге. Види се то из његових писама Берару, односно Симу Милутиновићу. У писму Берару Његош наводи да се одлучио да код њега штампа „Огледало“ поред осталог и што зна да његова штампарија има добре коректоре. Шаљући рукопис „Луче“ Милутиновићу Његош у пропратном писму моли Сима „да ми изволиш коректором истога бити“. И у другом писму Милутиновићу поново инсистира на коректури: „Само удостојите се Ви бити коректором тога дјела, јер ја мислим да ме Ви појаље познајете“.

За разлику од других својих дјела Његош је све конче око припреме и штампања „Горског вијенца“ држао у својим рукама. Подробије по датке о томе могао нам је саопштити Медаковић, али није. Оставио нам је само податак у који скоро нико не може повјеровати: да је Његош „Вијенац“ првобитно био посветио Милошу Обреновићу. Несхватљиво је, на пример, да Медаковић преписује „Посвету“ и скоро половину пјесме обиљежи тачкама, уз напомену слагачу да сложи како је у рукопису, а да то прећути, да ниједном не запита аутора зашто толико редова означеним тачкама. Или је, можда, Његош био толико неповјерљив према своме секретару...

Брића око штампања:

мљена. Његош је у њој штампајем учитељу, Симу Милутиновићу. Милутиновић се тада налазио у Београду и Његош је одлучио да труđ око штампања „Луче“ преузме на себе управо он, дајући му у писму инструкције везане за „красоту изданија“. Милутиновић је прихватио ову обавезу и својски се труđио да сочини свог бившег „воспитаника“ изађе што љешице може. Бриѓу око штампања „Лажног цара Шћепана Малог“ Његош је повјерио угледном трговцу, а своме пријатељу, Андрији Стојковићу, који га је штампао у Загребу. Међутим, свак посао око штампања „Горског вијенца“ преузео је Његош лично. Рад на припреми и штампању овог главног Његошевог дјела трајао је безмало пола године. Његош, по свој прилици, припремио за штампу свог најбољег дјела није хтио повјерити никоме, а имао је у Бечу доста пријатеља, који би му ту услугу запојио учинили. Његово лично ангажовање на овом послу говори да му је до „Вијенца“ било највишестало.

Септембра 1846. Његош је са Цетиња отпутовао за Беч и са собом повео и секретара Медаковића. Савјетовано му је на Цетињу да не путује изван земље јер је стање у земљи врло неповољно

P.

ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ МИРОЈА ВУКОВИЋА

У средњој школи „Данило Киш“ у Будви, 15. фебруара је промовисан нови роман „Енглеска посла“ књижевника Мироја Вуковића из Подгорице. На промоцији су говорили професори Факултета драмских умјетности са Цетиња Ненад Вуковић и Синиша Јелушић, као и Марина Ивановић, професор у средњој школи „Данило Киш“.

Комијен БУЛАТОВИЋ

ОДСЈАЈ КАСНЕ ВИЗАНТИЈЕ

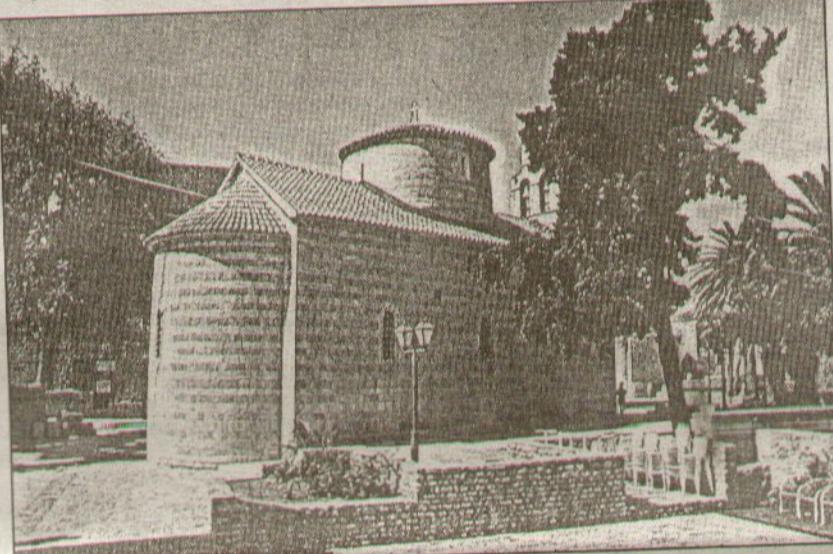
• ЦРКВА СВ. ТРОЈИЦЕ У СТАРОМ ГРАДУ БУДВЕ

У југоисточном дијелу будванског Старог града налази се ријетко вриједан и хронолошки разноврсан комплекс сакралних грађевина. Најмлађа по датовању је црква посвећена Св. Тројици. Наиме, послије пада Млетачке Републике, православни Будвани су 1797. године добили од Аустрије дозволу за изградњу свог храма, чему је у велико допринијело константно инсистирање, тражење и упорно залагање црногорског владике Петра I. Изградња је трајала шест година, од 1798. до 1804. године. Црква је грађена по угледу на цркву Св. Госпође (средина XVIII вијека) у Подострugu, манастиру који се налази у Подманиама, непосредно изнад будванског поља. Представља једнобродну грађевину средњих размјера са куполом која по средини надвисује грађевину. На источном дијелу цркве налази

Градиште), дуго времена се грешком приписивао рад на комплетном иконостасу будванске Св. Тројице. Међутим, овом сликару се на овом иконописном пројекту могу приписати једино бочне престоне иконе са представом Св. Јована Претече на лијевој и Св. Тројице на десној страни, са јасном стилском дистанцом у односу на цело-

циклас Великих празни-
ка са средишњом пред-
ставом Св. Тројице изнад
царских двери. Ниво из-
над ових икона чини ред
од, такође, тринаест ико-
на са представама Св.
Апостола. Изнад овог
фриза уздиже се мону-
ментално Распеће са Бо-
городицом и Св. Јованом.
Наум Зетири је радио све
иконе изнад зоне са пре-
стоним иконома, као и

ставама Христа са десне и Богородице са дјететом са лијеве стране од царских двери, истичу се богатством сребрних, ми- нуциозно обрађених окова са златном интарзијом око нимбова. Христос Пантократор је представљен у попрсју, у лијевој руци држи отворену књигу, док десном благосиља. Икона бого- родице са дјететом пред-

Црква Св. Тројице у Будви

купни иконостас.

Престоне иконе са представама Христа и Богородице са дететом даровао је цркви Георгије Маџаревић 1852. године, о чему говори запис урезан у дну окова обију икона. На чеоним, царским дверима можемо препознати још једну стилски и временски различиту сликарску руку. Мале иконе са представом Благовијести, у горњем дијелу, и царева Соломона и Давида, у дну, упућују на сликарство које се може везати за крај XVII и почетак XVIII вијека што наводи

XVIII вијека што најчешће на претпоставку да су двери највјероватније донешене и уклопљене у иконостас. Предање говори да потичу из сјеверне Албаније.

Иконостас будванске Св. Троице припада типу барокних иконостаса који су се на подручју Карловачке митрополије почели јављати крајем XVII и на почетку XVIII вијека. У питању је висока олтарска преграда украшена раскошним дуборезом у позлати, са биљном, геометријском и зооморфном декоративном орнаментиком. Доња на Западу олтарска преграда не добија на значају, или се чак сасвим губи, у ентеријеру правоуглавних цркава она постепено прераста у монументални иконостас посебним симболичким значајем. Иконостас Св. Троице рађен је у чети

Тројице рађен је у четири нивоа. Иznад зоне престоним иконама које дијеле чеоне царске бочне двери, налази се фриз са тринаест икона на којима је приказа

бочне двери са представама Св. Арханђела Михаила и Гаврила. Његово сликарство одолијева барокним тенденцијама, те стилски и иконографски не одступа од основних принципа византиске умјетности при осликању икона. Перспектива је инверзна, композиција углавном централизована и сведена, цртеж пејзантан и прецизан са округластом формом глава код третирања ликова. У колористички свежој интонацији боја преовлађују плави, првенкасти и окер тонови. Ријеч је о сликарству чије стилске карактеристике упућују на везе са

Атосом, одакле путујући зографи будно чувају и његују традиционална сликарска знања произтекла из прописа светогорских сликарских приручника. За разлику од Зетирија, Никола Аспиоти је у дилеми како да источно-православну икону претвори у барокну слику. Овај сликар изузетне надарености вјешто се упушта у проблеме валерских односака и контраста свјетла и сјенке, уносећи у своје сликарство примјетне елементе класицизма. На његовим сликама - иконама доминира пригушена смеђа гама с илузонистичким ефектима прерјешавању проблема простора и композиције. Аспиотијеве иконе представљају примјер ослањања од зографског стила и особено европског израње у смислу византијско-западњачке симбиозе рођене на Левант. Поменуте венецијанске престоне иконе са пред

Богородице са Христом која се приписује Св. Луки, а налазила се у цариградској цркви на Ходегону, путу водича. Касније се развила легенда да је слијепима враћала вид и тако постала њихова „путеводитељица“ што може имати симболичко значење с обзиром да се овај иконографски тип често налази управо на иконостасима.

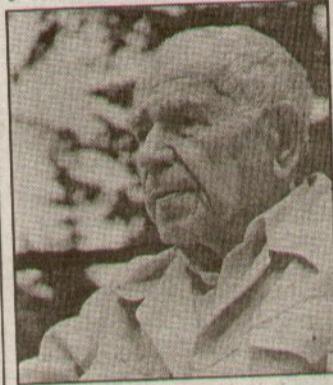
Поред сликарства на иконостасу, у ентеријеру Св. Троице наилазимо и на декорацију црквничке фасаде ($6,37 \times 1,51$ цм), такозване Морске балустре, изведене у техници темпера на дасци, а случајно откривене приликом реновирања ентеријера храма 1965. године, испод дебелог слоја уља не боје. Ова декорација садржи три представе из живота убогог Лазара: укомпоноване уз персонификације Пакла и Раја. Стилски је готово идентична са иконописним сликарством Наума Зетирија на иконостасу, тако да се лако може уочити да је исти мајстор радио и ове композиције. Сликарство овог малог познатог грчког мајстора представља одсјај касног Византије на нашем природном морју, где су њени превицезно утврђени естетски принципи остајали континуирано да трају до данас.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

ГОДИШЊИЦЕ

НЕУМОРНИ СЛИКАР

Прије годину дана, тачније 16. јануара, преминуо је истакнути југословенски сликар Никола Граовац. Када је у 94. години заувијек оставио сликарско платно, они који су га добро познавали, подсјетили су се изјаве његовог великог учитеља Јована Бијелића изречене почетком тридесетих година: „Ако Никола преживи многе године и дочека позну старост никада неће бити у могућности да исцрпи непресушни резервоар свог унутрашњег живота“. То се управо догодило.

Сионишано, из душе: Никола Граовац

дост стварања, препознавајући и мотивисаност која се осјећа и прија оку посматрача. На свим сликама је видно да је у питању уметник који ради са лакоћом јер је његова четка хитра, полетна и разиграна. Поједина његова сликарска ријешења изгледају случајна, а експресија је, чини се, на њима још израженија. Платна су му понекад мала, па као да жели да изађе ван оквира и настави даље. То је свакако још један од доказа да ствара брзо и да једна слика зове другу. Исто тако умio је да нас изненади новим скватањем простора, другачијим акцентом светlostи и комбинацијом боја. Све је тако једноставно јер је сликаo из душe, спонтано. Тајна његове особености и препознатљивости налази се у колориту јер боја је управо та која слици даје атмосферу и форму. Снага његовог израза крије се у богатој палети на којој је тешко издвојити неку боју која је карактеристична за његово сликарство. Тада је особени ватромет на његовим платнима утиче и главни је „кривац“ што посматрач не може да се одлучи зашто га попут магнета скоро све слике привлаче. Преко шездесет година Никола Граовић се бавио сликарством и за то vrijeme је имao више од тридесет самостalних изложби у земљи и иностранству. Добитник је многоbrojnih награда, међу којима „Политике“ награде (1937), Октобарске награде Новог Сада (1964) и награде УЛУС-а (1965).

Будванска Модерна галерија и многобројни љубитељи сликарства дуго ће памтити изложбу Николе Гравовца организовану у јулу 1996. која је представљала прву презентацију његових слика у Црној Гори. Педесет слика насталих у периоду 1970 - 1995. године видио је изузетно велики број посјетилаца тог љета у Будви јер је представљала најпосјећенију изложбу те године. Радовао се Грађавац чињеници да је његова изложба најшла на тако добар пријем у црногорској јавности. На годишњицу његове смрти подсећамо се овог изузетног ствараоца иза кога је остао богат сликарски опус за који је једном приликом истакнуто: „У невјероватној смутљивости и пометњи данашњег времена дао је наду да је живот извјесност, а стваралаштво и умјетност испак будућност“.

— 1 —

Фельтон

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945. (12)

ФОРМИРАЊЕ ГРБАЉСКОГ БАТАЉОНА

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

Почетком 1943. године долази до интензивирања политичког рада у ширем окружењу, тј. на читавом подручју источног дијела Боке. Успостављена је стална веза Окружног комитета КПЈ Цетиње са овим тереном. Тако су, на пример, Војо Биљановић и Блажко Орландић (секретар и члан ОК) у неколико наврата боравили у Грбљу и остварили бројне контакте са припадницима Покрета у више села. У мају 1943. године формира се међупштинско рукуводство КП за источну Боку и Паштровиће. Секретар је Блажко Орландић, а чланови Мато Петровић и Божо Митровић. У исто вријеме се обнавља, послије прекида од годину дана, и рад организације КПЈ у Грбљу. У њој су, поред комуниста из Грбља Јоке Бећир, Вида Ђуричковића, Мила Милојка, били и Рако Радуловић, Стево Јовановић и Војо Бринић. Секретар је био Рако Радуловић. Организација је својим активностима била претежно усмјерена на Доњи Грбља и Кртоле. Наравно, то није искључивало и њено ангажовање на читавом подручју Грбља. Чланови и кандидати КПЈ из Горњег Грбља били су тада у затвору и интернацији, па нико са тог подручја осим Вида Ђуричковића, није био укључен у обновљену партијску организацију.

Августа 1943. године, издава се организација КПЈ из Кртоле и Луштицу, тако да у Грбљу дјелује посебна организација. Секретар организације у Грбљу био је Стево Јовановић.

Успостављање устављеног партијског рада и редовно функционисање организације КПЈ на простору источне Боке битно је утицало на садржину и квалитет политичког рада. Поред тога што се КПЈ својим дотадашњим дјеловањем у глобалном смислу била потврдила као одлучујући чинилац у војењу ослободилачког рата, њена организација и рукуводство на територији, где још нијесу постојали партизански штабови и команде, су се на сасвим непосредан начин бавили свим питањима организовања партизанских јединица и извођења борбених активности. То је био случај и са ширим простором коме је припадао и Грбља, у вријеме када су вршene припреме за крупне промјене које је донисила очекивана капитулација Италије.

Из овог периода ваљало би забиљежити неке догађаје који су имали широк одјек у народу и одређени утицај на политичко стање у Грбљу.

У фебруару 1943. године, у шуми Огориоч, у близини Љешевића, једна група италијанских војника случајно је нашла на Рака Радуловића. Радуловић је отворио

ватру, убио двојицу и ранио неколико Италијана и повукао се у Љешевиће, где је имао устављену везу са активистима НОП-а. Послије тога италијанска војска је вршила детаљан претрес терена уз употребу бацача пламена, али није према становништву примјенила никакве мјере одмазде. Догађај је подстакао Италијане да повећају опрезност, те се нијесу даље у мањим групама кретали по терену, а и избегавали су удаљавање од мјesta где су били стационирани. Националисти су такође били узнемирили јер је овај случај показао да су партизани, за којима су и они трагали, спремни и да знају да се успјешno одупру гонитељима. Природно, овај догађај је од стране присталица народноослободилачког покрета примљен са велиkim симпатијама и ујачање борбеног расположења.

У Грбљу је на специфичан начин дошло до окупљања партизанских бораца и формирања посебног, Грбљског батаљона. На сам глас о капитулацији италијанске војске, по селима су почеле да се окупљају групе активиста НОП-а, наоружани са партизанским обиљежјима. На иницијативу Партијске организације, већ 10. септембра се на Побрђу окупља знатан број бораца из неколико сусједних села. Ту је одлучено да се организује демонстративни марш кроз читав Грбља. Тиме се хтјела јавно показати снага и бројност партизана, а њихово излажење из илегалности учинити што отворенијим. Такође, то је требало да буде и прилика да се проласком кроз села прикључе партизанском колони сви који су жељели да постану партизански борци.

Са Побрђа је партизанска колона пошла преко Кубаса и Ковача до Главата. На Његаљевици (више Главата) разоружала је италијанску посаду. Увече, истог дана, знатно увећана колона стигла је на Трешњицу, где је заноћила. Са Трешњице је марш настављен према Ластви, како би се обишла села у Горњем Грбљу. Код Черена (под Лаством) дошло је до првог, неочекиваног сусрета са припадницима њемачке војске и до првих заробљеника. Наме, из правца Будве нашао је мотоцикл са двојицом Њемаца (један подофицер и војник). Они су се без отпора предали и били поведени као заробљеници.

Приликом овог покрета срушен је мост у Лукавцима, да би се пресекла

комуникација Будва-Котор. Међутим, акција је недовољно стручно изведена, па је мост само дјелミчно оштећен. У Братешићима је 12. септембра обављена смотра и дата потребна објашњења о политичкој и војној ситуацији. За вријеме тог боравка, на иницијативу партизанског руководства, остварен је контакт са Ђуром Иветићем и његовим сарадницима. Разговори су вршени код цркве Св. Ђорђа у Пријерадима, селу Ђ. Иветића, са циљем да се људство под његовом командом укључи у заједничку борбену активност против њемачких окупаторских снага. О томе није постигнут жељени договор, али је прихваћено уздражавање од међусобног сукобљавања. Четници су се извјесно вријеме придржавали тог договора па су партизани тих дана, без инцидента, пролазили и кроз села у којима је био мали број њихових присталица.

Још један разговор са четничким руководством у Грбљу обављен је тих дана у Сутвари, у старој општинској згради, где је био њихов штаб. Са партизанске стране, која је и овог пута предложила сусрет, учествовали су Мато Петровић и Вида Ђуричковић. Иветић и његови сарадници су били искључиви у ставу да не прихватати никакву оперативну сарадњу и да ће у борбу ићи самостално.

Послије тродневног марша кроз Грбља партизани су се окупили на пољазној тачки, код Побрђа, али у знатно увећаном броју. Ту се прикључила и група од око 45 бораца, тек изашла из Которског затвора. Код грбљских партизана 13. септембра долази Рако Радуловић, са неколико бораца из Кртоле. Одмах послије његовог доласка одржано је сајетовање комуниста и истакнутих активиста НОП из Грбља. На том скupу, којим је руководио Радуловић, размотрена су питања припреме за непосредно ступање у оружану акцију. Утврђена је структура војне формације и изабран руководећи кадар. Борци су распоређени у три чете које су чиниле састав Грбљског партизанског батаљона. За команданта Батаљона одређен је Ђуро Ћ. Тичић, а за његовог замјеника Јово М. Ђаковић, комесар Батаљона био је Стево Јовановић, а замјеник Војо Бринић. Командир прве чете је Мило Пејовић, а комесар Саво Страхиња. У другој чети командир је Лазо Гиљача, а комесар Иво Марковић - њега је убрзо због рањавања замјенио Иво

Буловић. Командир треће чете је био Иво Ђукић, комесар Душан Ђукић. Рако Радуловић је као искусан партијско-политички радник био у штабу Батаљона, без неке посебне функције. При одабирању кадра за командне функције тежило се да то, у првом реду, буду појединци са одређеним угледом и шире познати. Зато су на дужности команданта батаљона и командира чета, одређени људи дosta старији од борачког састава - којега су претежно чинили омладинци.

О бројном саставу батаљона нијесу остали неки сасвим прецизни подаци. Али према сјећању учесника у његовом формирању, батаљон је имао око 250 бораца. Ту нијесу убројани интерници са Мамуле којих је било око 20, који су се у Батаљон укључили два дана касније кад су пристигли у Грбље.

У ранојутро 14. септембра, батаљон је камиконима, који су раније припадали Италијанској војсци, превезен до Опата. Пошто су борбе већ отпочеле, Батаљон је одмах изведен на борбени положај према Лепетанима, где се налазила њемачка јединица пристигла из правца Дубровника, (радило се о дијелу батаљона ојачаног артиљеријском батеријом, јачине око 250 људи). Њемци су од чврсто зиданих објеката у Лепетанима импровизовали јаке одбрамбене тачке.

Поред Грбљског батаљона, Њемце је у Лепетанама нападао и Тиватски батаљон и једна комбинована италијанска јединица, која је била прихватила сарадњу са партизанима.

Борба је трајала скоро читав дан. Њемци су из утврђених положаја пружали врло жилав отпор, а били су подржавани митраљеском и артиљеријском ватром из Каменара, са друге стране Задива.

Предвече су дјелови Грбљског батаљона у јуришном нападу успјели да сломе отпор и заузму главне позиције њемачке одбране, послије чега је заузето читаво насеље.

Њемци су имали 7 мртвих, више од 30 рањених, а 35 њемачких војника је заробљено. Један дио Њемаца је успио да се, преко Верига, пробије у правцу Котора.

Партизани су имали 6 погинулих и око 10 теже рањених. Из Грбљског батаљона су погинули Никола Братовић и Иво Буловић. Италијани, који су се врло упорно и храбро борили, имали су 10 мртвих и рањених.

У војним складиштима у Лепетанима нађено је

доста оружја и другог ратног материјала, али је од тога мало искоришћено.

Док је још трајала борба у Лепетанима, Њемци су из правца Цетиња наступали са доста јаким снагама и спустили се пјешачким путем према Котору. При томе су зајесели Тројицу, Врмац, фабрику сапуна, болницу и још неке објекте на прилазу граду. При тајвом развоју ситуације, све расположиве партизанске снаге и италијанске јединице, које су са њима сарађивале, усмјерене су према положајима које су заузели Њемци. У такав распоред био је укључен и комплетан Грбљски батаљон. У ранојутро, 15. септембра, у оштром и изненадном нападу, савладани су Њемци на Тројици и Врмацу и заузети су неки положаји у доњем дијелу Шкаљара. У овим борбама заробљен је већи број њемачких војника. Очигледно, били су изненадени жестином напада и бројном снагом противника.

Око броја заробљених, постоје разне верзије, које се заснивају на сјећањима учесника, јер нијесу постојали други документи. По неким свједочењима било је заробљено чак више од 450 њемачких војника. Међутим, изгледају прихватљиве процјене, које се такође темеље на свједочењу учесника, да је у борбама 14. и 15. септембра укупно заробљено око 180 Њемаца. Но, свакако, то је био велики војнички успјех. Али, стицајем неких чудних околности, овај успјех није најбољи начин искоришћен. Наиме, непосредно чување заробљеника је била повјерено италијanskим војницима, а оружје одузето од Њемаца било је одложено у кругу тврђаве у којој су чувани заробљеници. Предвече, 15. септембра, 6 њемачких јуришних авиона ("штука") у ниском лету напали су положаје на Врмцу и Тројици, засипајући их бомбама и митраљеском ватром. Том приликом, италијанска стража се разбјежала, па су заробљени Њемци несметано изашли из тврђаве, покушили своје оружје и одмах напали на изненадне и збуњене партизане.

Послије овладавања Тројицом и Врмцем, састав Грбљског батаљона наставио је са борбеним ангажовањем током читавог дана 15. септембра. Трећа чета је усмјерила нападе према утврђеним тачкама у фабрици сапуна и болници, повезујући се са борцима из Которског батаљона. Друга чета је била задржана на Врмцу, ради обезбеђења изузетно већих, доминантних положаја, укључујући и шире обезбеђење заробљених Њемаца. Послије поменутог (њемачког) авионског напада "ослобођени" њемачки војници су жестоко напали положаје ове чете, која се у доста хаотичном одступању падином Врмца повукла према Одољену и Царевој ливади. При повлачењу је била стално засипана минобаџачком и митраљеском ватром. Прва чета је била упућена да на Горажди и Пипољевцу заустави наступање Њемаца, који су се спуштали од Његуша и Ловћена, преко Мирца. Дошло је до врло оштре борбе на близком одстојању. Послије одбијања неколико јуриша и доста губитака, чета се повукла низ Горажду према Пољу. У овој борби су погинули: Иво Ђаковић, Стево Ђамјановић, Мило Ђамјановић, Марко Масловар, Пере Страхиња, Станко Милојко и Лазо Пејовић. Погинуо је и Илија Почанић борац из Кавачке чете и два Италијана. Више бораца из чете је било рањено. Трећа чета је остала у борбеном ангажовању читав дан и тек се ноћи извукла кроз простор који су већ биле зајеселене новопристигле њемачке јединице.

У току 5. септембра и дио четничког батаљона из Грбља, под командом Ђуре Ђукића, водио је борбу против Њемаца. Они су се, преко Тројице усмјерили према Котору, држећи се подножја ловћенске падине. Ту је дошло до борбеног контакта са њемачким јединицама које су се спуштали од Његуша. У овом сукобу погинули су: Стево Ђаковић, Марко Оца, Душан Оца, Иво Оца, Марко Латковић и Ђуро Тујковић. Такође, из ове формације, погинуо је истог дана и Ђуро Бан. Он се налазио у једном возилу кје је испред Тројице погођено гранатом. Предвече 15. септембра, четничка јединица се, доста разбијена, повукла према селима Горњег Грбља.

Овај изузетан случај ступања четника у борбу против окупаторских снага може се у првом реду повезати са очекиваним искрцавањем савезничких трупа послије капитулације Италије. Али, од утицаја је, свакако, била и чињеница да је из Грбља, као и из суседних мјesta велики број присталица Народноослободилачког покрета већ водио борбу против "новог" окупатора. У тајвом окружујућем и четничкома је тешко било да задрже потпуну пасивност, уз често истицање пароле да су и они за борбу против окупатора када за то дође вријеме. Уз то, међу обичним "револвима" био је приличан број оних који су у то време в

Из стручног угла

НОВОСТИ СА ИНТЕРНЕТА

ЛИЈЕК ЗА СМАЊЕЊЕ ЗНАКОВА СТАРЕЊА

Сваке године велики број Американаца употребљава ботулинум токсин у сврху смањивања наговештаја старења.

„Пажљиво убрзан од стране дерматолога или дерматохирурга у врло малим дозама, ботулинум токсин може драматично ублажити линије мрштења, боре око угла ока и друге боре”, рекао је Nagodil Brody, доктор медицине, клинички професор дерматологије на Медицинској школи Emory Универзитета у Атланти, Џорџија, у оквиру недавно одржане расправе на ову тему покренуте од стране америчке Академије за дерматологију. Он је дискутујао о скорањим проналасцима и напретку употребе ботулинум токсина.

Најбоље знат као узрочник тровања храном (богаство звана ботулоза – прим. прев.), ботулинум токсин (токсин анаеробне бактерије Clostridium botulinum) блокира преношење нервних импулса од мозга до извршне мускулатуре изазивајући парализу и нектерираног мишића. То се дешава локално, преко инхибиције ослобођања ацетилхолина, неуротрансмитера из нерава. Када ботулинум токсин смањи могућност мрштења или жмирања пацијента, он истовремено сигурно и ефектно спречава прогресивно погоршавање линија борења током времена. „Ботулинум токсин је истински револуционарно откриће у третирању бора” каже др Brody. „Што је још интересантније, наставља

се истраживање могућности нових примјена овог токсина”.

Првобитна примјена ботулинум токсина коју су развили дерматолози је третман линија мрштења измену обра, бора око угла ока и бора на челу. Касније је откривена и његова улога у третману тракастих мишића врата и лоше постављених обра.

Ботулинум токсин се такође показао задовољавајућим у третирању особа које паде од прекомјерног знојења или хиперхидрозе. Може бити употребљен у сврху смањивања знојења дланова или табана, чела или гениталног предјела тако да се убрзга у захваћене предјеле. Једном убрзан, ботулинум токсин парализира знојне жлијезде коже које су одговорне за прекомјерну перспирацију.

У скорање вријеме дерматолози су забиљежили да се и мигрене и тензионе главоболје могу олакшати третирањем чела ботулинум токсином. Нови тестови су демонстрирали његову успешност и у третману спазму аналне или вагиналне мускулатуре, спасајући генитални грчева и спастичних болести као што су спастичност послиje мозданог удара или спастичног вратне мускулатуре. Такође је карактеристична његова употреба прије и послиje козметичких дерматолошких оперативних захвата у циљу обнављања површинског слоја коже (лазери, пилинг, дермоабразија) послиje оштећења коже сунчевим зрачењем.

Када се убрзга прије оперативног захвата ботулинум токсин обезбеђује добре резултате превенцијом покрета који доводе до стварања бора, а када се убрзга послиje – спречава поновно појављивање некад мимиком већ створених бора.

Убрзавање ботулинум токсина у кожу је брзо и лако, у рутинској процедуре која траје мање од тридесет минута. У оквиру неједлу дана послиje убрзавања ботулинум токсина, третиране боре ће се изгладити усљед неупотребе (парализе) мишића.

„Резултати лијечења обично трају три до четири мјесеца, али се код вишеструко поновљених убрзавања временски интервал између инјекција повећава услед истањења мишића и тиме условљеног измијењеног понашања третiranog dijela tijela”, објашњава др Brody. „Пацијенти реагују добро на овај третман и углавном су веома задовољни резултата.”

Управа за храну и лијекове (Food and Drug Administration) је 1989. године одобрила ботулинум токсин за употребу код спазма очног капка и проблема очних мишића. Дерматолози и офталмологи су 1991. године открили и пропратно дјеловање у смислу настанка бора у предјelu око очију. То је сада честа, али званично неозначена употреба овог одобрениог лијeka.

Превела и припремила: Др Оливера СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

СТОМАТОЛОГИЈА

ЗУБ, СИМБОЛ ОПСТАНКА

По древним схватањима зуб је симбол опстанка, младости, моћи, силине, опасности, мјера лијепог. По мјерилима развијеног свијета човјек коме су зуби квартни, криви и расклочени, или му дјелимично или у потпуности недостају, запустује је самог себе усљед каквог тешког животног неуспјеха или порока, страха од једне професије која ће баш у двадесетом вијеку доживјети блистав успон коме као да нема краја. Нове технологије, нови поступци, нови материјали, или и нова схватања о изгледу, границама страстности и старењу. Посебност стоматологије изазвала је то да је 1900. године у Паризу основано Међународно удружење зубних љекара, послиje Црвеног крста прва свјетска асоцијација те врсте. Послиje Другог свјетског рата, у

нашим крајевима, као да је била концентрисана сва та прохујала историја. По селима су постојале сеоске зубоваче, по градовима и варошицама зубни техничари и зубари.

Крајем 1936. године на београдском Медицинском факултету се уводи предмет Одонтостоматологија да би јуна 1948. године био основан и стоматолошки факултет, први на Балкану и један од првих у Европи. Његов први декан постао је наш Првогорач др Љубомир Ђоковић. Филозофија стоматологије исказује се и шаховским језиком: предвидјети, израчунати што више потеза, открити њихове међусобне везе и посљедице, сачувати. Не поставља се, на пример, питање које ли обољели зуб да буде извађен до посљедњег дјелића, већ да се то изведе са најмање могућим оштећењем. Испун - пломба - не обавља само цјелину зuba, него ваља да спријечи даљи кvar, или да уз то не оштети потпорни апарат зуба. И у протетици важи исто начело: об-

новити што недостаје, сачувати што је преостало, јер послиje мањег протетичког рада, када долази већи.

Природни зуби у правилном распореду теже обобљавају. Ружним зубима се не жваје како ваља, као што не постоји ни функционално изванредна протеза која наводно, није лијепа. Ако се зуби његују од малена, ако се редовно одлази на прегледе и поправке, уз правилну исхрану много мања је вјероватноћа кварења зуба или његовог губитка.

Будућност стоматологије данас се зове имплантологија, појам који је у широј јавности најчешће поистовијен са „усађивањем зуба”, иако је ријеч о знатно ширем подручју изазова него што изгледа на први поглед. У најмањем имплантологија је пријењива на читав коштано-зглобни систем човјечјег организма, само су услови за прихваћање онога што се уградије у усној дупљији најтежи. Постоје биотолерантни материјали, али и биоматеријали у правом смислу те ријечи, идентични неорганским састојцима људског тijела, које организам „препознаје” као такве и прихвата их без омирања. Али, то је прича чији наставак тек слиједи у вијеку у који смо тек ушли.

Др. Милош МАРКОВИЋ

Здрави зуби - мјера лијепој

МЕТЕОРОЛОШКИ БИЛТЕН

И ДАЉЕ ЕКСТРЕМНОСТ ТЕМПЕРАТУРА

У тренутку писања метеоролошког билтена изузетно екстремне температуре за ово доба године су у току. Период од 15. јануара до 13. фебруара карактерише је екстремним температурама и незапамћено топлим временом за ово доба године, екстремним падавинама које су захватиле подручје Будве крајем јануара када су температуре пале знатно испод својих климатских нормала.

О каквој се екстремности температура ваздуха ради најбоље се види на слици на којој су упоредено дати профил сада-

шњих дневних температура и профил њихових одговарајућих климатских нормала добијених за низ мјерења од 50 год. На профилу који се односи на климатски нормалне температуре налази се и опсег (за сваки дан) који показује докле се температуре сматрају климатски нормалним. Садашње дневне температуре су свега у 8 дана од 28 посматраних дана биле у границама климатске нормале. То значи да је овом периоду било свега око 30% дана у којима су температуре биле у границама климатских

нормала, а око 70% дана су имали температуру која је била ван граница (изнад) нормале.

Од 5. фебруара дневне температуре нагло су порасле и изашле из интервала са тенденцијом сталног пораста која траје неколико дана и која је у току у тренутку писања изјештаја. За пола вијека није регистровано да температура достigne 17°C и више у континуитету од 5. до 12. фебруара. У овим данима највише икад изједијерена температура износи 18°C од 6. фебруара 1994. Садашња температура од 19°C

је апсолутни рекорд у овим екстремним данима, на подручју Будве, за посљедњих 50 година. За посљедњих 50 година од 5. до 12. фебруара температура је достигла 17°C 14 пута док ове године од осам дана у свих осам за редом температура је достигла 17°C и више. Обзиром да се ради о данима (периоду) са екстремним температурама посматрају сај мјеру одступања просечне температуре у ових осам дана за 50 година уназад. На другој слици дат је индекс одступања (међународни стандардни показатељ за

мјере одступања код метеоролошких величина ради упоређивања одступања на различитим мјестима у свијету) просјечних темперatura са трендом.

Уочава се да овогодишњи период 5-12. фебруара има апсолутно највећи индекс одступања. Да рекорд буде још екстремнији говори и податак да никада до сада у пола вијека овај индекс није прелазио вриједност +2 тј. није улазио у домен екстремно високих опасних температура према метеоролошким критеријумима.

За последњих 15 година само једном је индекс имао вриједност испод -1 (минус један) тј. да је било јако хладно.

Крајем јануара на снази је била веома јака циклонска активност која је условила огромне количине падавина. Као посљедица тога мјесечна количина падавина је већа за 110% од климатских нормалних мјесечних тј. дуплирана је мјесечна јануарска количина падавина.

Припремио:
Бранко МИЦЕВ, дипл.мет

Из стручног угла

ПОЉОПРИВРЕДА

КОРОВСКЕ БИЉКЕ

Са гледишта пољопривредне производње и праксе, корови су непожељне биљке које смањују производњу, погоршавају квалитет производа и утичу на развој и дуговечност гађених биљака. Имајући у виду значај корова са гледишта биолошке науке и пољопривредне производње о коровима ћемо говорити у овом и наредном броју "Приморских новина".

Коровске биљке чине једну групу биљака које мимо човјекове воље расту у усјевима, воћњацима, виноградима и др, наносећи им огромну штету. Према неким процјенама штете од корова су веће него штете које наносе болести и штеточине гађених биљака и крећу се између 10-15% од вриједности светске производње, а то годишње износи око 300 милиона тona пољопривредних производа. Ботанички је описан велики број коровских биљака. У нас је од значаја око 100 врста од којих се двадесетак могу сматрати економски и еколошки веома непожељне.

Историјски гледано корови су настали у праисторијској вријеме, односно у вријеме када је човјек почeo да крчи шуме, ствара обрадиве површине и гаји културне биљке. Настале су, дакле, биљке (корови) из првобитне флоре и новоувијети корови. То су такозвани апсолутни корови које човјек не гаји, већ су напротив, штетни за културне биљке, човјека и животиње. Другу групу корова чине тзв. релативни корови, а то су најчешће културне врсте и сорте које се развијају у основној врсти, односно сорти, настали због помијешаног сјемена или сорти садница воћака и винове лозе.

Штете од корова

Корови спадају у биолошке агенце чије штете могу да се испоље у следећим облицима:

- корови механички гуше усјеве и засаде јер су бујнији, обухватају надземне дијелове и коријен;

- корови троše велику количину хранива из земљишта који су неопходни гађеним биљкама;

- корови одузимају драгоцену воду из земљишта и изазивају сушење културних биљака;

- због веће транспирације корови стварају већу влажност ваздуха око културних биљака а тиме омогућавају већу појаву биљних болести;

- корови отежавају примену агротехничких мјера. Развојем коријена и надzemне масе отежана је обрада земљишта, пљевљање, кретање механизације и оруђа за међуредну обраду, комбајна и друго;

- корови повећавају трошкове производње при чemu су најзначајнији издаци за хемијска средства. То се посебно одражава ако зе-

мљиште није очишћено од корова прије сјетве или садње и ако се благовремено не приступи уништавању корова;

- коровска флора може бити велики извор и легло многих биљних болести, штеточина и вируса који се преносе на културне биљке;

- корови могу штетно дјеловати на сточне производе - месо, мlijeko и mliječene производе мjeđu im boju, miris, ukus i hemijski sastav;

- корови утичу на смањење приноса и квалитета пољопривредних производа;

- корови код дугогодишњих засада веома утичу на слабљење кондиције воћaka i лозе, смањују перид плодоношења, убрзавају старење и сушење воћaka i винове лозе;

- засади у којима су се развили корови изложени су пожарима који најчешће униште велике комплексе воћnjaka, винограда, шума i dr.

Подела корова

У циљу бољег познавања коровских биљака, њихове биологије, развоја и утврђивања начина борбе против истих, извршене су и одређене поделе и то на: коровске биљке у ужем смислу и коровске биљке у ширем смислу.

Прва група обухвата коровске пратиоце појединих културних биљака прилагођене заједничком животу и примењиваним агротехничким мјерама. То су септалне биљке које се истичу у усјевима и засадима, а понекад и само у појединим културама.

Друга група обухвата све некорисне и штетне биљне врсте које се појављују на антропогеним стаништима и изван ораницних површина и засада. Овде спадају корови природних ливада, паšnjaka, шума, рибњака, канала и dr.

Корови се дијеле на једногодишње и вишегодишње. Затим, на оне који се размножавају сјеменом и вегетativnim органима. По времену појављивања имају зимско-пролећне, пролећне и летње - јесење корове.

Размножавање корова

Посебни еколошки услови под којима коровске биљке живе, стална борба за животне услове са гађеним биљкама, прилагођавање мјерама које човјек примјењује имају велики утицај на њихове репродукционе способности и борбу за опстанак.

Према начину размножавања коровске биљке су подијељене у два групе и то: оне које се размножавају генеративним путем сјеменом, и оне које се поједије сјеменом и вегетativnim органима.

Коровске биљке имају биолошку способност да

производе велику количину сјемена (Stellaria media-mišjakića), даје 15000-25000 сјеменки по биљци које се шире на велике просторе и имају дуг период клијавости сјемена. Сјеме се шири помоћу вјетра, кише, птица, домаћих животиња, човјека и на друге начине. Познавање биолошких својстава сјемена омогућује боље сагледавање појаве и обима коровских врста и величине њихове популације у датим агрокољошким условима. То је од великог значаја за спречавање појаве и уништавање корова прије и почетком нишања.

Вегетativno размножавање је заступљено код вишегодишњих коровских биљака и са њима је доста тешко борити се. Најчешће се ови корови размножавају подземним органима-ризомима код којих се из сваког коленца развије нова биљка, као и укорењавањем полеглог стабла на чланцима. Човјек недовољним познавањем ових корова је најзначајнији фактор њиховог ширења у повртњацима, воћњацима и виноградима. У овој групи су најпознатији корови зупача, пиревина, сирач дивљи, купина обична и попонац.

Јован МЕДИГОВИЋ,
дипл. инг.

СВЕ О СОБНОМ ЦВИЈЕЋУ

Шаренило је сврстана у кртон међу најљепше лиснате украсне биљке. Жута, ружичаста, наранџаста, љубичасто-смеђа само су неке од боја ове тропске биљке поријеклом с Малајског архипелага и Пацифичких острва. Уколико желите да задржите пуно шаренило лишића, држите кртон на сунчевом и топлом мјесту.

Кртон, „чудесни грм“ или „чудесно стабло“ су називи ове биљке из породице мљечника. У својој домовини кртон расте као густи грм или мање стабло висине неколико метара. Биљке ове породице су тако често укрштене да научници ни сами не разликују појединачне сорте. Новоузгојене сорте су, наспрот радијума, отпорније и мање осјетљиве у односу на температуру и влажност ваздуха. Свима је заједничко шаренило листа егзотичних боја и врло различитих облика. Постоје врсте усиха које су веома разнолике, али и широких, овалних или тростапасто раздијељених.

Кртон често нападају штеточине. Понекад помаже испирање текућом водом.

Важно је, такође, знасти да ће на оштећеном мјесту ова биљка испуштати бијели сок, пома-

ло отрован. С коже га треба одмах испрати.

Залијевање и ћубрење

Кртону је потребна висока влажност ваздуха, те га чешће прскајте или му исперите лишће. Земљу у посуди одржавајте умјерено

га зими преобилно залијавате. За залијевање користите само меку, одстајалу воду собне температуре.

Светлост и топлота

Кртон мора бити на сунчевом мјесту. На балкону подносите и директно подневно сунце, али уколико се налази у простирији није препоручљиво држати га не-посредно иза стакла. Кртон захтијева доста топлоте, посебно зими, када температура не смије пasti испод 18°C. Не подносите промјену. На тамнијем мјесту листови му изгубе сјај.

Земља и пресађивање

Пресађује се једном годишње, у марту, у земљу за лончанице по мијешану пијеску. Веома је тешко ову биљку размножити у кућним условима, а уколико то и покушате најбоље је да вршите избоје омотате маховином (марготирање).

Припремила:
Нина АСАНОВИЋ

ПАРАДАЈЗ НА СТАРИНСКИ НАЧИН

потребно: 6 већих падајза, 800 грунчег меса, „вегета“, 1 главица лука, 1 порилук, 1 јаје, петрусин, мајчина душица, гранчица рузмарина, 4 кашике маслиновог уља, со, папар.

Месо нарежите на коцчице, ставите га у посуду, прелијте хладном водом, пустите да узвари, скините пјену, послите и побиберите. Додајте зачине и пустите да кува око сат ипо времена на тихој ватри. Исецкајте лук и порилук па их пирјаните 5 минута на уљу, док не пожуте. Парадајз опрати и осушиши, одрезати му врхове и извадити сјемење, притом пазећи да се не оштети кора. Унутрашњост посолите и пуните месом које сте претходно проциједили и добро промијешали са петрусином, мајчином душицом, рузмарином, измућеним јајетом и припремљеним луком. Перну загријану рерну око 20 минута на температури од 180 степени.

Укусан умак

потребно: 1 свежа црвена паприка, 180 грунчег лукса и ољуштеног падајза, 2 инџуна из уља, 1 дцл маслиновог уља, прст вина и мајонез док се не добије једнолична маса. Охлађене макароне прелијте припремљеним умаком од туновине и пирјањем поврћем, додати исјецкану паприку, и, ако желите, оставите нека мало одстоји прије служења.

Дезерт

Браон колач са шлагом

потребно: за тијесто - 4 јаја, 12 кашика шећера, 12 кашика млијека, 12 кашика брашна, 1 кесица прашка за пециво, 3 кашице какао. За прелив - 1/2 л млијека, 16 кашика шећера и мало рума. За премаз - 2 дцл хладног млијека, 1 кашика шећера и 2 кесице шлаге.

Умутити јаја са шећером, па додати млијеко, уље, брашно, прашак за пециво, и на крају, какао. Све добро измутити док се не добије једнолична смјеса. Погодан подужи плех намазати уљем и посuti брашном, па усuti припремљену смјесу да се пече на средњој температури око 45 мин. У међувремену прокувати млијеко са шећером, додати рум и пустити да се охлади. Преко млаког колача прелијти охлађено млијеко и пустити да упије. Хладан колач премазати припремљеним шлагом. Одозго посuti изгратаном чоколадом.

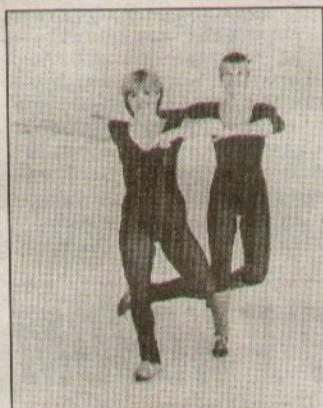
Приредила Л. Ђ.

Летота жене

АЕРОБИК

ВЈЕЖБЕ
ЗА ЗАГРИЈАВАЊЕ

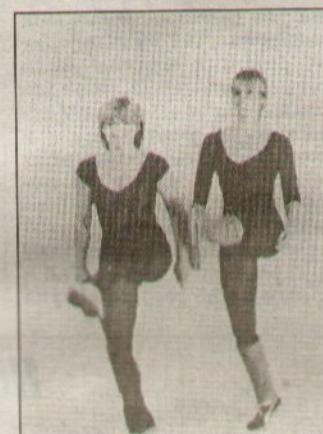
1. Да би се зајријали прво моравије шарчиши (мозке и у мјесију) десетак минути.

4. Лијеву ногу забацијаше иза десне колене, док је десна рука испружена у висину рамена, а лијева савијена у лакшу. Поновиште исход и на другу страну, а вјежбу радијте 10 пута наизмјенично у једну и другу страну.

2. Наизмјенично одвајајаше од земље лијеву и десну ногу, а једну руку са свим ћојиши, док другу држаше савијену у лакшу. (10 пута).

5. Наизмјенично подижаше ноге у висини кукова 20 ћоја.

3. У исходу сите положају, али се руке савијају низ ћијело.

6. Раширених руку ћолако се савијаше ка ћлу десетак секунди у лијеву и десну страни.

ЊЕГА РУКУ

Вода, детерценти, надражујућа средства, температурне промјене штете кожи ваших рук. Оне су дио тијела који је највише изложен ванјским штетним дјеловањима. Међутим, ова дејства можете неутрализати уљем, медом... тј. природним средствима за његу коже руку.

Ако имате осјетљиву кожу, сваког дана измијешајте шољицу мекиња са забеним брашном, премажите налважену кожу руку и послије исперите.

Да би сте сачували кожу од детерцената, нарежите цијели лимун на комадиће, ставите у здјелицу, покријте водом и кувајте док не омекшају. Измиксајте, ставите у стаклену теглицу и употребите увијек након прања посуђа, управо као да је крема.

Средства за прање, те вода и сапун одузимају кожи руку влажност, масноћу и еластичност, па постаје сува и ломљива брже од коже на осталим дјеловима тијела. Зато штитите руке рукавицама. За пра-

ње руку употребљавај сапун са pH између 6 и 6,6 или сапун на бази маслиновог уља.

Смежурани и суву кожу треба хранити. Да постане глатка пробајте ово: Помијешајте 2 кашичице пшеничних мекиња са 6 кашичица јогурта, а добијете кашу коју ћете нанијети на руке, замотати фолијом и покрити пешкиром. Након 15 минута одмотајте и газом отклоните кашу.

Промјена температуре врло лоше дјелује на кожу руку, па је испуцана и смежурана. Свако вече прије спавања можете умоћити руке у купску са маслиновим уљем (угријаним) и држите руке у њој најмање 5 минута. Наву-

ците памучне рукавице и спавајте са њима. Или, помијешајте 8 жуманаца са 40 дг меда, по мало додајте пола литра уља од бадема, 20 дг самљевених бадема, пола кашике етеричног уља од наранџе. Добро промијешајте, ставите у теглу која се може херметички затворити и чувајте у фрижидеру. Сваког дана премажите руке овом смјесом, оставите да дјелује пола сата, па исперите млаком водом.

Не само што, због пушња, нарушавате здравље, не миришете лијепо, могу вам се појавити жуте мрље између прстију, управо од никотина. Да би сте их се ријешили употребите шећер у праху: помијешајте двије кашичице са

двије капи лимунова сока. Пет минута чврсто масирајте руке том мјешавином, па исперите топлом водом.

Када додирнете ваше руке увиђате да су храпаве. Да би сте се ријешили храпавости, помијешајте кашичицу лимонова сока са кашичицом глицерина и 5 минута масирајте руке. Или држите руке 10 минута у млаком млијеку.

Ако имате мекане нокте који се лако савијају и ломе, помијешајте 2 кашичице маслинова уља са 2 капи етеричног уља од лимуна. Трљајте нокте том течношћу. Или свако вече умачите нокте у сирће помијешано са медом.

Припремила:
Ана КОСТОВИЋ

КОЈЕ БОЈЕ ВАМ
НАЈВИШЕ ОДГОВАРАЈУ

Изразитим црнкама одговарају све пастелне боје, од оних сунчаних до природних нијанса. Не стоје им добро тамне боје, црна, тамносива, тамноплава. Најбоље да одaberу приликом шминкања, тамноцрвено и браон руменило, свијетлозелену и наранџасту сјенку и кармин боје рђа и брескве.

Црвенокосима добро стоје зелена, свијетлороза и циклама боја. Никако не смију носити црвено, наранџасто и боје сенфа. За руменило најбоље су боја кајсије и корала, за сјенчење бијела, ружичаста и свијетлоплава а за бојење усана брескве и сјајно наранџаста.

ИСХРАНА

„ГРИЦКАЊЕ“

Навика да се нешто грицка између оброка и није лоша. Најновија истраживања показују да више од 40 одсто жена има само један оброк дневно, а остатак дана с времена на вријеме нешто грицкају.

Мали и чести оброци погодују организму и помажу у сагријевању калорија. Међутим, многе од жена, кад осјете глад, изгубе контролу, па су велике шансе да ће појести порцију пржених кромпира, колач или нешто јако калорично. А то може иtekako упропастити витку линију. Да вам се то не би догађало ево што бисте увијек требали имати при руци.

ВОДА: Сви знамо колико је важно пити пуно течности јер то подстиче метаболизам и побољша ва пробаву. Будући да во даје осјећај сјости, препоручује се 2,5 литара

дневно.

ЈАБУКА: У било које доба дана, ако осјетите глад, нећете погријешити поједете ли јабуку. Јабука садржи много пектина које даје дуготрајни осјећај сјости.

ЖВАКАЋА ГУМА: Обуздава жељу за слатким, умањује апетит и корисна је за зубе.

Ако огладните, такође можете прићећи неком од следећих трикова.

Поједите 50 грама слатког кикиријија. Иако је пун масти, минерала и антиоксида, калоричност се умањује када је добро посојен.

Можете узети и неколико шака ораха и сувог воћа у чему се налази велики извор протеина и гвожђа.

Свјеже поврће као што су парадајз, шаргарепа и краставац су нискокалорични, а и добри извори антиоксида.

„МУДРО“
СКИДАЊЕ КИЛОГРАМА

Дијете које обаћавају инстант скисање килограма штетне су по здравље. Прије него што почнете са неком од њих, прочитајте списак дијета којима обавезно треба речи „не“.

Дијета у којој доминира једна врста намирница: Јекари кажу да су такве дијете нездраве јер ако једете само једну врсту хране, елиминишете све друге неопходне хранљиве састојке, а недостатак витамина и минерала може да оштети виталне орга-

не. У дијети се избације једна од основних група намирница: Држати дијету, а јести шницле и сир дјелује примамљиво, али таква дијета повећава холестерол, мијења метаболизам и штети бubrežima. Дијета са храном у спе-

цифичним комбинацијама: Само ћете сами себи исконалјиковати живот, а храна ће вам постати опсесија. Ако пореметите исхрану, пореметићете и здравље.

Међутим, постоје навике и начини којима можете увијек рећи „да“.

Бавите се спортом или било којом другом активношћу.

Не прескачете оброке јер ако то радите, вјероватно нећете бирати шта једете кад добро огладните.

Мудро бирајте оброце. Ако волите слакише, пробајте да их замјенијете свежим воћем. У сваком случају бирајте намирнице с мање шећера и масти.

Једите разноврсно. Потрудите се да поврће заузме пола вашег тањира.

УЗАЛУД ЈЕ БУДИМ

Будим је збој сунца које објашњава себе билькама збој неба разајешио између прстјију будим је збој речи које јеку трло волим је ушила

шреба и до краја свећи и наћи росу на ћрави будим је збој далеких ствари које личе на ове овде збој људи који без чела и имена пролазе улицом збој анонимних речи ћртова будим је збој мануфактурних пејзажа јавних паркова будим је збој ове наше Јланеје која може бити мина

у раскривљеном небу

збој осмеха у камену друїова заспајах између две бијске кад небо више није било велики кавез за птице нећа аеродром

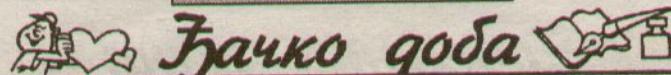
моја љубав пуну друїх је гео зоре будим је збој зоре збој љубави збој себе збој друїх будим је мага је што узалудније нећа ли дозивати птице заувек слепешелу

сигурно је рекла: нека ме ћртажи и види да ме нема ша жена са рукама дешта коју волим што дешта које је заспала не обрисавши сузе које будим узалуд узалуд узалуд је будим

јер ће се пробудити друћачија и нова узалуд је будим јер њена усна неће моћи да је кажу узалуд је будим јер је птица вода простиће али не каже ништа узалуд је будим

шреба обећаш изгубљеном имену нечије лице у песку ако није шако одсечиши ми руке и претвориши ме у камен

Бранко МИЉКОВИЋ

СРЕДЊА ШКОЛА „ДАНИЛО КИШ“

ШИРОКА САРАДЊА

• Пред сам Јочешак II још једногодишња, посјетом директора СШ „Данило Киш“ Срђе Поповића Острави, Словачка, усјосављена сарадња са средњом шуришничко-ујосављењско-козметичком школом штој града

Према ријечима Срђе Поповића ова школа је смјештена у велелепном замку из 13. вијека са огромним парком од 117 хектара шуме. Школа је интернатског типа и већина ученика стапају у њој. Опремљена је најсавременијом техником и технологијом тако да ученици имају идеалне услове за усавршавање у стручју.

На састанку директора ових двије школе у Остреви је постигнут договор да њихова делегација на првој посетији Будву и да се тада потпише Протокол о сарадњи. Поље сарадње може бити размјена ученика за занимање техничара кулинарства и техничара услуживања, обављање професионалне праксе и

Као признање школи за

одмор и рекреација ученика из Остреве у Будву. Будванима је, опет, понуђено организовање матурских екскурзија у Остреву по цијени од 12 марака за дневни полуулансион. Што се тиче обављања професионалне праксе, разговарано је и са директором „Будванске ривијере“ Ивом Арменком који се сложио

да ученици из Остреве могу долазити на праксу и у хотели овог предузећа. Укоклико се при средњошколском центру „Данило Киш“ отвори планирана агенција биће још више могућности за сарадњу, а могуће је и пружање услуга смјештја и исхране у самом објекту школе за наредне 2,3 године.

А. К.

постигнуте резултате у раду сматра се и понуда посјете Франкфурту на коју се и одазвао директор СШ „Данило Киш“ (24. фебруара-3. марта). Ово студијско путовање финансира је њемачка Влада, а на предлог Министарства просвете и науке РЦГ изабрана је баш будванска школа.

Од марта у СШ „Данило Киш“ почеће и додградња. Наиме, Министарство просвете и науке финансира ће направљени пројекат додградње 3 учионице, стоматолошке ординације и библиотеке. Како истиче Срђе Поповић, овим пројектом би се могао решити проблем недостатка простора за наредне 2,3 године.

У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА

ПРЕВЕНЦИЈА НАРКОМАНИЈЕ

• Због јошаса броја ђеце у Црној Гори која су пробалаја дрогу или су њени уживаоци јошасе бројне активности на сусрету још. Превенција наркоманије већ и у основним школама • Тим јавнога одржан семинар у хошту „Мојрен“ Јочешком фебруару, и

штабина у средњој школи „Данило Киш“

Програм „Превенција наркоманије у основним школама“ који воде Министарство просвете и науке, Министарство здравља РЦГ и УНИЦЕФ је процес који би требао да буде уведен у све основне школе у трајању од 2-3 мјесеца сваке школске године (од V до VIII разреда). То би био облик активног учења, односно ученици би на основу расположивих информација, размјењујући искуства схватали шта је дрога и тако доносили праве одлуке о њеном узимању, пробању или уживању.

На основу научног истраживања, спроведеног још 1999. године констатовано је да у Црној Гори постоје дјеца која уживају дрогу.

Спроведена анкета на 4054 ученика (од V разреда основне до IV разреда средње школе) 0,7%, основаца је пробало дрогу, а 6,7% средњошколаца. Пловина је само једном пробала и оставила (наркофили), а половина су наркомани.

У петак, 16. фебруара у СШ „Данило Киш“ одржана је трибина на тему „Превенција наркоманије у средњим школама“. Гости су били ученици и професори из никшићке гимназије који већ годину дана истражују овај проблем. Њихов пројекат чине анкете и интервјуји са наркоманима, са стручњацима, разне дебате, затим радионице са дјецима и њиховим родитељима.

У рад на овом пројекту је интензивно укључено 30 ученика, а настало је 12 радова. Будвани су имали прилику да чују 4 рада. Први је био посвећен наркомафилма, други познатим личностима који су најчешће и узори младима. Трећи рад је са стручне стране објаснио појам наркоманије и врсте дрога а у четвртом су обухваћени разговори и мишљења неуропсихијата.

Мр Бранка Танасијевић, социолог, истакла је да је главни фактор за узимање дроге досада и радозналост и да у том смислу породица може да одигра битну улогу тј. анимира и креира слободно вријеме свог потомства.

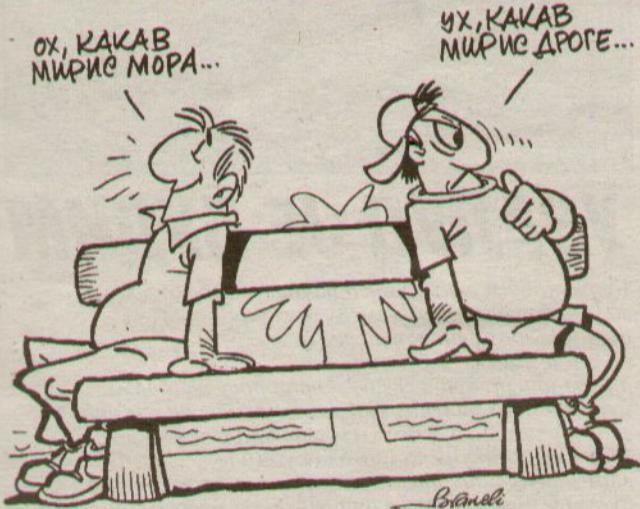
Ризичне године су од 16 до 19, тим прије што 20% ученика нема ограничење за излазак.

У последње вријеме повећао се број женске дјеце која уживају дрогу. У Црној Гори се углјеном ужива маријана, хероин, таблете и рјеђе кокаин, док је у експанзији екстази који је погубан за женски дио популације.

- Код младих људи постоји једна велика заблуда - каже мр Танасијевић - а то је да знају све о дроги, те често кажу и то да би могли оставити дрогу када би постали зависници.

Закључак овог истраживања и трибине коју су у великом броју посјетили ученици из Будве био је „БЕЗ ДИЛЕМЕ РЕЦИТЕ ДРОГАМА НЕ!“

А.

КЛОВН

Кловн смијао у наш град.
Смије му се смијар и млад.
Није учен, ал' зна јање.
Кловну моје пошиљавање!

И носај је, и окај је,
и здесај је, и бокаж је,
ал' је вазда добре воље.
Зашто кловну - кају долје!

Кловн је шеф је, лола је, а
све нас редом засмијава.
Није сила, није власај.
Али кловну - свака часај!

ОНО ДВОЈЕ

Поједајте оно двоје
штој крај школских вратија смоје,
ено двоје.

За њих други не постоје,
за њих двоје.

Мало шајију, мало ћује.
Неке дивне гане слушаје
ено двоје.

Душан ЂУРИШИЋ

ЈПУ „ЉУБИЦА В. ЈОВАНОВИЋ-МАШЕ“

УЉЕПШАНО ДВОРИШТЕ

Ирска хуманитарна организација Рефјуди траст помогла је у уређењу и опремању дворишта вртића „Љубица В. Јовановић-Маше“ у Будви тако да дјеца сада имају уљепше и пријатније кутке за игру и забаву. Постављено је пет дрвених кућица, двије клупе са ликом жирафе и зебре, двије велике љубашке, један шестоугаони елемент са мердевинама за вјежбање, а префарбани су сви постојећи елементи

за игру у дворишту вртића.

Тим поводом у јавној предшколској установи „Љубица В. Јовановић-Маше“ одржана је 9. фебруара пригодна свечаност на којој је симболичним пресијецањем вртића представник Рефјуди траста за Црну Гору Кети О'Грејди означила отварање уљепшаног дворишта. Овој мајој свечаности присуствовали су и гости из вртића у Цетињу, Котору, Херцег-

Новом, Тивту и Бару и инспектор за предшколско васпитање Перо Вуксановић.

У име ЈПУ „Љубица В. Јовановић-Маше“ на појлону су захвалили директор Весна Димитријевић и предсједник Управног одбора Предраг Јелушкић, а дјеца из предшколске групе извела су програм као израз захвалности и задовољства уљепшаним двориштем вртића.

В. М. С.

МАСКЕНАЛ У НОВОМ ДВОРИШТУ

• Јочешак II јошаса броја у ЈПУ „Љубица Јовановић-Маше“ обиљежило свечано ошварање новоуређеног дворишта.

Још један догађај, који је обрадовао малишане, био је и маскенбал. Након успјешног прошлогодишњег и за овај је било велико интересовање како код дјеце тако и код њихових родитеља и наравно, васпитача. Сва дјеца су била маскирана и предвођена градском музиком прошетала градом. Знатиљевији Будвани су могли видјети скоро све ликове из бајки - принчеве и принцезе, виле, Црвенка-папију, Пепељугу. Било је ту

и љутих гусара, полицајца, цигане... Затим, савременијих ликова из стрипова попут Супермена, Зороа, па робота, мобилних телефона. Чак су и појединачни радници вртића били маскирани, па је поворка имала још и свијеће, Мексиканца, учитељицу и кловна. Након шетње приређена је и журка са послужењем у дворишту вртића.

Ових дана у вртићу теку припреме за 8. март. Као и претходних година свака

группа ће посебно спремати програм. Према ријечима директорице Весне Димитријевић, овакве приредбе се праве у циљу што бољег друштва са родитељима.

Треба напоменути да у вртићу постоје и разне активности и да су скоро сви малишани укључени у њихов рад. Истичмо школу енглеског где дјеца са лакоћом стичу основе овог језика. Ту су још и пlesна школа, ликовна радионица и школа гимнастике.

А. Костовић

ПОВРАТАК

Срећем куцам
На вратима куће,
Чујем неког
Крај прата шајуће.

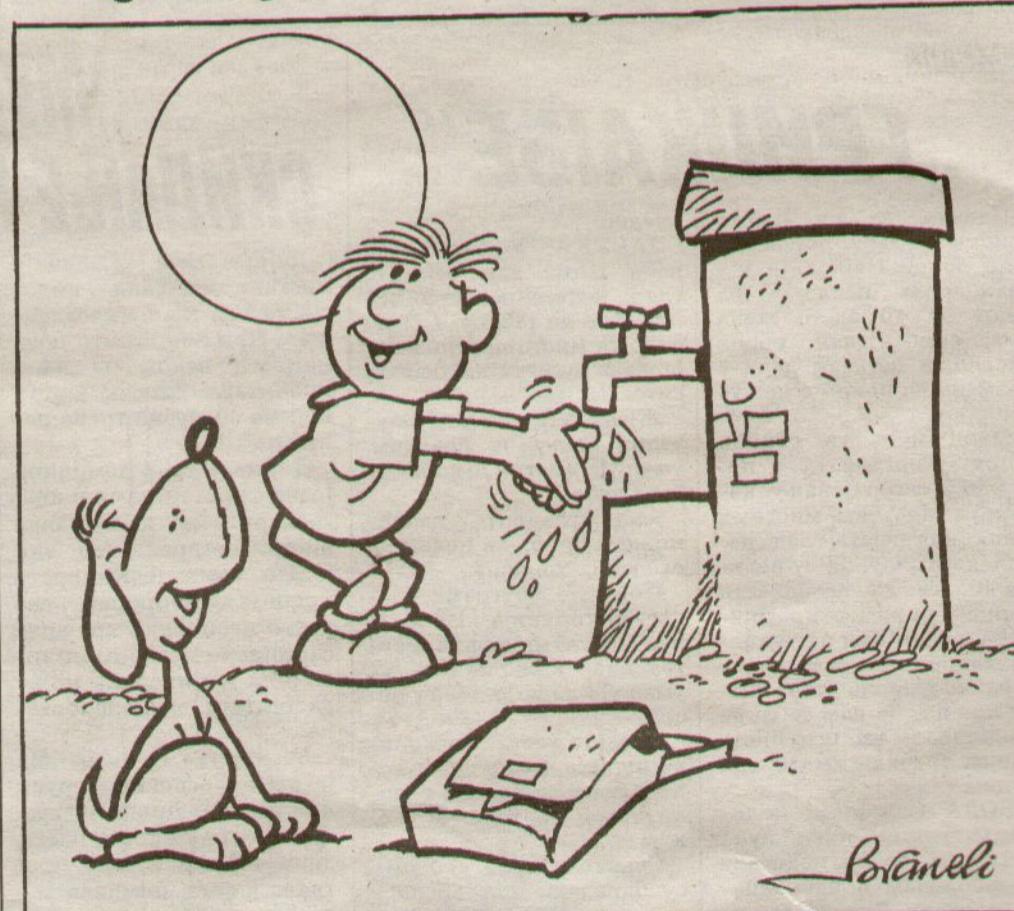
Шкрије врати
У јој полутијами,
Грлим мајку
У црној марами.

Оца нема...
На стваријија рапиника,
Подсјећа ме
Урамљена слика.

Често срце
Дошића до куће,
Да му кућа
Дјештињством шајуће.

Мишар МИТРОВИЋ

Лијепо је

...kad помилујеш пса или ипак посланије опереш руке

КЛОВН

Кловн смијао у наш град.
Смије му се смијар и млад.
Није учен, ал' зна јање.
Кловну моје пошиљавање!

И носај је, и окај је,
и здесај је, и бокаж је,
ал' је вазда добре воље.
Зашто кловну - кају долје!

Кловн је шеф је, лола је, а
све нас редом засмијава.
Није сила, није власај.
Али кловну - свака часај!

ОНО ДВОЈЕ

Поједајте оно двоје
штој крај школских вратија смоје,
ено двоје.

За њих други не постоје,
за њих двоје.

Мало шајију, мало ћује.
Неке дивне гане слушаје
ено двоје.

Душан ЂУРИШИЋ

ХУМОРЕСКИЦА

ШКОЛА

Онога тренутка када је човјеку досадило да му дјечу власпитава шума и у њој сваки мајмун, отворио је школу. Она је своју дјечу послао учитељу да их он учи читану, писању, рачунању. Наравно, учитељ је плаћао било да се овај од добре плате не би покварио, али је зато од њега тражио максимално залагање. Поншто се временом

учитељи намногојили, а међу њима је било и Влаха, дјечу је умјесто школе почела да власпитава улица. Додуше, ћајцима је у школи било најљепше између часова, па су је посјећивали све рјеђе. Бјежање ученика, а бога ми и наставника са часова, третирало је као допринос масовној физичкој култури. Свему томе треба додати и све че-

шће обуставе рада у школи, којима се највише радују, наврно, дјечи.

Али, било како било, школа је одиграла изванредну улогу у образовању и власпитању младих генерација. Једно је сасвим сигурно, а то је да су нам највише одmakли они који су од школе бјежали.

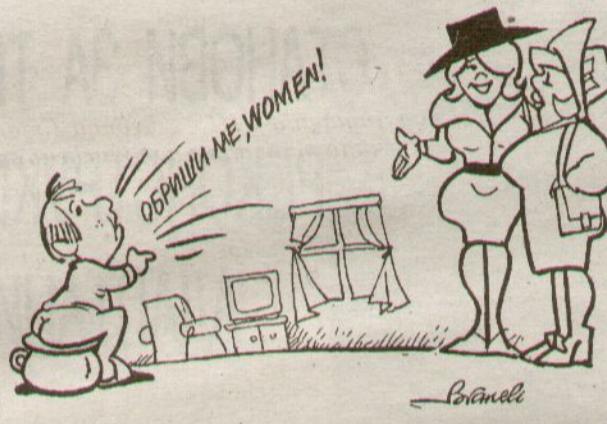
Раде ЂЕРГОВИЋ

АФОРИЗМИ

- Спуштите тензије, а дигните пензије!
- Слатка дјечија комунистичка никако не старе: још примају дјече до датке у виду борачких пензија.
- Не живи се од Горског вијенца, него од Зеленог.
- Молимо Нато да нас убудуће гађа обогаћеним уранијумом јер се овај осиромашени показао као врло штетан.
- Опрости им, Господе, што раде, али им немој опростити што не раде.
- Педесетих година је извршен геноцид над козама.
- Право нам узмите мјеру, па нам онда кројите судбину.
- Толико смо се слатко смијали да нам је скочио шећер у крви.
- Бар смо у нечemu испред Амера: они имају Белу кућу, а ми Бели двор.
- Југославија има све услове да постане Грчка: има Спарту, Атину и Некрополь /Косово/
- Поред Срба и Лужичких Срба постоји и Његошеви Срби.
- Црна Гора се увијек уздала у се и у своје Крусе.
- С обзиром да се налазимо на балканском вјетрометнику, ваљalo би се окренути изградњи вјетрењача.
- Убили су нас у појам и сада не-мамо појам ни о чему.
- Србија и Црна Гора су лезбејке: никако да се раздвоје.
- За разлику од других, наш пејзаж је херојски.
- Милошевић нема имунитет, али има Коштуницу.
- Да ће Југославија убудуће према свјету водити мекшу политику потврђује и њен министар иностраних дјела својим презименом.
- Србија и Црна Гора су одавно стасале да се цепају.
- Ако изуземо први поглед, љубав је слијепа.

Комијен БУЛАТОВИЋ

ПРИПРЕМАМ ТА ВЕЋ ЗА
КОЛЕЦ У АМЕРИЦИ...

ДОСКОЦИ

- И у мраку који је за собом оставила, видљиви су трагови одлазеће власти.
- Срце ме је издало. Није могло више да издржи на лијевој страни.
- Батина има два краја, али се и батинашима назире крај.
- Немам ништа да додам на оно што је речено о бившој власти. Ја бих само да јој се одузме она што им не припада.
- Чизме од седам миља нису за оне који су научили да тапкају у мјесту.
- Кренули смо од нуле, а завршили у минусу.
- Највише се шушка тамо где се пере прљав новац.
- Дајте ми сто дана власти и

- више ме нећете видети.
- Судбина је у нашим рукама, али су нам руке везане.
- Комунизам је прошлост, али су комунисти још на сцени.
- Демократијо, нисам те тако замисљао.
- И сјекира у меду је хладно оружје.
- Испунили су моја очекивања. Разочарали су ме.
- Срби су небески народ. Зато их је све мање на земљи.
- Предавања нам најчешће држе они који су пали на испиту.
- Немам ништа против коктела. Само да није Молотовљев.
- Дајте ми сто дана власти и

Раде ЂЕРГОВИЋ

КАПИ ЗА ГЛАВУ

- Продавци магле такође закидају на мјери.
- И слаткорјечиошћу се соли памет.
- Човјек који гледа своја посла има застареле погледе.
- Узимају рекет, али ко им га шпанује?
- Од народа не треба ништа крити под изговором да је мали.
- Учесници маскенбала дужни су да се демаскирају.
- Голубовима мира није дозвољен лет изнад кукавичјег гнезда!
- На актуелна питања нијесу потребни историјски одговори.
- За атеисте мемоари су једини начин исповиђања.

- У сваком миту има кукоља!
- Редовно и у року плаћамо само деценjske заблуде.
- Активност на рјешавању горућих проблема интензивираје до усијања!
- Терен је испитан: била су ту некад обећана брда и долине.
- Сом се лови на бујку и на мујку.
- Утопија: главом кроз зид корак по корак.
- Имамо различите погледе и кад гледамо на сат.
- Погребници су погријешили. Био сам мртав пијан.
- Ово је златно вријеме за рђава искуства.

Живојин ДЕНЧИЋ

САТИРА

ИСКУСТВО

На конопцу разастиру веш
Вриједне домаћице.
Ту су пешкири, стољњаци
И чипкане спаваћице.

И живот је конопцу сличан.
Разбијире вјеша
Онај што је сналажењу вичан!

Па кад их повјеша,
Нама се смије у лице.
Он вјеша разбијире,
А ми несанице.
И у недоглед тако.
Зло и наопако!

РОДОЉУБЉЕ

Кад тонем дубоко,
Кад тонем све дубље
Помињем родољубље

Оно ни да чује
За вапаје реске-
Родољубље поста
Јунак хуморске

Недје ишчили,
Не знам шта би с њим
Ненадано поста
Историји поочим!

Жарко ЂУРОВИЋ

Данко Ђуровић

Црта: BRANISLAV NIKOLIĆ Brameli

А БЕ ДА НАМ ИЗБОРИ
БУДУ У АПРИЛУ, ДУШЕ ТИ!

НЕГ' КАДА
ВЕЛИШ?

ЈА ВЕЋУ
У ЈУНУ...

А ШТО У ЈУНУ?

Е, У ЈУНУ СУ ТИ ИЗБОРИ: ПИЗЕТО ТИ
МОГУ ДА ИЗАБЕРЕМ КОЈЕГ БУ ТУРИСТУ
ДА ПРИМИМ ЧМОЗ „ЦИМЕР”!

ЂОКИЦА ЈЕ
СТИГАО ПРВИ

пране и прве новине у Петровцу које су носиле назив „Колонија“. По студентској колонији, која је ту дјеловала у сезони.

- Живјели смо као браћа, присјећао се, пионир петровачког туризма. Петровачки младићи су нас водили на рибање, откривали нам тајне мора, које никадаја простирали.

Ђокица, како су мјештани звали првог туриста, заљубио се у Петровац - на први поглед. И одлучио да убудуће сваке године долази овде. И чинио је то упорно више од пет деценија. Понекад је стизао и два, три пута годишње. Одлучио је да и својим колегама студентима и пријатељима „предочи“ љепоте Петроваца и околине, па је постао и први бесплатни туристички водич. Илија агент, како би данас казали. Они су опет доводили друге и туризам је по-лако освајао ово место. Петровчани су пуну срца и отворене душе примили прве госте. Никло је спонтано пријатељство које ће се касније развијати и на изјеста начин траје до данашњих дана. Ученици и студенти, гости Петроваца, организовали су и забавни живот. Ђокица Јовановић доноси први радио апарат, љубавом заслугом су штам-

пране и прве новине у Петровцу које су носиле назив „Колонија“. По студентској колонији, која је ту дјеловала у сезони.

- Живјели смо као браћа, присјећао се, пионир петровачког туризма. Петровачки младићи су нас водили на рибање, откривали нам тајне мора, које никадаја простирали.

Ђокица, како су мјештани звали првог туриста, заљубио се у Петровац - на први поглед. И одлучио да убудуће сваке године долази овде. И чинио је то упорно више од пет деценија. Понекад је стизао и два, три пута годишње. Одлучио је да и својим колегама студентима и пријатељима „предочи“ љепоте Петроваца и околине, па је постао и први бесплатни туристички водич. Илија агент, како би данас казали. Они су опет доводили друге и туризам је по-лако освајао ово место. Петровчани су пуну срца и отворене душе примили прве госте. Никло је спонтано пријатељство које ће се касније развијати и на изјеста начин траје до данашњих дана. Ученици и студенти, гости Петроваца, организовали су и забавни живот. Ђокица Јовановић доноси први радио апарат, љубавом заслугом су штам-

пране и прве новине у Петровцу које су носиле назив „Колонија“. По студентској колонији, која је ту дјеловала у сезони.

- Живјели смо као браћа, присјећао се, пионир петровачког туризма. Петровачки младићи су нас водили на рибање, откривали нам тајне мора, које никадаја простирали.

Ђокица, како су мјештани звали првог туриста, заљубио се у Петровац - на први поглед. И одлучио да убудуће сваке године долази овде. И чинио је то упорно више од пет деценија. Понекад је стизао и два, три пута годишње. Одлучио је да и својим колегама студентима и пријатељима „предочи“ љепоте Петроваца и околине, па је постао и први бесплатни туристички водич. Илија агент, како би данас казали. Они су опет доводили друге и туризам је по-лако освајао ово место. Петровчани су пуну срца и отворене душе примили прве госте. Никло је спонтано пријатељство које ће се касније развијати и на изјеста начин траје до данашњих дана. Ученици и студенти, гости Петроваца, организовали су и забавни живот. Ђокица Јовановић доноси први радио апарат, љубавом заслугом су штам-

КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбаљској
тел. 086/51-297, тел./факс 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/52-378

BANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764

VAŠA FIRMA
NA INTERNETU -
USLOV ZA
MODERNO POSLOVANJE
I SAVREMENE KOMUNIKACIJE

Internet .су

069 061 219

ЕЛМОС
БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
факс 086/ 51-320

УРУЧЕНЕ НАГРАДЕ НАЈБОЉИМ СПОРТИСТИМА У 2000. ГОДИНИ

НАЈВИШЕ ПРИЗНАЊА ОДБОЈКАШИМА

Награде најбољим спортистима, спортивским радницима и клубу у 2000. години у нашој општини свечано су уручене 20. фебруара у средњој школи "Данило Киш" у присуству бројних спортиста, спортивских радника и пријатеља спорта. Свечаном уручивању награда присуствовао је и председник општине Будва Ђорђије Прибиловић. У име организатора, ЈП "Информативни центар", и Општине Будва спортистима су честитали на добијеним наградама и пожељели пуно успеха у наредном периоду директор ЈП "Информативни центар" Душан Божковић и секретар Секретаријата за привреду и финансије Предраг Јелушић.

Највише признања у традиционалној акцији спортивских радника и новинара пришло је одбојкашима. За најбољи спорчки клуб у протеклој години проглашен је ОК "Будванска ривијера", а међу најбољима су још три члана овог клуба: најбољи спортиста Небојша Јановић, најбољи тренер Веселин Вуковић и најбољи млади спортиста Марко Јовићевић. Најбољи спорчки радници у прошој години су Драган Кларић и Жељко Ђорђе-

вић, а специјално признање припало је Горану Вујчићу, члану одбојкашке репрезентације Југославије која је освојила златну олимпијску медаљу у Аустралији. Нагrade су уручене и десеторици најбољих спортиста, а на тој листи су прошлу годину нашли су се: одбојкаши Часлав Перешић, кошаркаши Драган Боричић, фудбалери Марко Пима, Илија Рађеновић и Митар Голиш, ватерполиста Марко Јовановић, каратиста Данијела Бурзан, боћар Богдан Ђурковић, тенисерка Даница Крстјанић и рукометаш Мијош Милошевић.

- Захваљујем свима који су ми дали глас и омогућили да у овакој конкуренцији постанем спортиста године - рекао је између осталог најбољи спортиста наше општине у протеклој години Небојша Јановић истичући да за тај успех заслугу имају и његови саиграчи и сви тренери, а посебно Веселин Вуковић. Он је захвалио и директору и професорима средње школе "Данило Киш" који су му омогућили да несметано тренира и учествује на такмичењима.

У културно-забавном програму учествовали су ученици средње школе

Најбољи у јакој конкуренцији: Небојша Јановић

"Данило Киш" који су ном такмичењу "Глас били најбољи на недавној школи".

ВАТЕРПОЛО-ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

„ЈАДРАН“- „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 17:10 (4:3, 3:1, 5:2, 5:4)

Игalo, 3. фебруара. Пливалиште Института. Гледалаца око 100. Судије: Абрахамовић (Котор) и Вуковић (Херцег-Нови). Играч више: „Јадран“ 5-5, „Будванска ривијера“ 7-3.

„ЈАДРАН“: Шефик, Матијашевић 1, Стругар 4, Бијелић 1, Кривокапић 1, Петровић, Пејчић, Гојковић 1, Злоковић, Милановић, Митровић, Јокић 6, Николић 3, Ђешевановић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Франета, Калуђеровић, Суботић 3, Мидоровић, Лазовић, Бајковић, Дамјановић 5, Ђурчић 1, Кикинђанин, Никчевић 1, Чолан, Масловар, Пима.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“- „СПАРТАК“ 10:6

(4:1, 2:2, 1:1, 3:2)

Котор, 10. фебруара. Градски базен. Гледалаца 200. Судије: Александар и Дејан Ачић. Играч више: „Будванска ривијера“ 8-6, „Спартак“ 5-3.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Тичић, Калуђеровић, Суботић 2, Мидоровић, Лазовић, Бајковић 2, Дамјановић 1, Ђурчић 1, Кикинђанин 1, Никчевић 3, Чолан, Масловар, Пима, Франета.

„СПАРТАК“: Видовић, Ветстјан, Драговић, Вујасиновић, Чворкић 3, Бранисављевић, Дер 1, Мишковић, Марковић, Окељев, Миловановић 2, Подрожић, Кери.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“- „МЛАДОСТ“ 5:8

(1:1, 1:1, 1:4, 2:2)

Котор, 17. фебруара. Градски базен. Гледалаца 100. Судије: Стефановић (Београд) и Бргуљан (Котор). Играч више: „Будванска ривијера“ 9-3, „Младост“ 2-1, четверци: „Младост“ 1-1.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Тичић, Калуђеровић, Суботић 2, Мидоровић, Лазовић, Бајковић, Дамјановић, Ђурчић, Кикинђанин 2, Никчевић 1, Чолан, Масловар, Пима, Франета.

„МЛАДОСТ“: Соро, Кути, Родић, Перић, Самарџић 1, Гортва, Гановић 6, Вуксановић, Качар, Песлић, Дошић, Казма 1, Матић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“- „БЕЧЕЈ“ 5:19

(0:6, 1:5, 1:4, 3:4)

Котор, 18. фебруара. Гледалаца 50. Судије: Бргуљан и Ачић (Котор). Играч више: „Будванска ривијера“ 3-2, „Бечеј“ 3-2.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Тичић, Калуђеровић, Суботић, Мидоровић, Бајковић 1, Дамјановић, Ђурчић 2, Никчевић 1, Чолан, Масловар 1, Пима, Франета.

„БЕЧЕЈ“: Шоштар, Зимоњић 2, Јасновић 1, Крстоношић 1, Јанчић, Бирош, Чивић, Ускоковић, Молнар, Шапић, Пековић 3, Милић 1.

ОДБОЈКА - ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“- „БУДУЋНОСТ - ПОДГОРИЧКА БАНКА“ 3:0

(25:19, 25:12, 25:13)

Будва, 31. јануара. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца 1200. Судије: Ђук (Београд) и Јанковић (Ниш).

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

“БУДУЋНОСТ-ПОДГОРИЧКА БАНКА“: Стевић, Тосковић, Славков, Васовић, Рацковић, Пртенјача, Чайић, Ђукић, Милић, Живковић, Стојковић, Поповић.

„БОРАЦ“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 0:3

(16:25, 17:25, 16:25)

Панчево, 3. фебруара. Дворана "Стрелиште". Гледалаца 1500. Судије: Мурић (Ужице) и Вилимановић (Краљево).

“БОРАЦ“: Симеуновић, Илић, Јуришић, Грујеску, Томић, Лазић, Ковачевић, Маринковић, Танев, Симић, Ђорђевић.

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ВОЈВОДИНА“ 3:1

(25:19, 23:25, 25:21, 25:20)

Будва, 9. фебруара. Дворана Медитеранског спортског центра. Судије: Гребић и Градински (Београд).

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

“ВОЈВОДИНА“: Младеновић, Милошевић, Иванковић, Рељић, Петковић, Галешев, Ђато, Радић, Мијић, Марковић, Марић, Копања.

СМЕДЕРЕВО - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 1:3

(21:25, 25:23, 18:25, 23:25)

Смедерево, 17. фебруара. Дворана средње техничке школе. Гледалаца око 1000. Судије: Јовановић (Београд) и Поповић (Сремски Карловци).

“СМЕДЕРЕВО“: Вујић, Којић, Катић, Ђурић, Воркапић, Ђојковић, Станковић, Алексић, Гавриловић, Гојковић, Ђудић.

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - “ИТИСОН“ 0:3

(23:25, 23:25, 22:25)

Будва, 23. фебруара. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца 12.00. Судије: Вељовић и Вилимановић (Краљево).

“БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

“ИТИСОН“: Мачужић, Стефановић, Радић, Гавранчић, Чоловић, Марић, Радовић, Наковски, Новитовић, Јањушевић, Фончев, Аврамовић.

МАЛИ ФУДБАЛ ПРЕМИЈЕР ЛИГА ЦРНЕ Горе

„БАЛЕСТРА“ - „БУДВА“ 5:1 (3:1)

Никшић, 5. фебруара. Сала Спортског центра. Гледалаца 100. Судије: Д. Ивановић (Подгорица) и Ж. Радуловић (Цетиње). Стријелци: Вучковић у 2, Р. Николић у 8, Булатовић у 18, Бандовић у 27. и 33. минуту (Балестра), Ђуришић у 18, Радановић у 29. и Б. Зец у 32. минуту („Будва“).

“БАЛЕСТРА“: Радуловић, Булатовић, Бандовић, Дармановић, Чановић, Р. Николић, В. Николић, Вучковић, Војводић.

“БУДВА“: Поповић, Радановић, Б. Зец, Цвијовић, Ђуришић.

“ЗОМИМА“: Масловар, Кривокапић, Милошевић, Лепетић, Калуђеровић, Јаковљевић, Јунчар, Кащелан, Пипер, Самарџић.

УКРАТКО

спорта Петар Кривокапић, новинар Небојша Шофрањац и аутори.

• На турниру „Златна мијоза 2001“, одржаном у Херцег-Новом 24. и 25. фебруара, учествовало је 70 боксера из Босне и Херцеговине, Македоније и Црне Горе. За најбољег боксера проглашен је Никола Сјеклоћа, члан подгоричке „Будућности“, а за најбољег тренера Фехми Хусен, тренер БК „Херцег-Нови“, који је својевремено боксерску каријеру почeo у Будви.

• У спомен дому „Црвена машина“ 23. фебруара промовисана је „Спортска монографија Будве“ аутора Драгана Кларића и Жељка Ђорђевића. О књизи су говорили историчар

Припремио:
В.М. Станишић

Ивањица, 25. фебруара. Дворана „Трњево“. Гледалаца 300. Судије: Симић (Београд) и Маричић (Краљево).

“ЈАВОР“: Чукавац, Швабић 15, Иванчић 9, Радовановић 10, Костић 20, Каљевић 2, Видић 7, Иковић, Главинић, Милутиновић, Гавриловић 8.

“ЗАСТАВА“: Младеновић 4, Влашковић 26, Поповић, Вејновић 12 (6-5), Влајасављевић 7(2-1), Савић 8(4-4), Ђорђевић, Новаковић 13 (6-3) Антић, Ђубојевић 15 (603), Пантић.

“МОГРЕН“: Ивановић 5, Јовановић 2, Симоновић 6, Тодић 1, Тмушић 5, Пејић 9, Франета, Николић 5, Боричић 20, Грдинић 7, Никић, Јанчић 6.

“СТРУВА“: Ћукавац, Швабић 15, Иванчић 9, Радовановић 10, Костић 20, Каљевић 2, Видић 7, Иковић

Информатор

Радио

Приморске новине

Приморске новине

се читају само један дан

Приморске новине

се читају цијелог мјесеца

читајте

Приморске новине

Приморске новине

с уважењем новине!

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“ БУДВА

(Радио вријеме 5.30 - 22.30, телефони: 456-000)

БУДВА - ЦЕТИЊЕ - ПОДГОРИЦА: 5.30, 6.30, 7.00, 7.10, 8.00, 8.10, 9.15, 9.30, 10.10, 11.00, 11.15, 12.15, 12.40, 13.30, 14.10, 14.40, 15.10, 15.40, 16.20, 17.00, 17.20, 17.50, 18.00, 18.30, 19.20, 20.15, 21.00, 21.30
 БУДВА - НИШ: 6.35 (свако друго јутро), 14.30, 18.00
 БУДВА - ПЕТРОВАЦ - БАР: 6.45, 8.10, 8.30, 11.15, 12.15, 14.20, 16.20, 16.50, 17.50, 19.45
 БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ (преко Котора и Рисна): 6.15, 7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15, 11.30, 12.20, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 20.20, 20.15, 21.00
 БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ (преко Тивта и трајекта): 5.00, 6.00, 7.30, 18.30, 19.10, 20.00
 БУДВА - КОТОР: 5.00, 6.15, 7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15, 11.00, 11.30, 12.15, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 19.20, 20.20, 22.15
 БУДВА - ТИВАТ: 5.00, 6.00, 7.10, 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11.00, 12.15, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 18.30, 18.45, 19.20, 20.00, 22.15
 БУДВА - НИКШИЋ: 8.00 и 12.40
 БУДВА - БЕРАНЕ: 6.35 (Свако друго јутро), 7.10, 14.10, 14.30, 18.00, 20.10, 21.30
 БУДВА - АНДРИЈЕВИЦА: 7.10

БУДВА - ПЛАВ: 12.15

БУДВА - ПЉЕВЉА: 12.15

БУДВА - РОЖАЈЕ: 14.10

БУДВА - БЕОГРАД: 5.30, 17.00, 18.00, 18.40, 19.20, 20.15, 21.00, 21.30

БУДВА - НИШ: 6.35 (свако друго јутро), 14.30, 18.00

БУДВА - ЛЕСКОВАЦ: 14.30

БУДВА - КРАЉЕВО - КРАГУЈЕВАЦ: 20.10 и 21.30

БУДВА - УЖИЦЕ - ЧАЧАК - ГОРЊИ МИЛАОВИЦА: 5.30, 17.00, 18.00, 18.40, 19.20, 20.15, 21.00

БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ (МО-СТАР - ЈАЛЦЕ): 18.55 (преко Федерације)

БУДВА - БИЈЕЉИНА: 18.55 (сваког уторка, четвртка и недјеље)

БУДВА-ДОБОЈ: 20.00 (сваког понедјељка, петка и недјеље)

БУДВА - ДЕБЕЛИ БРИЈЕГ - ДУБРОВНИК - ЗАГРЕВ: 11.20

БУДВА - СПЛИТ: 10.00 (сваке сриједе)

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

ЖЕЉЕЗНИЧКА СТАНИЦА БАР

Телефон: 085/312-210

Београд: 10.35 (брзи), 14.00 (пословни) 21.25 (брзи), 22.35 (ауто воз), Нови Београд-Нови Сад-Суботица: 19.50 (брзи са директним колима за Ниш до 16.6. и од 25.9.), Подгорица: 5.25 (локал), 6.25 (локал), 9.13 (локал, саобраћа од 10.6. до 1.9.), 10.35 (брзи), 11.45 (локал), 14.00 (пословни), 14.30 (локал), 16.30 (локал), 18.30 (локал), 19.50 (брзи), 20.40 (брзи, саобраћа од 17.6. до 24.9.), 21.25 (брзи), Бијело Поље: 5.25 (локал), 10.35 (брзи), 14.00 (пословни), 16.30 (локал), 19.50 (брзи), 21.25 (брзи) часова.

АВИОНИ - РЕД ЛЕТЕЊА

ТИВАТ-БЕОГРАД: понедјељак: 9.20 и 16.20, уторак: 8.30 и 16.20, сриједа: 9.20 и 16.20, четвртак: 10.25 и 16.20, петак: 11.00 и 16.20, субота: 9.20 и 16.20, недјеља: 9.20 и 16.20.

БРОДОВИ - РЕД ПЛОВИДБЕ

„ЛАБУРНУМ“: Полазак из Бара уторком, петком и недјељом у 22.00, повратак из Барија понедјељком и суботом у 22.00, четвртком у 23.00.
 „АЛБА“ (теретни): Поласци из Бара понедјељком и четвртком у 22.00, повратак из Анконе суботом у 13.00.
 „ХОРНБИМ“: Полазак из Барија сриједом и петком у 22.00.

БЕОГРАД-ТИВАТ: понедјељак, 7.20 и 14.15, уторак: 6.30 и 14.15, сриједа: 7.20 и 14.15, четвртак: 8.25 и 14.15, петак: 9.20 и 14.15, субота: 7.20 и 14.15, недјеља: 7.20 и 14.15.

„ЕСПРЕСО ВЕНЕЦИЈА“: Полазак из Бара четвртком у 18.00, повратак из Анконе сриједом у 18.00.
 РО-РО „ЕГИЗИЈА“: Полазак из Бара недјељом у 21.00, повратак из Анконе суботом у 13.00.

„ХОРНБИМ“: Полазак из Барија четвртком у 22.00, повратак из Барија петком у 22.00.

ЛОКАЛНОМ ДИСТРИБУТЕРУ ПОТРЕБНО 10 РАДНИКА

Искуство није потребно

Нудимо Вам бесплатну обуку, (не)ограничену зараду и могућност брзог напредовања у послу.
 Ако имате аутомобил и знаете контактирати са купцима позовите нас од 9-17 часова на телефон бр. 086/451-774.

METRO

сваког дана од 9,30 - 21,30

• велики избор робе из програма:

- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- подни и зидни носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- освјетљења:
- тунгсрам

• велики избор игара:

- сони плеј стејши
- пи си
- празни цд ромови
- празни мини дискови
- тдк аудио касете
- телевизор:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б.
85310 БудваТел: 086-51-490
069-025-497

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЈЕЉАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 In & Out/емисија о модним трендовима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.15 Спортска разгледница, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Филмски огласи, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.05 Контакт програм, 21.00 Energie/ House Top 10, музичка емисија/, 22.00 Музичка настављаја /музичка емисија/, /Rock balade/, 23.00 Најава програма, 23.00 Контакт програм, наградна игра

УТОРАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Контакт програм, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.15 Спортска сриједа, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 British Top 20, 22.00 3 from 1/3 пјесма једног извођача уз кратку биографију/, 23.00 Контакт програм

СРИЈЕДА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Разговори о вери, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.15 Мозаик/емисија посвећена културним забавама, здравству, школству/, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 TAPOT/Марија Ружановић отвара TAPOT/, 22.00 YU Хит Парада Топ 10/Топ листа домаће актуелне музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

ЧЕТВРТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Пут око свијета /новости из свијета музике, филма..., 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Лични огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.15 Спорт и музика, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Bellissima/емисија о козметици/, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика/, 20.00 Најава програма, 20.30 Класконт/емисија за младе/, 22.00 Hot fresh/најновије у свијету музике/, 23.00 Контакт програм

СУБОТА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 11.30 Лични огласи, 11.50 Пословни огласи, 12.00 Вијести, 12.05 Најава програма, 13.00 Породични квиз, 14.20 Лични огласи, наставак Породичног квиза, 15.15 Времеплов, 15.20 Пословни огласи, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.20 Лични огласи, 16.30 Фонтана жеља, 17.20 Пословни огласи, наставак Фонтана жеља, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00, 20.00 Од сумрака до поноћи..., Контакт програм, наградна игра, гост у студију, телефонско учељуше..., Грлом у јагоде, Где, како и због чега, Где су..., Наградна игра, 24.00-04.00, 00.00 Најава дежурне екипе и сатнице, 00.15 Наградна игра, 01.00 Избор за хит ноћи, 02.00 Вијести, 02.05 „Molecool“/контакт емисија са одређеном темом/, 03.30 Bedtime stories

НЕДЈЕЉА

08.15 Најава програма, 08.30 Трагом културне прошлости Будве, 09.00 Лични огласи, 09.05 Царство љубави/емисија за најмлађе/, 09.20 Пословни огласи, 09.30 Времеплов, 09.50 Лични огласи, 10.10 Пословни огласи, 11.05 Лични огласи, 11.30 ЕКО/емисија о еколоџији/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00,